

КОРДОН

лінія безпеки

№5 2015

МАРЬИНКА

**ЛІТО МИНАЄ,
ВОГОНЬ ТРИВАЄ...**

стор. 8

**ПЕРШИЙ
РУБІЖ**

стор. 5

ГРА У ВІЙНУ

стор. 36

ВІРА В УКРАЇНУ

стор. 54

КОРДОН

Центральний друкований орган
Державної прикордонної служби України
№5 (103) 2015

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Микола ЗОРИК
E-mail: nigo@ukr.net

ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА:

Дмитро СЛИВНИЙ
E-mail: sd-media@ukr.net

РЕДАКЦІЯ ВИСЛОВЛЮЄ ВДЯЧНІСТЬ ЗА ДОПОМОГУ У ПІДГОТОВЦІ НОМЕРА:

Андрію БЛОБОРОДЧЕНКУ
Олександрові ДУДКУ
Олександрові КУРЧКУ
Олегу СЛОБОДЯНУ
Олександрові ТИМЧИШИНУ

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:

Тетяна ФІЛІПЕНКО
Наталія УСТЬЯНЦЕВА

ЛІТЕРАТУРНИЙ РЕДАКТОР:

Леся МЕДВЕДЕНКО

ДОДРУКОВА ПІДГОТОВКА:

ТОВ «Софія-А» ЛТД

ХУДОЖНЄ ОФОРМЛЕННЯ:

Людмила ДЬОМІНА

Адреса редакції: 02099
м. Київ, вул. Ялтинська, 11
Тел./факс: (044) 566-43-30
E-mail: kordon@pvu.gov.ua

В журналі розміщені

ФОТОГРАФІЇ:

Сергія ГУДАКА
Миколи ЗОРИКА
Сергія КОТЕЛЬНИКОВА
Валентини ОХЛОПКОВОЇ
Дмитра СЛИВНОГО
Олександра ТКАЧЕНКА

Виготовлено: ТОВ «Софія-А» ЛТД,
04053, м. Київ, вул. Обсерваторна, 12-Б.
Наклад: 3626 примірників.

Підписано до друку: 15.08.2015

Свідоцтво про реєстрацію:
КВН№8070 від 28.10.2003.

Рукописи матеріалів, що не замовлялися редакцією, не повертаються. Думки авторів публікацій журналу не завжди збігаються з позицією редакції. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Деякі з фотографій не є прямими ілюстраціями до текстів. При використанні матеріалів посилання на журнал «Кордон» обов'язкове.

Підписний індекс: 48736

© «Кордон», 2015

Фото на обкладинці Миколи ЗОРИКА

СЯЙВО ДЕРЖАВНОСТІ

Герой нашої розповіді ще зовсім юний. Кризь призму дитячого бачення він змушує дорослих зупинитися й уважно подивитися довкола. Його очима Азовське море, розлогі будівлі, стрункі смереки, медові пахощі літа, усмішка сонечка, дзвінка пісня – ті наповнювачі, що роблять життя світлим і чистим, як сам Михайло. Він вчиться ловити момент істини та ділитись ним з оточуючими. Приклад великої духовності та ширості подає чи не кожному українцю. Коли слова-біль, слова-розпач, слова-правда звучать з дитячих вуст, це не може не бентежити і не надихати віднайти в собі сили, щоб творити самому світле майбутнє своєї країни. Він не розуміє суті політичних карнавалів, смертельних обіймів сусіда й зрадницьких вчинків земляків, але вірить в ясне прийдешнє без кривди, сліз і розпачу. Поки що Михайло є маленьким каталізатором рушійної сили майбутнього, і, хто знає, можливо, саме він стане творцем нової епохи України.

Веселий, розкутий у спілкуванні та чуйний шестирічний Михайло Фурса народився в Маріуполі, що на Донеччині. Восени хлопчик йде до першого класу. Вже вмюючи читати та рахувати, він не зупиняється на досягнутому. Захоплюється малюванням, любить слухати живу музику, плести браслети з українською символікою та коли мова заходить про найсокровенніше, в нього змінюється погляд, тембр голосу. Незважаючи на зовсім юний вік, Михайлик декламує твори Т. Шевченка, В. Сосюри та інших українських письменників. Потоваришувавши з прикордонниками Донецького загону, хлопчик цікавиться їхньою роботою й по-своєму підтримує «зелених беретів». «Ця підтримка є

важливою та вагомою, її роль не можна недооцінювати», – зізнаються прикордонники. Цього разу Михайло зробив неабиякий подарунок захисникам східного рубежу. Крім позитиву та приємних емоцій хлопець продекламував вірш, написаний військовослужбовцем Донецького загону Світланою Савчук. «Коли синочок читає вірші, будь-де, вдома, бурмочучи під ніс, перед публікою, в мене, чесно кажучи, складається враження, що він переміщується в інший простір. Дуже приємно, коли слухачі висловлюють вдячність та захоплення. Від спілкування з прикордонниками Михайлик черпає неймовірну енергетику», – ділиться мама Ірина. Хлопчик розповів, що хоче бути схожим на тата – плавати в морі та керувати судном.

Сьогодні країна переживає трагічні та водночас великі дні. Ми пізнаємо наш народ, державу, владу. Ці дні позначені горем, смертю, терпінням, надією, вони формують наше майбутнє. Не можна залишатися байдужим, спостерігаючи за такими дітьми, які передають сяйво нових яскравих граней державності. Михайло вкотре підтверджує, що Маріуполь – це Україна і абсолютно неважливо, з якого куточка ти родом. Маленький патріот вчить нас любити країну, незважаючи ні на що. Можливо, перейнявшись творчістю Михайлика, хтось зніме маску і погляне правді у вічі.

*Свою Україну любить,
В останню тяжку хвилину
За неї Господа молить!
І я молюсь за Україну...*

СВІТЛАНА САВЧУК

4 офіційно
207 ВІЙСЬКОВО-
СЛУЖБОВЦІВ
УДОСТОЄНІ
ВИСОКИХ ДЕРЖАВНИХ
НАГОРОД
5 діалог
ПЕРШИЙ
ОБОРОННИЙ РУБІЖ
6 інновації
ПОЛІЦІЙНИЙ ТРЕНД
8 лінія вогню
ЗАБЛУКАЛИ
У ВІЙНІ
18 відверто
«БЛАЖЕННІ
ПОКІРЛИВІ,
БО ВОНИ УСПАДКУЮТЬ
ЗЕМЛЮ»

22 реквієм
ЧИ СПИШЕ ЦЕ ВІЙНА?
26 у строю
І КОРАБЛІ МАЮТЬ
ДУШУ
30 у фокусі
КОЛИ ДОПОМОГА
НЕВІДКЛАДНА...
36 під прицілом
ГРА У ВІЙНУ
40 фактор
ВІЙНА І ДІТИ
46 болить
ЩАСТЯ — У ДОВІРІ
50 справа честі
ЮРІЙ ХАРЧЕНКО:
«МАЄМО НАДІЮ,
ЩО МИ ОБ'ЄДНАЛИСЬ
НЕДАРЕМНО»

54 ракурс
ВІРА В УКРАЇНУ
56 арт
ГЕРОЇ У ФАРБАХ
58 наш гість
МАРІЯ МАТІОС:
«ВІДЧУВАЮ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
ЗА ХЛОПЦІВ,
ЯКИМ ДОПОМАГАЮ»

8

6

56

207

військовослужбовців удостоєні високих державних нагород

Серед нагороджених –
164 представники Збройних Сил,
26 – військові Національної гвардії
та Міністерства внутрішніх справ,
6 – Служби безпеки,
11 – Державної прикордонної
служби України.
63 бійці Збройних Сил
та 5 – Міністерства внутрішніх справ
відзначені нагородами посмертно.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 473/2015

Про відзначення державними нагородами України

За особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі **постановляю:**
в органах і підрозділах Державної прикордонної служби України:

Нагородити медаллю «Захиснику Вітчизни»

БИЧКОВА Дмитра Борисовича – старшого прапорщика

ЗВІРА Руслана Петровича – солдата

КОСЕНКА Олега Сергійовича – старшого солдата

КУЗЬМІНА Олександра Вікторовича – старшого сержанта

МАЗУРА Сергія Петровича – підполковника

ПОЛІЩУКА Богдана Валерійовича – майора

СИДОРЕНКА Олександра Миколайовича – старшого солдата

СОБЧАКА Юрія Павловича – сержанта

УРАЗБАЄВА Тимура Озатовича – солдата

ФЕДОРЕНКА Євгена Вікторовича – старшого прапорщика

ФУСТІЯ В'ячеслава Володимировича – капітана.

Президент України
Петро ПОРОШЕНКО

13 серпня 2015 року

ПЕРШИЙ ОБОРОННИЙ РУБІЖ

Голова Державної прикордонної служби Віктор Назаренко у ході робочої поїздки на схід України відвідав блокпости першого оборонного рубежу на лінії розмежування у зоні проведення АТО.

Так, на блокпосту «Майорське» він взяв участь у службі прикордонних нарядів, спільно з керівництвом підрозділу обговорив шляхи вдосконалення пропускних операцій, поспілкувався з місцевими мешканцями, які прямують через лінію розмежування.

Блокпост «Майорське» практично щодня обстрілюють бойовики з мінометів та артилерії. Тим не менше, прикордонники докладають максимум зусиль, аби оперативно та якісно здійснювати пропуск осіб і транспортних засобів в обох напрямках. Щодня лінію розмежування тут перетинають близько 1,5 тисячі осіб та до 500 транспортних засобів. Місцеві мешканці взяли активну участь у діалозі та висловили низку пропозицій, які Віктор Назаренко одразу обговорив з представниками місцевої влади.

«Хоча, – зазначив він під час спілкування, – варто розуміти, що остаточне вирішення проблем можливе лише після того, як Україна відновить територіальну цілісність та контроль над державним кордоном України». **К**

DPSU.GOV.UA

ПОЛІЦІЙНИЙ ТРЕНД

Як зробити так, щоб правоохоронець подобався людям, щоб його сприймали, як помічника, щоб йому довіряли більше, ніж своїм друзям, щоб його дії не викликали жодного сумніву, а правові рішення були істиною в останній інстанції?

Рецепт доволі простий – безпрецедентно жорсткий відбір, якісна підготовка, гідна мотивація, високий рівень відповідальності і, безумовно, розумний ребрендинг та інформаційна підтримка. Приклад є – мешканці столиці вже протягом кількох тижнів уважно спостерігають за роботою нової поліції. Поки що схвальні відгуки істотно переважають критику. На черзі – прикордонники. Упродовж останнього десятиліття вони були лідерами серед силовиків в інноваціях, які так чи інакше підвищували ефективність роботи відомства, і якби не трапилась війна... Та, зрештою, залишатися осторонь нової реформи правоохоронних органів – не в їхньому стилі. Тож зовсім скоро в усіх аеропортах столиці зустрійте...

1 серпня 2015 року розпочався конкурс на заміщення посад в авіаційних відділах прикордонної служби «Жуляни» та «Гостомель», а також у залізничному – «Київ-Пасажирський». У рамках пілотного проекту впровадження європейських стандартів у систему прикордонного контролю на базі Окремого контрольно-пропускного пункту «Київ» відберуть та підготують 250 прикордонників, які сформують якісно нові підрозділи.

Грошове забезпечення нового інспектора прикордонної служби стартуватиме від **8000 гривень**. Крім того, передбачається **диференційоване преміювання** за особисті досягнення.

Особливу увагу керівництво відомства приділило соціальним питанням. Зокрема, на період конкурсу його учасники забезпечуються гуртожитками. Далі в процесі служби вони матимуть можливість винаймати житло за державні кошти або отримати службову квартиру чи кімнату.

Безкоштовне навчання та перспективи кар'єрного зростання – ще два вагомі плюси для людей, які насправді прагнуть розвиватися. Починаючи з відбору і далі в процесі служби учасники проекту постійно удосконалюватимуть свої знання за європейськими стандартами. До

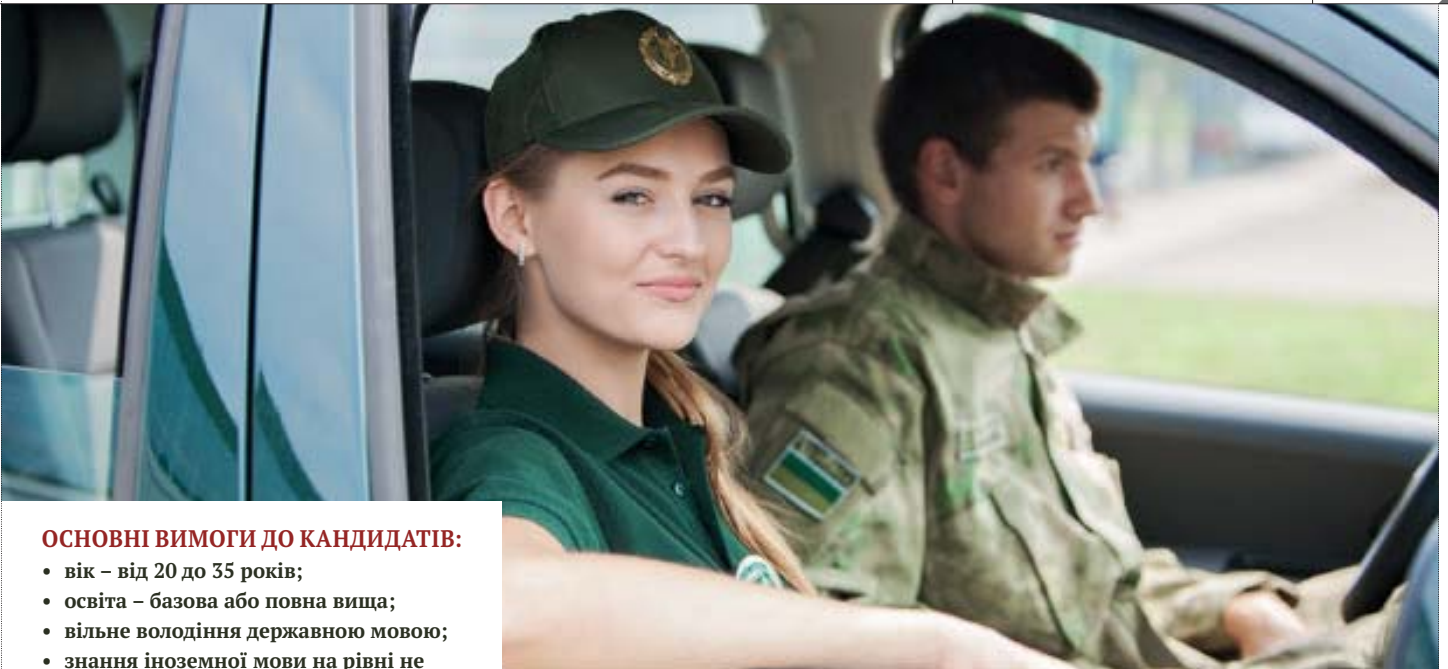
занять залучатимуть найкращих професіоналів та іноземних експертів.

Відрізнятиметься й форма прикордонних нарядів нового покоління. Вона розроблена з якісних, надійних, комфортних і практичних матеріалів. Представник робочої групи від ОКПП «Київ» майор Сергій Серов розповідає, що було завдання врахувати усі деталі – від кишені для авторучки до спеціального підсумка для дата-штампа.

Спробувати свої сили у конкурсі може кожен прикордонник незалежно від того, контрактник він чи мобілізований. Для цього всі бажаючі з першого по двадцяте серпня подають в електронному вигляді анкети-заяви та визначений перелік документів.

Результати конкурсу оголосять до 28 серпня. Проте це лише перший етап. За учасниками проекту ретельно спостерігатимуть під час навчання та стажування. У строю залишаться лише найкращі. До 25 жовтня кандидати проходять підготовку, а до 15 листопада відбудеться їхнє становлення на посадах. За результатами проекту реформа поширюватиметься на інші підрозділи ОКПП «Київ», а згодом – і всього відомства. **К**

Володимир ПАТОЛА,
фото Олександра РИБЧУКА

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО КАНДИДАТІВ:

- вік – від 20 до 35 років;
- освіта – базова або повна вища;
- вільне володіння державною мовою;
- знання іноземної мови на рівні не нижче SMR1;
- патріотизм;
- ввічливість;
- чесність та надійність;
- безкомпромісне неприйняття корупції;
- психологічна стійкість;
- результативність;
- правосвідомість;
- комунікабельність;
- прагнення до якісних змін;
- фізична придатність;
- вміння працювати з програмним забезпеченням.

ОБМЕЖЕННЯ ДЛЯ КАНДИДАТІВ

Не можуть залучатися до участі в конкурсі військовослужбовці, які:

- відбувають покарання за вироком суду;
- мають не зняту або не погашену судимість за вчинення злочину або притягалися до адміністративної відповідальності за вчинення корупційного діяння;
- мають не зняті стягнення: попередження про неповну службу відповідності, пониження в посаді або у військовому званні;
- у разі призначення на посаду будуть безпосередньо приходиться посадовим особам підрозділу близькими родичами;
- на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії визнані обмежено придатними чи непридатними до військової служби;
- не дали згоду на проведення стосовно них перевірки, передбаченої Законом України «Про очищення влади» (у разі необхідності);
- атестовані з висновком про невідповідність їх займаній посаді та переміщені на нижчу посаду або про розірвання контракту через службу невідповідність.

ПЕРЕЛІК ПОСАД, ЯКІ ЗАМІЩУЮТЬСЯ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ КОНКУРСУ:

- начальник відділу прикордонної служби;
- перший заступник начальника відділу;
- заступник начальника відділу з оперативно-розшукової роботи;
- заступник начальника відділу з персоналу;
- старший інспектор прикордонної служби (з аналізу оцінки ризиків);
- старшина – начальник групи;

Відділення інспекторів прикордонної служби:

- начальник відділення;
- заступник начальника відділення;
- начальник групи паспортного контролю;
- старший інспектор прикордонної служби групи паспортного контролю;
- інспектор прикордонної служби – майстер, старший технік, 1, 2 та 3 категорії групи паспортного контролю;
- начальник групи інтерв'ювання;
- інспектор прикордонної служби 1 та 2 категорії групи інтерв'ювання;
- інспектор прикордонної служби першої категорії – начальник відділення контролю транспортних засобів та режиму;
- інспектор прикордонної служби першої та другої категорії відділення контролю транспортних засобів та режиму;
- інспектор прикордонної служби – начальник кінологічного відділення;
- інспектор прикордонної служби – інструктор кінологічного відділення;
- старший оперуповноважений прикордонної оперативно-розшукової групи;
- інспектор прикордонної служби – майстер – начальник відділення управління службою;
- інспектор прикордонної служби 3 категорії – черговий відділення управління службою;
- начальник відділення зв'язку – начальник зв'язку;
- старший технік відділення зв'язку;

- відповідальний виконавець – начальник групи документального забезпечення;
- начальник діловодства;
- старший технік – начальник групи автоматизованих систем управління;
- технік групи автоматизованих систем управління;
- начальник відділення по роботі з іноземцями та адміністративного провадження;
- інспектор прикордонної служби 1 категорії відділення по роботі з іноземцями та адміністративного провадження;
- контролер – начальник групи тимчасового тримання;
- контролер групи тимчасового тримання;
- контролер – водій групи тимчасового тримання;
- фельдшер групи логістики;
- інспектор прикордонної служби 1 категорії – старший технік групи логістики;
- інспектор прикордонної служби 2, 3 категорії – водій групи логістики.

ЗАБЛУКАЛИ У ВІЙНІ

Вона дедалі більше перетворюється на прибутковий бізнес. Дедалі примарнішим виглядає її кінець, і вже мало хто візьметься прогнозувати, що буде після неї. Чекати найближчого Майдану не варто, настрої населення істотно змінилися, і тепер відсоток бажаючих протестувати проти системи знизився із 50 до 15. Думати, що завтра до влади прийдуть загартовані війною чесні вояки і щось змінять – теж помилка, вже прийшли, щоправда не такі вже й загартовані і не надто чесні, а справжнім воякам воно не треба, поки що. Тож залишається увімкнути режим стендбай і просто робити свою роботу в надії на те, що кожен українець зробить так само і зрештою країна поволі вийде з кризи навіть у питанні збройного протистояння. Поки що ж пропонуємо вашій увазі добірку найактуальніших подій з лінії бойових зіткнень у нашій вже традиційній рубриці.

15-31 ЧЕРВНЯ

50 разів упродовж другої половини червня ворог обстрілював позиції українських прикордонників на лінії розмежування. Асортимент терористичної зброї – поза всякими коментарями щодо Мінських домовленостей, режиму припинення вогню чи інших вже усталених фраз, які супроводжують різного роду інформаційні повідомлення на тему вогневого протистояння. У хід іде все – від автоматів і підствольних гранатометів до танків та 152 мм артилерії. Найгарячіше з другої половини червня було на блокпостах «Березове», «Золоте», «Мар'їнка». 18 червня у результаті збройних протистоянь один з прикордонників отримав легке по-

ранення руки. 20 червня небезпечні подарунки прилетіли й на «Гнутове» та «Майорське». На щастя, обійшлося без жертв. Далі «акценти» знову змістились на «Мар'їнку», де 23 червня під час вогневого контакту один військовослужбовець ЗСУ отримав поранення. Через два дні внаслідок розриву міни проникаюче осколкове поранення дістав прикордонник на «Березовому». Вертольотом ЗСУ військово-службовця доставили до шпиталю Збройних сил у Дніпропетровську. А 27 червня, окрім трьох інших обстрілів прикордонних блокпостів, терористи відкрили вогонь з гранатометів по прикордонному наряду, який виконував завдання на ділянці відповідальності у районі н.п. Станично-Луганське. Один прикордонник зазнав проникаючого осколкового поранення. Його також доставили до шпиталю ЗСУ.

Дії противника супроводжувала активна повітряна розвідка. Щодня прикордонники фіксували над своїми позиціями від 2 до 14 безпілотників. Загалом за два тижні їх нарахували майже 70.

18 ЧЕРВНЯ

«ЧАЙОВІ»
НЕ ПОТРІБНІ

74 ворожі снаряди калібру 152 мм виявила прикордонна оперативно-пошукова група спільно зі співробітниками СБУ в лісосузі на околиці н.п. Березове Донецької області. Боєприпаси передали військовослужбовцям ЗСУ.

30-Й «ГУМАНІТАРНИЙ»

Вранці російська сторона в односторонньому порядку здійснила пропуск чергового так званого «гуманітарного конвою» через пункти пропуску «Донецьк» (РФ) та «Матвеев Курган» (РФ).

Оскільки переміщення «гумконвою» відбувалося із грубим порушенням норм міжнародного та українського законодавства і погоджених з Міжнародним Комітетом Червоного Хреста модальностей, контроль українською міжвідомчою групою не здійснювався навіть шляхом візуального спостереження, як це відбувалося раніше.

Водночас на лінії розмежування затримано вісім транспортних засобів. Автомобілі перевозили на непідконтрольну українській владі територію 20 тонн продуктів харчування без належних товаросупровідних документів.

Натомість через контрольні пункти «Зайцево» та «Лисичанськ» прослідували сім транспортних засобів з гуманітарними вантажами. Автомобілі перевозили майже 110 тонн продуктів харчування та засобів гігієни для жителів Луганської області від Міжнародного Комітету Червоного Хреста.

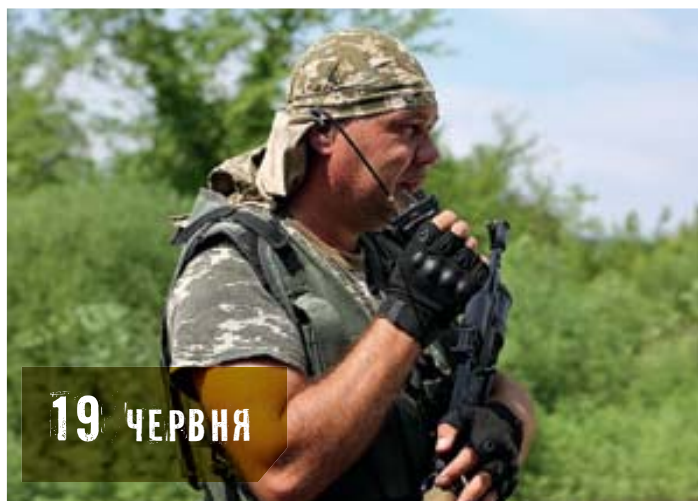
17 червня

ТМ-62М

Дві протитанкові міни виявив прикордонний наряд під час огляду вантажного потяга, який прибув увечері на контрольний пост «Кривий Торець», що на Донеччині.

Небезпечний пакунок військовослужбовці знайшли в технічній порожнині колісної пари. Охоронці рубежу одразу ж повідомили про знахідку співробітникам МВС, СБУ та ДСНС і організували відчеплення вагона від основного складу потяга.

Експертна група вилучила пакунок з вагона та ретельно його обстежила. Перевірка підтвердила, що це дійсно протитанкові міни ТМ-62М без детонаторів.

ГАРЯЧИЙ
АНДЕГРАУНД

Великий склад боєприпасів виявили співробітники ДПСУ, МВС та СБУ в результаті спільних заходів, проведених в Артемівську. Арсенал знаходився у підвальному приміщенні, дістатися до якого можна було з квартири на першому поверсі. Інформацію про місце знаходження зброї отримали оперативники прикордонного відомства. Перевіривши зібрані дані, правоохоронці знайшли та вилучили 27,5 кг тротилу, 5 артилерійських снарядів, 6 протитанкових мін, 18 ручних протитанкових гранатометів, 14 гранат та понад 15 тисяч набоїв, а також інше майно військового призначення.

26 червня

НЕДОПРОРИВ

Двічі російські найманці відкривали вогонь по позиціях прикордонників та військовослужбовців ЗСУ на блокпосту «Мар'їнка». Бандити стріляли з мінометів, АГС та стрілецької зброї. Після другого етапу терористи у кількості до 40 осіб спробували атакувати місце несення служби українських військових. У відповідь отримали вогонь з АГС та стрілецької зброї і, зрештою, були змушені відступити. Внаслідок збройних протистоянь ніхто з українських військовослужбовців не постраждав.

ЗАДИВИЛИСЬ, ЗАМРІЯЛИСЬ

Ворожу диверсійно-розвідувальну групу, у складі чотирьох осіб, які здійснювали спостереження за позиціями українських військових у секторі «Б», виявила та затримала розвідувальна група прикордонників. Бойовиків так званої «ДНР» знайшли в лісосузі на околиці Березового. Під час проведення фільтраційних заходів встановлено, що трое затриманих є громадянами України, ще один – громадянин Росії. Всі вони належать до так званих «збройних сил» самопроголошеної республіки. Їхнім завданням був збір даних з позицій українських військових за допомогою оптичних приладів. Під час особистого огляду у двох «спостерігачів» виявлено військові квитки невідомої республіки. Згідно із цими документами бойовики знаходились на посадах розвідника-снайпера та старшого навідника.

Співробітники ДПСУ здійснюють активні заходи щодо боротьби з тероризмом, переміщенням зброї та боєприпасів. Того ж дня на адміністративній межі з тимчасово окупованою територією АР Крим «зелені кашкети» затримали громадянина України, який намагався провезти через КПВВ «Чонгар» 32 набої калібру 7,62. Чоловіка з набоями та автомобілем передали до підрозділу МВС.

Ще двох громадян України затримано в Маріуполі завдяки спільним діям співробітників Держприкордонслужби та МВС. Чоловіки, можливо, причетні до діяльності НЗФ та підозрюються у скоєні злочину за ч. 5 ст. 260 ККУ.

29 ЧЕРВНЯ

«ЗЕЛЕНИЙ ПРЕС»

55 тисяч доларів США виявили прикордонники спільно з працівниками митниці під час огляду автомобіля «ВАЗ» у контрольному пункті «Гнучове».

Двоє братів, жителів Донеччини, їхали на підконтрольну бойовикам територію. У ході перевірки транспортного засобу прикордонний наряд звернув увагу на знервовану поведінку осіб та вивів їхню авто для поглибленого огляду. Поліетиленовий пакунок з американськими грошми лежав під переднім сидінням машини. Чоловіки розповіли, що пакет у якості передачі їм нібито передав незнайомец.

Для подальшої перевірки даних громадян передали співробітникам СБУ в Донецькій області.

1 ЛИПНЯ

«ПРОДРОЗВЕРСТКА» ПО-УКРАЇНСЬКИ

Годувати ворога – невдячна справа, тож українські правоохоронці на лінії розмежування у зоні проведення АТО цілодобово пильнують, аби спроби постачання продовольства бойовикам так званих «ДНР» та «ЛНР» не мали успіху. Зокрема, на залізничній станції «Красний Лиман», прикордонники спільно зі співробітниками СБУ, МВС та ДФС, в 11 вагонах вантажного потяга,

що прямував на непідконтрольну територію – до Макіївки, виявили під металургійним шлаком майже 700 тонн незаконно переміщуваних продуктів харчування. За попередньою інформацією, ці продукти призначалися саме для бойовиків незаконних збройних формувань.

За цим фактом відкрито кримінальне провадження та розпочато слідчі дії.

30 ЧЕРВНЯ

«СЕЗОН» У РОЗПАЛІ

Бандити двічі вели вогонь по блокпосту «Мар'їнка» із застосуванням АГС, ПТУР, мінометів та стрілецької зброї. Також терористи здійснили обстріл блокпоста «Майорське». Українські військові відкрили вогонь у відповідь та змусили ворога відступити. Внаслідок збройних протистоянь один військовослужбовець ЗСУ отримав поранення.

Упродовж доби в межах Донецької області прикордонні наряди та підрозділи ЗСУ зафіксували політ двох ворожих безпілотників.

Тривають заходи щодо припинення незаконного переміщення товарів та вантажів. Цієї доби вздовж лінії розмежування затримано сім транспортних засобів. Автомобілі перевозили понад 8 тонн продуктів харчування та побутової хімії загальною вартістю 320 тисяч гривень. Належних документів на вантаж не було. Крім того, перевізники намагалися об'їхати контрольні пункти, що були на їхньому шляху.

Через контрольний пункт «Зайцеве» прослідували два вантажні автомобілі з гуманітарними вантажами від міжнародного фонду «Лікарі без кордонів» та міжнародної благодійної організації «Людина в біді». Чотири тонни медикаментів та обладнання для водопостачання везли в Донецьк. Наступного дня через КПВВ лінію

розмежування перетнули ще дві вантажівки з гуманітарною, які перевозили продукти та дитяче харчування вагою більше 10 тонн від благодійних фондів «Доброта» та «Слов'янське серце» жителям Донецької області.

КУЛЯМ БАЙДУЖЕ

Один прикордонник дістав поранення унаслідок вогневої сутички з терористами на блокпосту «Золоте». Військовослужбовця доставили до шпиталю.

В межах Донецької та Луганської області зафіксовано політ трьох ворожих безпілотників.

Вздовж лінії розмежування «зелені кашкети» затримали сім транспортних засобів,

які без належних документів, об'їзнили шляхами перевозили продукти харчування вартістю понад 800 тисяч гривень. Правові рішення стосовно порушників прийматимуть представники МВС та ДФС.

5 ЛИПНЯ

ЗДАЛИ НЕРВИ

47 набоїв калібру 5,6 мм виявили прикордонники у контрольному пункті в'їзду – виїзду «Чонгар». Двоє громадян України їхали легковиком марки «Хюндай» до Криму. Під час здійснення поглибленого огляду автомобіля пасажир, житель Дніпропетровська, почав чинити злісний опір, вів себе неадекватно, погрожував та перешкоджав прикордонному наряду виконувати свої обов'язки.

Стосовно цих осіб прикордонники склали протокол за ст. 185 прим. 10 КУпАП та за ст. 191 КУпАП відповідно.

Пасажира, який чинив активний опір, передали працівникам МВС. Набої вилучили встановленим порядком. Зрештою, водій легковика відмовився перетинати адміністративний кордон у напрямку тимчасово окупованої території.

Тим часом на КПВВ «Гнучове» охоронці кордону затримали автомобіль «Тойота» під керуванням громадянина України. Чоловік прямував з тимчасово непідконтрольної території. У результаті перевірки з'ясувалося, що свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу підро-

блене. Обставини правопорушення встановлюють співробітники МВС.

Загалом упродовж доби на лінії розмежування затримано 14 транспортних засобів з продуктами харчування, напоями та товарами народного споживання, які перевозились без належних товаросупровідних документів в об'їзд встановлених контрольних пунктів. Загальна вартість вилу-

ченого товару становить 770 тисяч гривень.

Не минулося й без стрілянини. Найманці відкривали вогонь зі стрілецької зброї по блокпосту «Березове». Українські військові дали відсіч та змусили ворога відступити. Також терористи гатили з мінометів по ВПС «Станично-Луганське». Постраждалих серед українських військовослужбовців немає.

В межах Донецької та Луганської областей зафіксовано політ 12 безпілотних літальних апаратів, які здійснювали повітряну розвідку місць дислокації українських військових. Роботу ще двох безпілотників та вертольота Мі-8 прикордонники спостерігали на адміністративній межі з АР Крим навпроти ділянок Бердянського та Херсонського загонів.

4 ЛИПНЯ

ПЛАНОВИЙ ТЕХОГЛЯД

Ще рік тому Верховна Рада України скасувала обов'язковий техогляд сільгосптехніки, ухваливши закон про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо організації безпечної експлуатації сільськогосподарської техніки) (№ 2609а). Щоправда, користуючись ситуацією збройного конфлікту та низькою обізнаністю місцевого населення, яке перебуває на непідконтрольній українській владі території Донбасу, щодо змін у законодавстві, знаходяться ті, хто намагається збагатитися на непотрібному ТО.

Так, у контрольному пункті «Гнучове», що на Донеччині, прикордонники виявили у легковикі «Хюндай» понад 150 талонів державного технічного

огляду на сільгосптехніку, яка перебуває на тимчасово неконтрольованій території.

Правоохоронці вилучили автомобіль та талони визначеним порядком. Заходи щодо встановлення фактів можливої протиправної діяльності тривають.

Окрім бланків техогляду на території псевдореспублік є попит і на іншу офіційну поліграфічну продукцію України. Зокрема, на КПВВ «Бугас» прикордонники спільно з працівниками митниці виявили 15 бланків довідок переселенців та 10 незаповнених бланків паспортів громадян України. Наш співвітчизник, який рухався автомобілем ВАЗ на підконтрольну бойовикам територію, приховав документи під обшивкою задніх дверей та у повітряному фільтрі.

Для встановлення обставин правопорушення громадянина передали співробітникам Волноваського РВ УМВС у Донецькій області.

РЕЗУЛЬТАТ

З ПОЧАТКУ РОКУ ПІДРОЗДІЛИ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ У ВЗАЄМОДІЇ З ПРАВООХОРОННИМИ ТА ВИКОНАВЧИМИ ОРГАНАМИ ЗАТРИМАЛИ ПОНАД 140 ТИС. ТОНН ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ОВОЧІВ ТА ФРУКТІВ, МАЙЖЕ 170 ТИС. ЛІТРІВ ГОРІЛЧАНИХ ВИРОБІВ ТА ПОНАД 31,5 ТИС. ПАЧОК ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ.

КРІМ ТОГО, ЗА НЕЗАКОННЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ БУЛО НЕ ПРОПУЩЕНО БІЛЬШЕ 155 ТИС. ТОНН БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ, МАЙЖЕ 20 ТИС. ТОНН МЕТАЛУ І РУДИ ТА ПОНАД 30 ТИС. ТОНН ВУГІЛЛЯ.

ЗАГАЛОМ ЗА 6 МІСЯЦІВ 2015 РОКУ БУЛО ПРИПИНЕНО ВИВЕЗЕННЯ ТОВАРІВ НА ЗАГАЛЬНУ СУМУ ПОНАД 223 МІЛЬЙОНИ ГРИВЕНЬ.

7 ЛИПНЯ

НІ ДАВ, НІ ВЗЯВ

Хабар у сумі понад 5 тисяч гривень за проїзд КПВВ «Гнутове» без огляду намагався дати прикордоннику водій мікроавтобуса, який їхав на непідконтрольну Україні територію.

Представник ДПСУ попередив громадянина про притягнення його до кримінальної відповідальності за це правопорушення, після чого водій намагався відібрати пачку грошей та чинив злісну непокору.

У ході огляду його автомобіля правоохоронці виявили у багажному відділенні 850 літрів пива, а в конструктивних особливостях та під переднім сидінням – сигарети й горілчані вироби.

Ще одну спробу дати неправомірну винагороду прикордонники зафіксували 17 липня. Двоє громадян, які прибули до контрольного пункту «Березове» на Донеччині мікроавтобусом «Мерседес», запропонували співробітникам Держприкордонслужби хабар у розмірі 20 тисяч гривень за перевезення близько двох тонн м'ясної продукції.

Громадян затримали та передали співробітникам Волноваського РВВС УМВС України в Донецькій області.

12 ЛИПНЯ

НЕХАЙ ЇМ БОЛИТЬ

10 ЛИПНЯ

Партію знеболювальних протизапальних лікарських препаратів широкого спектру дії виявили прикордонники під час здійснення перевірочних заходів на КПВВ «Гнутове». Українець віз медикаменти на підконтрольну бойовикам територію.

Пігулки загальною кількістю понад 8 тисяч штук були приховані у конструктивних особливостях транспортного засобу – під заднім сидінням, під обшивкою дверей та у відсіку для зберігання запасного колеса.

З метою встановлення фактів правопорушення охоронці кордону одразу ж проінформували слідчо-оперативну гру-

пу ГУ МВС України в Донецькій області, СБУ та ДФС.

Автомобіль разом з пігулками вилучили для прийняття правового рішення.

За тиждень чергову партію медпрепаратів, цього разу вже наркотичної дії, виявили прикордонники в районі Верхньоторецького.

Поліетиленові пакети з 1300 ампулами «Налбуфін фармекс» та «Налбук» 44-річний українець намагався перевезти до Донецька, заховавши їх у багажнику «Ланоса».

Затриманого та його вантаж передали співробітникам МВС у Донецькій області.

ГРАД ЗАМОВЛЯЛИ?

Склад з боеприпасами до реактивної системи залпового вогню «Град» виявили прикордонники в районі н.п. Асланово Донецької області. Інформацію «зеленим кашкетам» надали місцеві жителі. Загалом у схованці, в піщаному кар'єрі, було 40 реактивних зарядів. З метою організації безпеки місцевих жителів та вилучення небезпечної знахідки територію обгородили та взяли під посилений контроль. За цим фактом поінформували співробітників СБУ, МВС та ДСНС. Наступного дня боеприпаси знешкодили.

13 ЛИПНЯ

«ЗАРОБІТКИ» НА ВІЙНІ

Співробітники СБУ та військової прокуратури у Донецькій області спільно з офіцерами внутрішньої безпеки Держприкордонслужби виявили у одного з військовослужбовців кошти, які він отримав незаконним шляхом.

Під час особистого огляду складу зміни прикордонних нарядів та службових приміщень на контрольному посту неподалік Артемівська у молодшого інспектора прикордонної служби виявили та вилучили грошові кошти у розмірі 3900 гривень. Серед вилучених купюр

було знайдено й помічену тисячу гривень, яку правоохоронець, можливо, отримав за пропуск вантажного автомобіля з медикаментами. Цей випадок внесли до ЄРДР, а військовослужбовця відсторонили від виконання посадових обов'язків. Слідчі дії тривають.

Тим часом ворог шість разів відкривав вогонь по місцях дислокації прикордонних підрозділів. Під обстрілами знову опинилися блокпости «Березове» та «Золоте». На щастя, ніхто з українських військових не постраждав.

АКВАТОРІЯ

Держприкордонслужба продовжує відстежувати судна, які могли заходити до портів на тимчасово окупованій території чи займатися протиправною діяльністю у територіальному морі та у виключній (морській) економічній зоні України.

Нещодавно Одеський загін Морської охорони отримав оперативну інформацію про підозрілі транспортні судна, що відстоюються поблизу Тендрівської коси з відключеними приладами ідентифікації суден. З метою перевірки до місця перебування суден направився один із катерів Морської охорони з посиленою оглядово-штурмовою групою відділу спеціальних дій на воді.

Прикордонники встановили, що в межах терморя знаходиться українське нафтоналивне судно «Катран», завантажене дизпаливом, яке обслуговується екіпажем з чотирьох громадян України. Відключення ідентифікаційних приладів зв'язку капітан судна пояснив тим, що система вийшла з ладу вже більше місяця тому. Суднова документація не ведеться тривалий час, зі слів капітана, необхідні записи він робить у власних чернетках. Усі ці факти можуть свідчити про спробу приховати факт заходження у закриті порти Криму.

На відстані 13 миль від судна «Катран», але вже за межею територіального моря України екіпаж катера Морської охорони виявив буксир «Аліот» (прапор Беліз), який періодично відключав прилади ідентифікації суден на досить тривалий час, що не дозволяло відстежити його маршрут. Коли оглядова група висадила на борт буксира, провела опитування команди й вивчила судову документацію, з'ясувалося, що судно заходило до закритого порту Керч у червні 2015 року, а зараз відстоюється в очікуванні розпорядження судовласника.

Прикордонники задокументували всі факти і передали їх за компетенцією до Херсонського загону та до адміністрації найближчого порту Очаків для прийняття правового рішення.

12 ЛИПНЯ

14 ЛИПНЯ

РИБАЛКИ «ДНР»

Трьох осіб, які займалися незаконним виловом риби в районі населеного пункту Виноградне (Донецька обл.) затримали прикордонники Маріупольського ЗМО.

На рейді порту Маріуполь на відстані миль від берега правоохоронці виявили металевий човен «Баркас» з трьома рибалками на борту. Під час огляду човна було знайдено засоби лову і велику кількість бичків, пеленгаса та іншої риби. Орієнтовна сума завданих збитків становить 135 тисяч гривень. Під час подальшої перевірки у затриманих також виявили посвідчення рибалок та інші документи, видані незаконними збройними формуваннями.

Човен відконвоювали до водної станції в Маріуполі, а затриманих передали співробітникам СБУ.

ЛЮКС-КЛАС

«Бентлі Контіненталь»? На луганських номерах? Цікаво-цікаво...

Звичайно, такий екземпляр викликав інтерес прикордонників Харківського загону, які спільно з працівниками митниці та СБУ затримали автомобіль. Порушник – 41-річний житель Луганська – намагався незаконно ввезти люксове купе на територію України через автомобільний пункт пропуску «Гоптівка». Під час співбесіди з водієм з'ясувалось, що він без дозволу відповідних державних органів України потрапив на територію Росії через не функціонуючий пункт пропуску «Ізварине» в Луганській області. Крім того, власником розкішного авто є колишній народний депутат України від Партії регіонів, член правління «Луганськдрук».

Водія автомобіля притягнули до адміністративної відповідальності за порушення державного кордону України, а транспортний засіб вилучили та склали протокол про порушення митних правил.

16 ЛИПНЯ КОПІЙЧАНИЙ МІЛЬЙОНЕР

До контрольного пункту в'їзду – виїзду «Бугас» під'їхав вантажний автомобіль «Рено». Водій прямував з Донецька в Маріуполь. Він очікував дозволу на пропуск його автомобіля. Однак, не дочекавшись проходження контролю, автомобіль розвернувся та поїхав у зворотному напрямку. Приблизно за годину транспортний засіб повернувся до КПВВ, але вже в складі колони з інших вантажівок. У такий спосіб водій певно вважав, що на нього не звернуть уваги. Проте у прикордонників виникли підозри щодо можливого вмісту автомобіля, тому правоохоронці ініціювали поглиблений огляд транспортного засобу.

Перевірка дозволила виявити у кузові картонні коробки, замотані харчовою плівкою. Зі слів водія, в ящиках знаходились монети номіналом 10, 25, 50 копійок України на загальну суму близько мільйона гривень. Вони начебто були зібрані в мережі супермаркетів у Донецьку, і чоловік намагався перевезти їх з невідконтрольної території з метою реалізації. Вантажний автомобіль разом з монетами передали працівникам ДФСУ. Проводиться перевірка.

16 ЛИПНЯ

ВОГНЕБОРЦІ

Прикордонники локалізували пожежу в одному з приватних помешкань у районі населеного пункту Зоря (Донецька область).

Увечері наряд помігив загоряння сінохловища та господарських будівель на одній із садиб. До вказаного місця одразу ж вирушили додаткові наряди. Спільно з місцевими мешканцями «зелені берети» локалізували осередок пожежі. Постраждалих від вогню немає.

Завдяки оперативності правоохоронців та своєчасному реагуванню вдалося запобігти знищенню розташованих поруч приміщень і уникнути значних матеріальних збитків.

За цим фактом проінформовано голову місцевої сільської ради та дільничного інспектора міліції.

17 ЛИПНЯ ЧОРНИЙ КЕШ

Вісім мільйонів гривень та півтори тисячі доларів США виявили прикордонники спільно зі співробітниками державної фіскальної служби та СБУ у двох громадян України, які намагались перевезти готівку до Донецька.

Схованку знайшли під час перевірки автомобіля «Форд» на КПВВ «Бугас». Гроші знаходились у конструктивних особливостях легкового автомобіля.

Виявлені кошти, автомобіль та громадян передали співробітникам УСБУ в Донецькій області.

18 ЛИПНЯ

СВИНЦЕВІ ОПАДИ

Протягом кількох годин тривав ворожий обстріл блокпоста «Мар'їнка» з танка, мінометів, гранатометів та стрілецької зброї. Також бойовики вели снайперський вогонь по блокпосту «Золоте». Крім того, терористи обстріляли з АГС, крупнокаліберного кулемета та стрілецької зброї Станічно-Луганське і безпосередньо прикордонний підрозділ, який знаходиться в цьому населеному пункті.

Арсенал зброї виявили прикордонники спільно зі співробітниками МВС у Донецькій області. Сховок знаходився в одному з помешкань Новогродівки.

Інформацію правоохоронці отримали з оперативних джерел. При чому, як з'ясувалося, за вказаною адресою мешкає громадянин України на прізвище «Знак», який причетний до діяльності НЗФ та розшукується відповідно до ч. 1 ст. 260 ККУ. Після отримання дозволу було про-

ведено обшук помешкання та виявлено зброю і боєприпаси. Зокрема, правоохоронці знайшли автомат АК-74 і 120 набоїв до нього, які лежали у розкладному дивані, решту забороненого краму, а це – 4 гранати РГД-5 і Ф-1 та два протитанкові гранатомети РПГ-18, оперативна група побутової техніки.

Тепер чоловіку доведеться відповідати ще й за незаконне зберігання зброї та вибухових речовин.

ТЕРОРИСТ-АФЕРИСТ

Ще одного, можливо, причетного до діяльності незаконних збройних формувань співробітники Держприкордонслужби затримали в Станично-Луганському районі.

З отриманої інформації прикордонникам стало відомо, що в районі н.п. Герасимівка невідома особа представляється військовослужбовцем Держприкордонслужби і, пред'являючи посвідчення, збирає кошти у місцевих мешканців на потреби АТО, а також повідомляє про активізацію подальших бойових дій. Невдовзі оперативна група чоловіка затримала, він виявився громадянином України. Окрім українського паспорта у нього знайшли паспорт громадянина Росії, посвідчення козака «Всевицевого войска донского», страхове свідоцтво Росії, індивідуальний пропуск у прикордонну зону, виданий прикордонним управлінням ФСБ РФ по Ростовській області, п'ять банківських карток, посвідчення водія України, свідоцтво про закінчення у 2004 році одного з навчальних закладів Держприкордонслужби.

У ході перевірочних заходів було встановлено, що цей чоловік у минулому проходив службу в прикордонному відомстві на ділянці Луганського загону.

Наразі затриманого передали співробітникам МВС у Луганській області для з'ясування всіх обставин його діяльності та можливої причетності до бандформувань.

22 ЛИПНЯ

МІНУС ОДНЕ ОКО

На Луганщині співробітники Держприкордонслужби збили російський безпілотний літальний апарат.

БПЛА помітили за 1,5 км від кордону на напрямку російського населеного пункту Ушаківка та українського Герасимівка. Охоронці рубежу застосували зброю і влучили.

Ретельне вивчення збитого літального апарата довело, що він виготовлений у РФ. На ньому була розміщена апаратура, яка дозволяла здійснювати відеозйомку.

«КАМАЗ», вщент набитий боєприпасами, затримали близько 22.00 на контрольному посту «Березове» співробітники Держприкордонслужби.

Автомобіль з ознаками належності до ворожого військового формування прибув на контрольний пост зі сторони н.п. Оленівка, що на тимчасово непідконтрольній території. У ньому знаходилися дві особи у військовій формі без розпізнавальних знаків. Для зупинки транспортного засобу прикордонники здійснили попереджувальні постріли. Аби унеможливити напад з боку терористів на місце також прибули додаткові резервні групи.

Під час попередніх перевірочних заходів прикордонники з'ясували, що один з чоловіків, з його слів, кадровий військовий ЗС РФ у званні «майор», а інший затриманий належить до незаконних збройних формувань. У «КАМАЗі» правоохоронці виявили велику кількість ящиків з боєприпасами. Зокрема, в автомобілі знаходилося 186 ящиків та 6 цинків з гранатами, набоями калібру 5,45, 7,62 та 12,7 мм, а також пострілами до РПГ.

Затриманих передали співробітникам СБУ для з'ясування всіх обставин.

28 ЛИПНЯ

ПРИВАТНИЙ «ІНВЕСТОР»

У контрольний пункт «Каланчак», що на адміністративній межі з АР Крим, прибув громадянин України, який працював на материк.

Під час оформлення він помітно хвилювався, тому працівники контрольного пункту вирішили провести більш ретельну перевірку. У ході огляду прикордонники Херсонського загону спільно з представниками митниці виявили у нього приховані кошти у розмірі 32,3 тис. доларів США та 27 тис. рублів РФ. Кошти вилучені встановленим шляхом.

30 – 31 ЛИПНЯ

МІСЯЦЬ МИНУВ, ВОГОНЬ ТРИВАЄ

Горлівські терористи обстріляли з ДШК та міномета прикордонний наряд, який ніс службу на цьому напрямку. Поблизу місця дислокації прикордонників розірвалося п'ять мін. Блокпост «Золоте» нападники обстріляли з гранатометів, а по «Мар'їнці» били артилерією. Українські військові зафіксували 20 розривів снарядів. Також майже опівночі бойовики вели вогонь з мінометів по контрольному пункту «Георгіївка».

Наступного дня бандити 2 рази відкривали вогонь із танка, мінометів та стрілецької зброї по блокпосту «Мар'їнка». Ніхто з українських військовослужбовців не постраждав.

ЦИВІЛЬНІ ЖЕРТВИ

На контрольний пост «Березове», що на Донеччині, місцеві мешканці привезли пораненого громадянина України. Його кінцівки були посічені осколками. Прикордонники одразу ж викликали швидку та почали надавати первинну медичну допомогу, адже, як правило, саме від цього залежить порятунок і подальший стан пораненого.

Потерпілий розповів, що натрапив на розтяжку, яку поставили терористи, та додав, що таких «подарунків» там ще багато.

Після надання первинної допомоги прикордонники передали пораненого лікарям, які вже доставили його до Волноваської міської лікарні, де чоловіка прооперували. Наразі його стан здоров'я задовільний.

ЗАМЕЛИ

На контрольному посту «Мар'їнка» прикордонний наряд затримав громадянку України, яка мала намір потрапити на неконтрольовану територію. Під час перевірки в мобільному телефоні жінки було виявлено контактні дані осіб, які належать до незаконних збройних формувань. Громадянку передали співробітникам СБУ.

Під час виконання завдань в районі н.п. Новотроїцьке (Донецька обл.) прикордонний наряд виявив невідому особу у військовій формі без розпізнавальних знаків зі зброєю в руках. Чоловіка одразу ж затримали. У ході подальшої перевірки з'ясувалося, що затриманий є жителем Горлівки та бере активну участь у діяльності незаконних збройних формувань. Сепаратиста передали співробітникам СБУ.

Також під час несення служби на контрольному посту «Майорське» прикордонники виявили особу, яка їхала на мотоциклі без номерних знаків зі сторони Горлівки. Під час перевірки у чоловіка виявили посвідчення старшого офіцера штабу «Всевеликого Войска Донського». Після проведення фільтраційних заходів затриманого передали співробітникам МВС.

Крім того, співробітники ВПС «Дергачі» Харківського загону спільно зі Службою безпеки України в

одному з рейсових автобусів затримали особу, причетну до діяльності бандформувань. Затримання відбулося в пункті пропуску для міжнародного сполучення «Гоптівка». Під час проходження паспортного контролю громадянка України, яка їхала до РФ, помітно нервувала, чим і привернула до себе увагу правоохоронців. У подальшому серед особистих речей жінки знайшли близько 20 трудових книжок, 14 дипломів про вищу освіту Харківського приватного інституту та 9 чистих бланків довідок «ДНР» для нарахування пенсій з проставленими мастичними печатками. Для подальшої перевірки 52-річну мешканку Харківщини передали співробітникам СБУ.

ОРИГІНАЛЬНІ КАНІСТРИ

На залізничній станції «Кривий Торець» співробітники Держприкордонслужби спільно з представниками СБУ та ДФС виявили тепловози, заповнені дизельним паливом.

Поїзд прямував до станції «Ясинувата». Разом з вагонами до нього були причеплені два тепловози. Під час огляду останніх спільна міжвідомча група з'ясувала, що вони заправленні дизелем у кількості 14 тонн. Проте будь-які документи на паливо були відсутні. Оскільки його, можливо, намагалися незаконно перемістити через лінію розмежування, з метою протидії протиправній діяльності тепловози затримали.

МЕТАЛОБРУХТ

ЛІЗУТЬ ГАДИ

Російські найманці суттєво активізували вогонь по блокпосту «Мар'їнка». Спочатку бойовики обстрілювали українські позиції з мінометів з напрямку Олександрівки. Потім група бойовиків, застосовуючи стрілецьку зброю, спробувала наблизитися до місця несення служби українських військових і вийшла на відстань до 50 метрів. У відповідь українські вояки відкрили вогонь на ураження, що змусило ворога відступити. За деякий час терористи знову спробували штурмувати

3 СЕРПНЯ

блокпост. Двадцятьоро нападників з лісосмуги, яка знаходиться неподалік, намагалися скрито підібратися до позицій наших військовослужбовців. Захисники блокпоста відкрили по нападниках вогонь зі стрілецької зброї та гранатометів і змусили їх відступити. Загалом протягом дня терористи ще тричі обстрілювали цей блокпост, а починаючи з 22.00 періодично почали вести вогонь з мінометів.

Протягом останнього тижня липня за результатами комплексних перевірок на ділянці відповідальності Азово-Чорноморського регіонального управління офіцери оперативних підрозділів прикордонного відомства, за сприяння співробітників по боротьбі з економічними злочинами УМВС України в Херсонській області, припинили пропуск 14 залізничних вагонів із брухтом чорних металів загальною вагою 772 тонни та встановили, що зацікавлені особи намагалися вивезти цей вантаж без відповідних дозвільних документів. Крім того, прикордонниками було направлено повідомлення до УМВС України в Херсонській області за фактом службової недбалості працівників Херсонської митниці ДФС під час здійснення митного оформлення брухту чорних металів

до ВЕЗ «Крим». Наразі щодо цього випадку відкрито кримінальне провадження та розпочато досудове розслідування. Загалом у такий спосіб зловмисники планували перемістити до тимчасово окупованої території АР Крим 69 тисяч тонн металобрухту.

На сьогодні найбільш поширеною схемою організації незаконного переміщення товарів і вантажів до Криму залишається використання подвійного пакета товаросупровідних документів. Під виглядом перевезення товарів до Криму їх у подальшому транспортують на підставі інших документів на територію Російської Федерації. Так, лише з початку 2015 року прикордонники попередили 26 спроб, за результатами документування яких слідчими підрозділами відкрито кримінальні провадження.

ЗАЧЕПИЛО

4 СЕРПНЯ

Під час обстрілу н.п. Станічно-Луганське російсько-терористичними військами під вогонь потрапив і прикордонний підрозділ. Внаслідок розриву снарядів двоє прикордонника отримали легкі поранення.

7 СЕРПНЯ

НЕ ЗБАГНУВ ГОЛОВНОГО

На одному з контрольних постів у Донецькій області співробітники внутрішньої безпеки Держприкордонслужби спільно з представниками УСБУ в Донецькій області та військовою прокуратурою Донецького гарнізону «на гарячому» затримали прикордонника. Правоохоронці реалізували оперативні заходи у рамках кримінального провадження щодо вимагання та отримання неправомірної вигоди, що мало систематичний характер. Вони задокументували багаторазове отримання неправомірної вигоди у розмірі 8000 гривень.

Під час затримання військовослужбовця у нього знайшли 2500 гривень, оброблених люмінесцентною речовиною. Сліди спецфарби також були на руках та кишенях одягу затриманого.

Встановлено, що неправомірну вигоду він отримав за сприяння у пропуску через контрольний пост вантажного автомобіля з продуктами харчування.

Такі дії неприпустимі особливо на лінії зіткнення. Державна прикордонна служба України та інші правоохоронні органи й надалі приділятимуть цьому особливу увагу та здійснюватимуть відповідні заходи реагування на злочини.

До роковин виходу з Довжанського котла

«БЛАЖЕННІ ПОКІРЛИВІ, БО ВОНИ УСПАДКУЮТЬ ЗЕМЛЮ»

Євангеліє від Матвія 5:5

Коли розмовляла із цими сповненими гідності людьми, відчула спільні для їхнього єства спокій, урівноваженість і стриманість. Зараз вони під іншим кутом зору сприймають події. Радіють тим речам, дрібницям, які для інших, можливо, неважливі. І з притаманним військовим, котрі побували у пеклі війни, почуттям гумору, без якого там не вижити, ставляться до буденності. Так, свою стриманість одеські прикордонники Леонід Гулаков, Володимир Томчук, Вадим Колесник та Віталій Непийвода, з якими мені випала честь поспілкуватися, загартували у Довжанському котлі, де не було іншого виходу, аніж вистояти, не відповідаючи вогнем, коли «били по щоці», і треба було підставити іншу. Усі чудово розуміли можливість розв'язання війни, те, що тривала провокація, і хтось чекав відповідного кроку. Рік мирного існування після повернення з пекла дозволив кожному переосмислити власне життя. Ті обставини стали випробуванням справжнього чоловічого гарту.

САЛЮТ ЗАМОВЛЯЛИ?!

– Діставши поранення, опинився в госпіталі. «Випишіть швидше!». «Куди поспішаєте?!». «Раніше б не поспішав, мені дуже треба назад до хлопців повернутися!». У душі постійно жевріло нехристиянське бажання залізної дати здачі «в ответку». Що ми могли тоді зробити?! Нас розстрілювали, як у тирі...

– З дитинства мріяв бути військовим. Кожен вояк свідомо готує себе до війни. Думалося: «А як я поведусь в тій чи іншій ситуації?». Є таке влучне слово – випікса, що характеризує найголовніші риси і як для військового, і як для чоловіка. У світі, напевно, немає нічого, що б піднімало адреналін більше, ніж війна. Так, не доведи Господь комусь опинитися у тих жахливих умовах. Та отримав моральне задоволення від того, що вистояв. Судити ж про тих, хто проявив малодушність, можуть тільки ті, хто був тоді поруч. Люди місяць провоювали так, що «мама не горюй». Коли в розпал бою йде взаємний обмін «інформацією» – до тебе кулі прилетіли, і ти послав у відповідь – почувашся в азарті. А от коли тільки тебе, і безперервно, і тривало, то можна «зламатися»...

– Якщо немає страху, втрачається інстинкт самозбереження. Найстрашніше, що це почуття часом губилося. Постійно боятися не виходило – можна з глузду з'їхати від боязні. Під час виходу з оточення були періоди, що на полі, без укриття, боятися вже не було сенсу. Покладалися на надприродні сили...

– Треба було повернутися живим за будь-яку ціну, бо вдома чекала родина. Автомат на війні – це була моя кохана дружина Танюша, підствольник – молодша донька Ксюша, а РПГ – синок Владик. Вони знаходилися завжди поруч. Мені так було легше і веселіше...

**ЯКЩО НЕМАЄ СТРАХУ,
ВТРАЧАЄТЬСЯ ІНСТІНКТ
САМОЗБЕРЕЖЕННЯ.
НАЙСТРАШНІШЕ, ЩО ЦЕ
ПОЧУТТЯ ЧАСОМ ГУБИЛОСЯ.
ПОСТІЙНО БОЯТИСЯ НЕ
ВИХОДИЛО – МОЖНА З
ГЛУЗДУ З'ЇХАТИ ВІД БОЯЗНІ.**

– Нас під час обстрілів у бліндажку збиралося так чоловік зо два-надцять, завдяки анекдотам і гумору не занепадали духом. І армійці-артилеристи до нас навідувалися... Бачили очі переляканої молоді й розуміли, що повинні їх зарядити на позитив, щоб не впадали у відчай. Одного разу «молотили» нас протягом чотирьох – п'яти годин поспіль, саме на День флоту. У нас моряків чимало було. А ми жартуємо: «Ось салют замовили морякам до їхнього свята!».

– Зараз з усмішкою згадую наше «Інтернет-кафе» під Бірюковим – два збройових збитих ящики з купую штекерів-трійників, така собі ялинка-гірлянда, де заряджали телефони, аби мати хоч якийсь зв'язок з рідними. Усі сиділи поруч і зачаровано дивилися на них, наче лемури на вогонь. Заводився дизель-генератор, щоб радіостанції можна було зарядити, радіозв'язок підтримувати, ну і попутно мобілки. Разом з армійцями там зібралося понад 400 осіб. На «Довжанському» було простіше – більшим був опорний пункт, більше – було дизель-генераторів.

– Були забобони, що категорично не можна голитися протягом місяця чи сорока п'яти днів до заміни. 16 липня стало ясно, що перебуваємо в оточенні, і конкретного часу виходу не буде – ні завтра, ні післязавтра, ні днями. Минуло 44 доби, я поголився. Всі казали: «Та ти що, не можна, погана прикмета!». А мені набридло, та й деяких людей на місці потрібно було ставити. Починає скиглити, а я йому: «Поголися й опритомній!».

– Чесно кажучи, я цього не знав, але всі 78 днів тамтешнього перебування не голився. Приїхав додому, і тоді тільки причепурився.

– Неприємно згадувати моменти, коли рахували постріли, після яких за три секунди снаряд вибухав, потім через 40 секунд – знову вибух. 122-міліметрові били через 20-30 секунд, 152-міліметрові – від 40 секунд до хвилини. Максимально, що ми нараховували в один день, це 230 – 280 снарядів, які «лягали» упродовж чотирьох годин. У так званий «офіцерський клуб», до відомих подій – митна зона – два вагончики і вугільний склад – туди «вклали» близько 27 снарядів 122-міліметрові гаубиці з боку російської території. Все було щерть знищено. Навіть від вугільного складу з тридцяти сантиметровими бетонними стінами залишився каркас: від снарядів йшла така вібрація, що бетон перетворився на щебінь, його витрусило, залишилася одна рівенька неушкоджена арматура.

Ложечка – онде, а осадочок лишився

– Після першої передачі поранених, яких мали евакуювати через російську територію, «колеги» з «Новошахтинська» демонстративно відкрили свої ворота, а лінія держкордону якраз проходить під ними. Ми спочатку не второпали в чому річ. Із воріт у нашому напрямку виїхала пара автомобілів з пораненими у БТР-супроводі, розвернулася на нашій території й попрямувала у зворотному напрямку. Потім ми побачили російських медійників, які, власне, і знімали «шоу» вивозу наших поранених росіянами. П'ять-десять метрів на під'їзді – їх купа набігла. Потім щоразу при передачі 200-х та 300-х там мас-медіа працювали по повній програмі.

– Російське прикордонне братство для мене перестало існувати, хоча ми виростили з одного зеленого кашкету, і я пишався тією єдиною і могутньою системою. Перевірка пройшла. Мені відразливо. І я нічого не можу з собою вдіяти. Як в анекдоті: ложечка онде, на місці, але осадочок лишився.

«БАНЯ»

– Велика несправедливість трапилася. Коли перебували на Бірюковому, мали хліб-сухарі, але жили без води, як свято – два літри на добу, а часом – як Бог давав. Приїхали на Довжанський – з'явилася вода, але про хліб забули, і сухарів не стало...

Після випробувань відсутністю води, умови на «Довжанському» здалися шикарними. Вода у вагончику зі стаціонарним душем годин за 15 нагрівалася. Миюся, вода аж гарячує! Казка! Та метрів за десять – клац – пристрілка у вугільний склад. Я намилений враз вискочив. А вода тече, шкода. А коригувальник «валить». За кілька секунд – я шусть у «баню»: воду ж закрити треба! І знову осколками – дзін – лишень встиг прикритися залізними дверцями. Слава Богу, оминуло! Потім, перевівши подих, собі подумки кажу: «Усе, митися не буду...». Тому що під обстріл намиленим потрапив вже не вперше. І перебіжками – в бліндаж...

ПРО ДІЄТУ ПУТІНА

З 11 липня почалися масовані атаки реактивних установок «Град» з території Російської Федерації. У той же день замкнувся «Довжанський котел». Припинилися поставки боєприпасів і продовольства.

– Коли вийшли на «Довжанський», з'явилася така жадана вода. Була в нас і гаряча їжа, поки не «влучило» в машину-кухню. Каструлі стали схожими на друшляки. Лишився тільки один-єдиний лагун (бак) літрів на 50-70. Кухар (кок), що на «Державіні» служить, Діма Днсулай, на каменях у рову пристосував цей лагун і організував дворазове харчування для сотні з гаком людей.

– Ми ще вчасно зорієнтувалися, коли техніку «вибивали», щоб продукти у рів закинути і тентом брезентовим накрити, а так би все згоріло. І вже у тому рову брали, хто чого захотів. Були достатньо цукру, олії та макаронів. Приготувати останні в польових умовах не виходило... У кого були маленькі казанки, ті щось собі готували.

– Приїхав додому, зважуюсь у госпіталі – мінус 11 кг. Мене лікарі запитують: «Скільки там пробув?». Відповідаю: «Досконалості немає меж!». Аналізи перевірили – хоч в космос відправляйся! Та це було тимчасове явище, потім донбаська «дієта» за програмою Вови Путіна почала вилазити боком.

ДИВО П'ЯТИ ХЛІБИН

– Кілька разів скидалися грошима – мали хліб у «Довжанському». Людям замовляли, вони перестраховувалися, привозили небагато. На 220-230 осіб – 20 буханок. Кожному ділили по шматочку.

– А трішки раніше, коли стояли під Бірюковим, налагодили діалог з місцевим населенням, хоча попервах із ним важкувато було. Хтось безкоштовно привозив, комусь замовляли. Приїжджали своє-

рідні автолавки із хлібом, водою, сигаретами. Ті грошей не дерли, не наживалися. Потім знайшли спільну мову зі свердловчанами, там не у всіх «промита мізки». «Інтаймом», «Новою поштою» звідти отримували посилки. Проте потім траплялися непоодинокі випадки, коли сепаратисти відкривали ті посилки, знаходили тих, хто відправляє, гнобили. Наші добровольці мусили згорнути свою діяльність. Та ми відшукували інших. Були такі, що неодноразово привозили найнеобхідніше, ризикуючи власним життям. Один з них, майор міліції на пенсії, возив замовлення безкоштовно. 23 червня він натрапив на блокпост. Хтось із наших у той момент з ним по телефону спілкувався, аж раптом – зойк, і звук обірвався. Він був розстріляний у власному авто...

ВИХІД З ПЕКЛА

– Виходили з оточення з боєм. Ми дві області пройшли, і безперервно нас «молотили»: з одного боку – сепаратисти, з іншого – росіяни. І вечір, і ніч, і ранок на переправі. Були засідки, хлопці гинули, машини підривалися. По нас стріляли, ми розверталися, і те, що стріляло, беззастережно знищувалося. Якби не ми, то нас...

– Колона йшла, двох моїх забрала забита по вінця «ишишга», з 79-ї. З усіх прикордонників залишилися тільки я і снайпер. Кулі свистять, снаряди поруч розриваються. Колона йде, аж бачимо – у рові застряг єдиний КамАЗ із причепом з курсантами. Поки він розгойдувався вперед-назад, ми в нього стрибаємо. Нас по руках б'ють, бо місяця там немає. Та нічого, ми собі місце знайшли і далі з боєм пішли.

– З цього котла виходило близько 600 прикордонників, 87 одиниць техніки. А плюс 79-а, аеромобільна миколаївська бригада, 72-га – білоцерківська, 24-а – західна, 28-а – одеська. Людей – не одна тисяча. З Дякового ми цілий день чекали черги, стільки зібралося техніки... Дехто пише анекдоти, що звідти повернулося півтори тисячі військовиків. Там був котел не часів Великої Вітчизняної, але дуже реальний...

ОТРУТА

– При виході були десятки поранених і травмованих, понад п'ятдесят відсотків особового складу. Мабуть, проти нас були застосовані чимось «збагачені» снаряди. І очі, і обличчя попалили. Важко сказати, що це були поранення. Обгоріли обличчя, досі у людей погіршується зір.

Медики потім казали, що це опіки I та II ступеня обличчя та рогики очей. Спочатку думалося, що це пил і бруд потрапили в очі. Коли вийшли на сонце, хто встиг засобом проти опіків намаститися – тим більш-менш, а хто вмився, тим не поталанило. У декого, на кому без футболки «броня висіла», – і під одягом були опіки.

ІЗ ОДНОГО «САДОЧКА»

– З приводу отрути. Згадався наш «садочок». Під час кримських поїдй ми пройшли у ньому «обкатку». Це було поблизу Сиваша, у чистому полі, на передньому краї. Спочатку спали просто неба, потім вирули землянки. Там саме настав шлюбний період у змії. Побачивши зміюку, подумали, що це – «шаховий» вуж. Коли підповзла ближче, розгледіли на лобі хреста... Виявилося, це був заповідник, куди у 70-ті роки завезли особливо отруйних, після укусу яких за півгодини наслідки могли бути плачевні. А сироватки і не було, і не знайти її за півгодини. У кожен похід брали автомат і велику саперну лопату. Там ми і окопи рили, і кругову оборону займали, бо місцеве населення було налаштоване вороже. І коли опинилися знову в полі, але вже під Бірюковим, для нашого підрозділу особливо нічого страшного, незрозумілого не було. Від Сиваша ми згуртувалися та спрацювалися, і вистояли.

ДО БАГАТЬОХ РЕЧЕЙ ЗАРАЗ СТАВЛЮСЯ ФІЛОСОФСЬКИ. ТЕ, ЧОГО КОЛИСЬ БОЯВСЯ, ЗАРАЗ ЗДАЄТЬСЯ ДРІБ'ЯЗКОВИМ. МОЖЛИВО, СТАВ ТРОХИ БІЛЬШ СЕНТИМЕНТАЛЬНИЙ. САМОМУ СКЛАДНО СЕБЕ ОЦІНИТИ.

«НАВКОЛОУЧАСНИКИ»

– Прикро, що ордени-медалі за бойові заслуги отримують «навколоучасники», які десь у тилу сиділи, панове полковники з Адміністрації. А не хлопці, які вивозили вбитих, поранених, боєприпаси, групову зброю, боєкомплекти, тобто керівництво, молодший персонал, які в бойових умовах проявили себе тільки з позитивного боку. Вони ордени мають отримувати за мужність! Їм хоч медалі дали? Два бетеерники з академії, починаючи з Криму півроку з нами провоювали, зберегли машини, вивезли поранених, у засідці знищували противників – а їм вручили кварцові годинники від Кабміну!

– А спробуй вести машину, коли навкруги «молотять», а тобі дають команду зупинитися і підібрати поранених, а потім знову – «фас!». Таку мужність треба мати! Ці водії УАЗи повиводили, на яких в основному відділення нашої ММГ пересувалися. Ми їх ще жартома називали «броньованими» з «кевларовим» тентом.

ФІЛОСОФІЯ ЗМІН

– Зрозуміло, що усі ми хотіли б повернутися у той день і у той час, коли гинули наші товариші, щоб зробити все, аби їх врятувати. Однак якщо б можна було кардинально щось змінити за тих обставин, то це весь хід того, чого не змінити. Як би це жорстко не звучало, але вийшли ми з мінімальними втратами.

– З тебе повитягали всі осколки чи «дзвениш»?

– Ні, не всі. Та в аеропорту можу спокійно проходити! Багато хто каже, мовляв, тобі не поталанило, дістав поранення. А в мене у відповідь вирує думка: «А, може, це тобі навпаки пощастило, що тебе не вбило...».

– До багатьох речей зараз ставлюся філософськи. Те, чого колись боявся, зараз здається дріб'язковим. Можливо, став трохи більш сентиментальний. Самому складно себе оцінити. Та про бойових товаришів можу сказати, що знаємо один одного, починаючи від перебування на Сиваші. І зараз не лише я, а й кожен із нас за рік після виходу з котла не змінився. Мінялися ми там, і на очах один в одного.

– Став більш принциповий, прямолінійний, на якісь речі дивлюся по-іншому. Можу зараз сказати людям правду у вічі, те, на що раніше б не зважився. А закривати очі на щось, не відстоювати свою точку зору не можу. Немає підходів лівих-правих, сказав, та й годі. Однозначно став жорсткішим. К

ЗАПИСАЛА ТЕТЯНА ФІЛІПЕНКО

ЧИ СПИШЕ ЦЕ ВІЙНА?

ДО РОКОВИН ВИХОДУ З ДОВЖАНСЬКОГО КОТЛА

Цьогорічний День прикордонника приніс негоду, по Україні було оголошено штормове попередження. Шквальний вітер, холод, сильні проливні дощі... Попри примхи природи друзі прийшли провідати свого бойового товариша. Вони вражалися дивному збігу обставин: «Колю, тебе там обсипало «градом», і тут обсипає. На поминальні дні було те ж саме – могилу засипало градом. Мабуть, сам Господь Бог про тебе гнівається...». Небо розтинали блискавки. Здавалося, ніби небесна сила лила сльози на землю за скривджені душі невинно загиблих...

Ишов 1993 рік. Тоді на світ з'явилося дуже багато хлопчиків. В Одеському пологовому будинку за добу їх народилося 23 і лише одна дівчинка... Старі люди казали, що неспроста це, років через двадцять буде війна...

«Колюня родився малесеньким – 1,7 кг. Бабуся Віта спеціально шила на нього сорочечки, бо такого розміру речей для малюків не існувало. Його виходили у лікарні. Дозволили нам там же його охрестити. Стояла на колінах і просила у Бога, щоб він вижив. Він у нас був один. Один син, брат, онук, племінник. Виріс він у селі на кордоні з Придністров'ям поруч із заставою «Гулянка» і просто мав службою. Коли зустрів прикордонників, він просто благоговів, млів, втрачав дар мови. А коли йому пощастило потрапити до їхньої когорти, був на сьомому небі від щастя. Якось дзвонив татові і захоплено розповідав, що в нього дуже добре виходить стріляти».

У квітні 2014 року до Навчального центру підготовки молодших спеціалістів ДПСУ була зарахована група юнаків. **11 квітня вони підписали контракт.** Навчання мало тривати шість місяців. Але, на жаль, ті курсанти провчилися

лише 59 календарних днів. Їм не зробили прискороженого випуску, недочили усіх тонкощів прикордонної справи, та й очікуваних звань не присвоїли.

9 червня хлопці вибули на стажування – у службове відрядження до зони АТО для посилення охорони держкордону у складі мотоманевреної групи. Вони прийшли на зміну тим контрактникам, які на початку березня відправилися з полковником Момотом. Батьки нічого не знали про те, де перебувають їхні діти.

Молоді та гарячні, з палкими відкритими до людей серцями, перебуваючи у самому пеклі АТО, хлопці мужніли щодня. Вони всі пішли на службу за покликом серця, бо як справжні патріоти не могли вчинити інакше у ці складні для України часи. Не давали собі спуску, підтримували одне одного.

ВИПРОБУВАННЯ ГОЛОДОМ І СПРАГОЮ

Юнакам випало пережити страшний час, жажіття. Пізнали і голод, і шалену спрагу. Та вони не занепадали духом. Розповідали, що їли дари ланів та баштанів, ловили змії, куштували й черв'яків, раділи поточеному мишам сухому печиву – єдиному, що залишилося у місцевому магазині...

**МОЛОДІ ТА ГАРЯЧІ,
З ПАЛКИМИ ВІДКРИТИМИ
ДО ЛЮДЕЙ СЕРЦЯМИ,
ПЕРЕБУВАЮЧИ У САМОМУ
ПЕКЛІ АТО, ХЛОПЦІ МУЖНІЛИ
ЩОДНЯ. ВОНИ ВСІ ПІШЛИ НА
СЛУЖБУ ЗА ПОКЛИКОМ СЕРЦЯ,
БО ЯК СПРАВЖНІ ПАТРІОТИ НЕ
МОГЛИ ВЧИНИТИ ІНАКШЕ У ЦІ
СКЛАДНІ ДЛЯ УКРАЇНИ ЧАСИ.**

Одного разу їм неабияк пощастило – на «розтяжці» підірвався кабан. Вони підповзли і забрали його. Та от халепа – ніхто з них не вмів впоратися з тушею. Коля вирішив зателефонувати батькові, аби дізнатися, з чого починати:

– Папа, кажи скоренько, як розібрати? Нам ще шашлики жарити...

– Які шашлики?! Нема чого робити?! Тебе в селі хлопці чекають на весілля, там хіба не поїси?! (Батько саме ремонтував машину. Він і гадки не мав, де перебував його син).

Хлопці впоралися, м'ясо – за пазуху, бо були на посту. Пізніше вони приготували смачну знахідку, а шматок зарили в землю, щоб він хоч трохи зберігся на потім, бо спека стояла нестерпна.

Наприкінці липня минулого року, коли курсанти перебували в Довжанському котлі, пішли такі довшоочікувані проливні дощі. Хлопці відкривали роти і хапали краплі. Тоді вони вдосталь напилися та викупалися.

ІСКРИСТІ ОЧІ

Коли приїхав другий потік заміни і там було вдосталь вісімнадцятирічних, у старших і досвідченіших товаришів по службі серце кралялося, а в їхніх очах читалися подив і обурення: «Що їм тут робити? У кого вистачило розуму їх туди відправити?! По-перше, назвати їх солдатами – нерозумно, бо за два місяці навчити військової справи нереально. По-друге, людина повинна бути морально готова вбивати і бути вбитою. Навіть якщо «безбашенні» хлопці, у яких вирує кров, готові на все, повинні бути розсудливі начальники, що відповідають за життя цих дітей!». В Україну прийшла справжня війна, та через неголошений воєнний стан чи недооцінку реальної небезпеки відправка зовсім «зелених» курсантів до зони конфлікту з метою посилення лінійних підрозділів могла видатися цілком прийнятним рішенням, але кількість запитань, сумнівів, і розпачу від втрат досі не зменшується – невже це було доцільно, невже це був крайній захід?

«Діти, що вони могли бачити?.. Проте були відчайдухи ще ті! Перед нами стояло завдання за будь-яку ціну зупинити

протистояння, можливий в'їзд «миротворців» з боку РФ. На точці було два курсанти по 18 років, один – кулеметник, інший – другий номер. Коли постало питання про те, що це завдання можна виконати меншою кількістю осіб, то ці хлопці залишилися. Їх загнали в машину, стусанами вигнали з позиції, а вони агресивно чинили опір, щоб надати вогневу підтримку у разі загрози. Ці діти були готові загинути. Але, слава Богу, вони по заміні поїхали», – розповідає очевидець цих подій.

а
в
і
а
в

Коліна бабуся хворіла, у мамі – тиск, у батька теж не все гаразд зі здоров'ям. Тож Коля вирішив вивчитися на медика, й лікувати всіх рідних, бо, як він казав, лазарет йому вдома не потрібен. У 2013 році Микола Антипов закінчив Котовське медичне училище, за професією – медбрат. І дотримав свого слова – опікувався здоров'ям своєї родини.

Юнак мріяв залишити значний слід у житті, зробити базато добра. Був дуже господарним. У нього ніколи не було канікул, він на море не їздив. Навчався на контракті, та попри це знав, що потрібно вранці покосити, корову вигнати, поросят, кролів, гусей та курей погодувати, напоїти.

У зоні АТО він був зенітником, і новий фах йому дуже подобався, а знання, отримані в медучилищі, неодноразово ставали у пригоді. Хлопці розповідають, що він добре знав свою справу – надавав медичну допомогу пораненим.

11 липня 2014 року на Зеленопільці отримали поранення, несумісні з життям, разом з командиром мотоманевреної групи молоді курсанти навчального центру Дмитро Сирбу та Вільгельм Штолцель.

7 серпня 2014 року став фатальним для двох курсантів – Миколи Антипова, Сергія Бойка та Олександра Зайця. Дві доби вояки з боями проривалися з оточення, в якому перебували 22 дні. Юнаки загинули під час обстрілу нашої колони. Всього хлопці прослужили 59 днів в учебці і 59 днів в АТО. Тіла загиблих юнаків 7 серпня 2014 року з місця обстрілу вивіз підполковник

Василь Польовий за допомогою бійців 79-ї аеромобільної бригади.

Усі ці п'ятеро юнаків склали голови як герої, мужньо захищаючи честь України. Своїм життям вони врятували десятки тих, хто вийшов з оточення. Сумно, що їхня путь була такою короткою – їм було лише від 18 до 22 років.

Ще п'ятеро юнаків-курсантів зникли безвісти...

Приготувавши все на похорон, родичі сиділи вночі у дворі і чекали, коли привезуть Миколіне тіло. Його мали перевезти у Котовську, звідки ще 40 кілометрів до села. І у той момент, коли перекладали Колю до іншої машини, сталося щось неймовірне: над двором Антипових почали кружляти і кричати сови, вив собака. Усім було моторошно! Коли його везли дорогою до села, все втихомирилося.

«...У труні лежав не двадцятирічний юнак, а трьокласник. Розв'язували засмальцьовані ручки, ніжки. У берцях – ніжки, як дитячі брязкальця. Великий палець на його руці – як мій мізинець, такий тонкий. Його привезли товариші по службі, теж худючі та виснажені. Микола дістав вогнепальне осколкове поранення голови з грубим руйнуванням кісток черепа та речовини головного мозку», – розповідає тітка Валентина Антипова.

Ховали Миколу Антипова в Нестеровому, сусідньому селі. Віддати данину пам'яті Миколі прийшло близько 600 осіб. Родичі не очікували такої кількості людей. Коли везли труну на цвинтар, перші автобуси вже були в Нестеровому, а остання машина була ще в Римарівці...

ВОДА ТОЧИТЬ КАМІННЯ...

Так сталося, що небайдужий і рішучий Валентині Антиповій, тітці загиблого воїна-прикордонника, довелося зараз опікуватися не тільки проблемами своєї вбитої горем родини, а й батьків, які в розпачі від душевного болю через спільну тугу.

– Ми проживаємо прийдешній день з клопотами, які, певна річ, ніщо у порівнянні з втратою дитини, – розповідає Валентина Віталіївна. Мені морально важко писати листи в інстанції, аби домогтися допомоги, а батькам ще важче. У них у кожного свій біль. Ми в Красних Окнах, решта батьків – з Одеської, Закарпатської, Чернівецької областей, з Крижополя і Мукачевого. Ось моя вся переписка (показує пачку паперів), яку я веду. У мене купа листів, відповідей, вся документація, починаючи від перших днів після трагічної загибелі племінника. Оскільки я зайнялася цим, то поіншому просто не можу.

Валентині, як вже обізнаній у бюрократичній тяганині, телефонуєть мами бійців, що потребують допомоги в отриманні соціальних виплат. Вони обговорюють можливий план дій.

– Куди не кидаємося, скрізь – стіна байдужості, ніхто цими хлопцями не хоче займатися. Нікому не потрібні живі діти, не те що загиблі, – ділиться Миколина тітка. – Коли хлопці повернулися в Оршанець, їх було 120 чоловік, для них там було підготовлено тільки 40 ліжко-місць. Їх там не чекали. Із групи однокурсників Миколи Антипова, 26 осіб зазнали поранення, але на сьогодні їм не надано направлення на МСЕК. У багатьох немає статусу учасника бойових дій. Ті ж, хто отримав його, як і направлення на МСЕК, буквально вигризли це. А мені вони кажуть: «Тьотя Валя, ви хіба не знаєте, як до нас ставляться! Нікому до нас діла немає. Це – зовсім інший світ. А нас вже ніщо не займає, і біль не вщухає. Ми живемо самі по собі».

Будучи бухгалтером, Валентина намагається розплутати фінансові хитросплетіння, які стосуються загиблих хлопців.

– Якщо не будеш стукати, ніхто на тебе не звертатиме уваги. Виявила порушення у нарахуванні зарплат – і родини загиблих курсантів, і вояки-однокурсники племінника по п'ять тисяч гривень доотримали. До того ж, завдячуючи неабиякому натиску, дзвінкам на «гарячі лінії» виплатили по 609 тисяч всім родинам загиблих курсантів, також сьогодні усім сім'ям загиблих з Одещини виділили по 30 тисяч гривень. Може, комусь здається, що чиню неправильно. Не хочу гірше зробити, просто не заспокоююсь.

У ЗОНІ АТО ВІН БУВ ЗЕНІТНИКОМ, І НОВИЙ ФАХ ЙОМУ ДУЖЕ ПОДОБАВСЯ, А ЗНАННЯ, ОТРИМАНІ В МЕДУЧИЛИЩІ, НЕОДНОРАЗОВО СТАВАЛИ У ПРИГОДІ. ХЛОПЦІ РОЗПОВІДАЮТЬ, ШО ВІН ДОБРЕ ЗНАВ СВОЮ СПРАВУ – НАДАВАВ МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ ПОРАНЕНИМ

ЯК ЗНАХІДКА

Коли привезли Миколину сумку, у ній, крім обгорілих речей, були якісь методички. Вбитий горем батько кинув їх у мішок з макулатурою. Настали холоди, аж раптом виявилася цінна знахідка, якою мали розтопити піч, – із брошурки випав договір страхування від нещасного випадку «Арсенал Страхування»...

– Почали видзвонювати по страховці, страхувальники спочатку пручалися. Проте зараз вони вже підготували документи для нотаріуса, маємо отримати страховку. Розповіла про поліс усім мамам по нещастю. Виявилось, що страховка є не у всіх. Речі Діми Сирбу не привезли батькам. У страховій, на жаль, не показують свою базу даних, вимагають другий екземпляр договору. До речі, туди зверталися і поранені хлопці, але їм відмовили, бо, за їхніми словами, з «атошниками» не працюють.

ВАШЕ МІСЦЕ – НА ЦВІНТАРІ

Згідно з постановою Кабміну від 13 серпня 2014 року родинам загиблих мають надавати житло. Воно було б дуже не зайвим для хворих Миколиних батьків, які працюють у сільській школі, яку можуть закрити через те, що з кожним роком учнів стає дедалі менше. Села практично немає... Аптека відсутня (найближча – за 25 кілометрів), поки є медпункт, але туди без своїх ліків зась...

– У нас терміново запросили дані щодо житлової площі і прописки. Дізналися, що ми є в списках в Одесі. Потім з братом Павлом, Миколіним батьком, звернулися в прикордонне регіональне управління, де

НА ЖАЛЬ, ДОСІ БАТЬКИ НЕ МАЮТЬ ЗМОГИ ГЛЯНУТИ У ВІЧИ ТИМ, ЧЕРЕЗ БЕЗВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І БОЯГУЗТВО ЯКИХ НЕНАВЧЕНІ ДІТИ БУЛИ ВІДПРАВЛЕНІ ВОРОГОВІ НА ПОТАЛУ.

з'ясували, що Одеською обласною адміністрацією, яка є ключовою у справі отримання квартири, не проводиться жодних дій з цього приводу. Пішли в останню, аби дізнатися вхідний номер додатка до списків на отримання житла, де помічниця заступника губернатора не те, що в руки документа не дала, а й сказала на нашу адресу слова, що й досі яtringають душу: «Ваше місце – на цвинтарі. Ви повинні там сидіти і оплакувати загиблих, а не оббивати пороги...» Так, з обласної ради жодної допомоги ми не отримали. До речі, у стінах цієї адміністрації розміщений лише стенд з героями «Небесної сотні», прикро, що немає там наших воєнних героїв, які нагадували б бюрократам про честь і людяність.

Вирішили записатися до губернатора Одещини Ігоря Палиці, де підставою для візиту виявилось примусове підписання заяви на матеріальну допомогу! Ми відмовлялися, але нас змусили погодитися. Натомість там зреагували на наш візит оперативно – через якусь годину в нашому селі, що за 25 кілометрів від райцентру, у Людмили, Коліної мами, була вже комісія з обстеження житлового будинку. Вона приїхала робити кошторис на капітальний ремонт. Для галочки.

Воно зрозуміло, що зараз важкий час, військовій дії. Може, ново-призначений губернатор нам допоможе...

СВІТ НЕ БЕЗ ДОБРИХ ЛЮДЕЙ

Через журнал родини загиблих хочуть подякувати всім людям, які разом з ними розділили їхнє горе. Це односельчани, всі небайдужі жителі району.

– Нам допомагає Котовський загін на чолі з новим командиром і новим особовим складом. І в Південному регіональному управлінні для нас завжди відкриті двері. Якщо нас не приймають в обласній адміністрації, то тут нас розуміють. Нас не відкидають, можна зателефонувати в будь-який час. Зрозуміло, що ми стривожені, на своїй хвилі, – розповідає Валентина Антипова. – А також вдячні теперішньому керівництву Навчального центру ДПСУ та підлеглим. Похвально, що в Оршанці встановили білборди в пам'ять про товаришів. Жаль лише, у підрозділах нашого району відсутні такі стенди із фотографіями загиблих.

ГЛЯНУТИ Б У ВІЧИ

На жаль, досі батьки не мають змоги глянути у вічі тим, через безвідповідальність і боягузтво яких ненавчені діти були відправлені ворогові на поталу. Час мине, та людський або вищий суд кожному дасть по заслугі. На солдатській крові ще нікому ні посади, ні звання

Курсанти Дмитро Сирбу, Вільгельм Штолцель, Микола Антипов, Сергій Бойко, Олександр Заєць нагороджені Орденом «За мужність» III ступеня посмертно. 14 жовтня 2014 року їм всім присвоєно звання «молодший сержант» також посмертно.

У березні нинішнього року у селі Римарівка Красноокнянського району, де народився Микола Антипов, відбулося відкриття меморіальної дошки в школі, у якій він навчався. Рішенням Римарівської сільської ради віднині школа носить ім'я прикордонника.

За життя улюбленою грою Миколи Антипова був волейбол. І в пам'ять про нього у Римарівському НВК, де він навчався, започатковано турнір з волейболу, який проводитиметься щороку 22 грудня в день народження Миколи. Торік у жовтні був започаткований турнір міжрайонних команд на рівні області.

не приносили успіху і спокою. А завтра буде помста за кожную краплю материнської сльози...

Так, для батьків сьогодні і назавжди є лише одна дорога – дорога на кладовище, де покояться тіла синів. Там вони «прописані», там вони зустрічають усіх. Там рідні розмовляють з ними, але голосу їхнього не чути. Вони не в змозі відповісти на жодне запитання, не в змозі їх розрадити. Як і не в змозі заспокоїти маленьких родичів загиблих, які дивляться дорослим у вічі і не збагнуть, чому ті так часто плачуть. Для них їхні дяді – це Герої, і вони також хочуть бути такими. А от питання, чи визнає своїх героїв держава, досі залишається відкритим. К

ЗАПИСАЛА ТЕТЯНА ФІЛПЕНКО

І КОРАБЛІ МАЮТЬ ДУШУ

Як часто ми бачимо схід сонця? Можливо, раз на рік, якщо пощастить. Прикордонники морської охорони спостерігають, як сходить і заходить сонце, майже щодня. Вони – останні романтики, у найкращому сенсі цього слова, які постійно вдивляються в лінію моря, слухають крики чайок над хвилями, сприймають катери як живих істот і дотримуються суворих принципів у житті і службі. «Наше завдання – охороняти державний кордон незважаючи ні на що», – сказав мені капітан III рангу Маріупольського загону морської охорони Олексій Косюков. Саме так і відбувається.

Ми зустрілися одразу після відкриття виставки картин Беати Куркуль, присвяченої прикордонникам. На картині «Морська охорона» йому усе знайоме: і чайки, і хвилі, і бойовий побратим – катер. Про те, як Олексій Косюков став одним з героїв на картинах майстрині, та службу прикордонної морської охорони читайте далі в матеріалі.

– Олексію, ви завжди знали, що будете прикордонником?

– Звичайно, це було не випадково, оскільки дідусь, батько, мати – прикордонники. Батько закінчив службу у 1994 році на Південному напрямку, мати також служила до 2001 року. На жаль, діда я знаю, так би мовити, лише за сімейними легендами, таким чином я – спадковий прикордонник. Після школи свідомо обрав Одеський інститут Сухопутних військ, а не Національну академію ДПСУ, тому що з дитинства мріяв стати фахівцем з озброєння. Після випуску підписав контракт і був призначений на посаду начальника служби озброєння та радіотехнічних засобів у Керченський загін морської охорони. За три роки через службову необхідність був переведений у Бердянський прикордонний загін на посаду начальника служби ракетно-артилерійського озброєння, а ще за три роки – у Котовський прикордонний загін. Згодом, вже маючи досвід роботи, служби на різних ділянках, зрозумів, що без моря, як кажуть в Одесі, «сохнуть зябра». Особистим рішенням, оскільки починав офіцерську службу у морському загоні, почав клопотати про переведення до Керчі. Так, у лютому минулого року поїхав служити до Керченського загону морської охорони. 24-го лютого я прибув до нового місця служби, а 27-го – командир оголосив тривогу, і з цього моменту розпочалося зовсім інше життя.

Після оголошення тривоги кораблі вийшли на рейд для охорони ділянки. Тоді ж командир прийняв рішення, яке було вчасно і правильно реалізоване: ми евакуювали майже всю зброю з частини. А за кілька днів був штурм, нас штурмували російські ФСБшники, потім гірсько-піхотний батальйон зайшов до частини. А коли надійшов наказ про передислокацію Керченського загону в Маріуполь, 18 березня, я вийхав

туди своїм ходом. Тоді вся частина перебувала в Маріуполь, ми почали там розміщуватися, 20-го вже весь особовий склад був на новому місці, а 21-го оголосили тривогу, так ми і досі там служимо.

– Тобто ви більше року перебували в зоні антитерористичної операції?

– Так, місце постійної дислокації Донецького, Луганського і Маріупольського прикордонних загонів – зона АТО. У Маріупольському загоні морської охорони ротация – це переміщення рейдових кораблів,

“ Батьків, Батьківщину і командирів не вибирають. Наше завдання – охороняти державний кордон незважаючи ні на що. А в яких умовах, якими засобами, за рахунок чого – це другорядні питання.

які знаходяться безпосередньо на кордоні, на передньому краї. Вони перебувають там на бойовому чергуванні близько тижня, потім відходять, і їх замінюють інші кораблі. Тобто навіть під час зміни ми не залишали зону АТО. А два місяці тому мене перевели до Одеського загону морської охорони.

– А як Ви стали героєм картини Беати?

– Зовсім випадково. Волонтер Валентина Охлопкова постійно мені телефонувала і просила надіслати фото, пейзажі, портрети, оскільки Беата ніколи не малювала моряків, тож їй потрібні були зразки. Проте якось не виходило у мене. Врешті вона надіслала

мені ескіз картини, дуже цікавий, і контакти Беати. Так ми познайомилися і продовжили спілкування щодо створення картини. На ескізі я спочатку був більше схожий на татарина, надіслав фото у профіль, щоб виправити. Потім попросив, щоб на картині був катер морської охорони 527, бортовий номер BG119, і надіслав його фотографію. До нас саме приходили телевізійники, знімали репортаж і зробили фото. Власне, це остання світлина цього катера, і саме її Беата взяла за основу, створюючи картину «Морська охорона». А чому я попросив, щоб саме 527-й катер вона зобразила? Тому що потрібно пам'ятати про такі речі, загинули наші друзі, наші побратими, і про це не слід забувати. Їхня смерть не має бути марною. Це повинно бути увічнено, а живопис не вмирає. Тож я вирішив, що коли вже взялися за картину, то в ній має бути пам'ять про загиблих прикордонників і наш катер морської охорони.

До речі, завдяки волонтеру Максиму Алексєєву, який опікується, зокрема, прикордонниками Маріупольського загону, було розроблено проект, і на основі якоря загиблого катера, піднятого з дна моря, створено меморіал. Цей пам'ятник встановлено у приморському сквері в Маріуполі і відкрито на День прикордонника цього року, його присвячено саме загиблomu 527-му катеру.

– Розкажіть, будь-ласка, як загинув цей катер.

– Це сталося наприкінці серпня. Катер морської охорони 527-й, бортовий номер BG119, поряд з іншими ніс службу на передньому краї. На ньому ми заступили на чергування, замінивши інший катер, що відійшов для поповнення запасів і відпочинку. Саме під час цієї вахти стався прорив з російського боку: повз нульовий знак, через пункт пропуску Новоазовськ прослідувала колона 40 одиниць важкої техніки і увійшла

“**Навіть серед війни вони знаходять мить, аби милуватися місячною доріжкою на морському просторі. Цінують побратимів по службі понад усе і ставляться до корабля як до людини. А своє місце постійної дислокації лагідно називають «Марусею».**

в місто Новоазовськ, вони вибили пости і по сухопутному шляху увійшли до міста. Це був саме прорив нульової ділянки. Нашу тактичну групу обстріляли з берега з важкого озброєння проти-танковими ракетами. Катер тоді затонув, командир катера старший лейтенант Денис Петухов загинув, навідник старший матрос Богдан Тищенко також загинув. Вісім осіб екіпажу врятувалися.

– Це тоді ви потрапили до шпиталю?

– Так, це було 31 серпня. Ми врятувалися вплав, екіпаж перебував у воді близько 40-50 хвилин, поки прийшла рятувальна команда. Для мене цей час тягнувся безкінечно. До нас було досить далеко від Маріуполя, адже це трапилось на нульовій ділянці. Насправді, все відбувалося досить швидко, сигнал тривоги прийнято в базу миттєво, для побратимів, які йшли на допомогу, події роз-

вивалися стрімко. Проте коли ти у воді – час плине дуже повільно. Мені здавалося – це ніколи не закінчиться... А потім нас підібрав і евакуював катер. До речі, місяць тому цей катер також загинув, підірвавшись на міні. Це сталося 7 червня під Маріуполем. За штурвалом, як завжди, був наш друг Антон Маслій, днями його поховали на батьківщині, так вийшло, що лише на 40-й день. З моргу Дніпропетровського шпиталю лише напередодні віддали тіло. Його лише через чотири доби підняли з дна моря, експертиза ДНК тривала дуже довго. Це передовий шпиталь, куди з «червоної» зони привозять поранених, які вимагають операційних втручань, тому там переповнення.

– Ваш катер ніяк не можна було врятувати?

– У 527-й влучило п'ять ракет, я був найменш постражданий і керував евакуацією катера. Намагатися зберегти катер на плаву не було жодної можливості. Пощастило, що у паливні баки не поцілили. Як я боявся... Адже залишав борт останнім, поки організував взаємодопомогу на воді, зібрав усіх групами, тому що рятувальні жилети і круги лишилися на нашому катері. А взяли рятувальні засоби з малого катера, який був з нами в групі і його не вдалося завести. Мабуть, якби вдалося, то в нього влучила б шоста ракета. Ми забрали з нього рятувальні жилети, все спустили на воду, тяжкопоранених тримали на руках.

Того дня я втратив не двох друзів, а трьох, тому що кожен катер має душу. Потім я потрапив до Одеського клінічного шпиталю ДПСУ, увесь вересень лікувався там. За місяць після початкового лікування повернувся до Маріуполя. Потім ще приїздив на обстеження, тому що втратив слух. А Новий рік я зустрів уже в Маріупольському загоні, пам'ятаю, у нас було відерце салату «олів'є», ялинка, приїхав волонтер Максим Алексєєв. А що під ялинку замість Діда Мороза? Вогнегасник накрили каскою – от і Дід Мороз.

– Олексію, як почуватється ваша родина після таких раптових змін, сім'я вас підтримувала у скрутний момент служби?

– Звичайно, дружина Ольга також служить, вона з Бердянського прикордонного загону, зараз у декретній відпустці. Тож їй відомо, що таке служба, що я – людина з правильними принципами, тож вийшов разом зі своєю частиною в Маріуполь, не зрадивши присязі. Так, було важко, зокрема, були проблеми зі зброєю, оскільки крім того, що потрібно було вивезти озброєння, я ще й вивів з ладу те, що там лишилося. Війна мене застала у Маріуполі, і дружина мене всіляко підтримувала, інакше не могло бути. І зараз підтримуємо одне одного, бо дуже складно облаштуватися на новому місці, після переведення на службу до Одеси. Адже ні власної, ні службової квартири

ми не маємо, доводиться винаймати однокімнатну на околиці міста, а це і не дешево, і дуже складно організаційно.

– Ваш син знав, що тато на війні?

– Так, він знав, що тато у відрядженні, воює проти бандитів. Йому вже п'ять років, тож він багато чого розуміє. Якось він навіть мене вразив, коли ми дивилися фільм «Незламна», запитав: «Тату, а хто такі фашисти?». Я показав у фільмі цих самих фашистів. Він у них пильно вдивлявся під час перегляду. А потім ще запитав: «Тату, а хтось із твоїх друзів загинув?». Не дитяче запитання... Я не мав права приховати від нього і сказав, що двоє моїх друзів загинули.

Ростислав Олексійович – маленька людина з дорослим мисленням. Звичайно, я намагаюся згладжувати інформацію, але ні

в якому разі не приховувати нічого. Нехай з юного віку розуміє, звідки що береться.

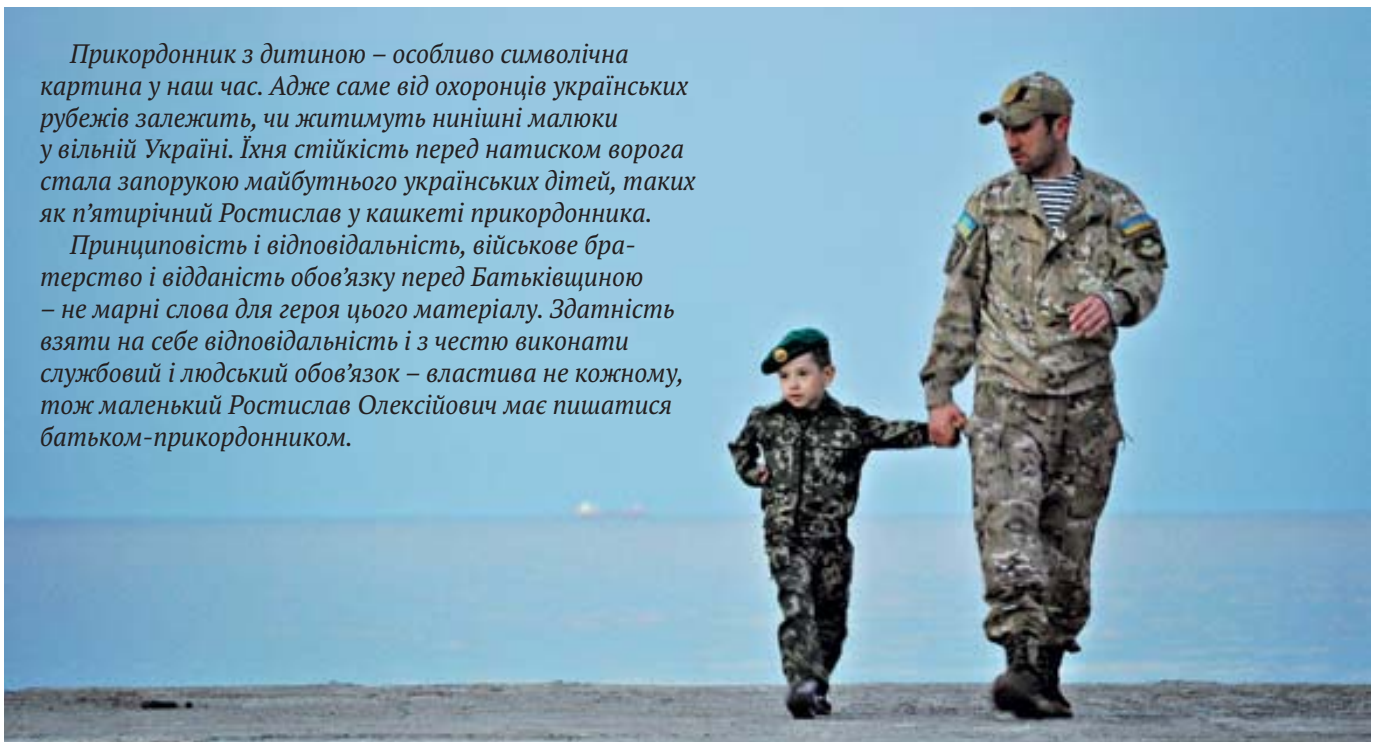
– До речі, у Вас є красива професійна фотосесія разом із сином у прикордонному однострої, звідки ці фото?

– Так, у нього є форма прикордонника, і волонтер Валентина Охлопкова, між іншим, чудовий фотограф, запропонувала нам провести спільну фотосесію із сином. Ми погуляли набережною Одеси і зробили кілька досить вдаливих світлин. А потім до мене офіційно звернулася представник Ukraine Crisis Media Center і запитала дозволу на використання наших фото для листівок цієї організації, виданих до Дня прикордонника і Дня захисту дітей. **К**

Спілкувалася ЛЕСЯ МЕДВЕДЕНКО

Прикордонник з дитиною – особливо символічна картина у наш час. Адже саме від охоронців українських рубежів залежить, чи житимуть нинішні малюки у вільній Україні. Їхня стійкість перед натиском ворога стала запорукою майбутнього українських дітей, таких як п'ятирічний Ростислав у кашкеті прикордонника.

Принциповість і відповідальність, військове братерство і відданість обов'язку перед Батьківщиною – не марні слова для героя цього матеріалу. Здатність взяти на себе відповідальність і з честю виконати службовий і людський обов'язок – властива не кожному, тож маленький Ростислав Олексійович має пишатися батьком-прикордонником.

КОЛИ ДОПОМОГА НЕВІДКЛАДНА...

Часто ми забуваємо, що медики не менше, ніж люди у погонах беруть участь у війні. На їхні плечі лягла величезна відповідальність. І особливу напругу в цьому сенсі відчували прикордонні медики. Існує маса труднощів, з якими їм довелося мати справу, тому що ніхто не готувався до війни. Бойові дії на сході країни спричинили чималі зміни у їхній роботі: і боротися за життя складних поранених в авральному режимі, і кошти на зростаючий потік пацієнтів вишукувати, і неймовірні навантаження переживати, і багато чого нового вчитися. Наша розповідь буде сухою, але в цьому випадку статистика красномовніше за слова покаже і досягнення, і роботу над помилками, і плани на майбутнє наших вартових здоров'я.

У режимі цейтноту

З а час проведення АТО при виконанні завдань з охорони кордону **загинули 63 військовослужбовці-прикордонники та один цивільний працівник, дістав поранення 391 військовослужбовець-прикордонник.** Завдяки проведеному своєчасному і комплексному лікуванню повернені до строю без зміни категорії придатності 85% військовослужбовців, лише у 3,5% випадків прийнято рішення про звільнення з військової служби за станом здоров'я. Медико-психологічну реабілітацію пройшли 365 учасників антитерористичної операції.

В Ізраїлі з тяжкими пораненнями проліковано трьох військовослужбовців. В англійському Бірмінгемі зроблено пластику нижньої щелепи одному військовослужбовцю. За погодженням з відділом оборонного співробітництва Посольства США в Україні, направлено на стаціонарне лікування та реабілітацію до Регіонального медичного центру ЗС США м. Ландштуль (Німеччина) згідно з медичними показаннями старшого сержанта Одеського прикордонного загону.

Ще одному військовослужбовцеві Київським казенним протезно-ортопедичним підприємством виготовлено систему протезів.

Надано невідкладну медичну допомогу після отримання поранень у лікувальних закладах РФ 10 військовослужбовцям.

Проведено курси тактичної медицини та заняття з військово-медичної підготовки понад 4 тис. осіб. Це випускники Національної академії та навчальних центрів Держприкордонслужби, особовий склад, задіяний у зоні проведення АТО, медичний персонал, призваний по мобілізації.

Усі військовослужбовці, які виконують завдання з охорони ділянок державного кордону на лініях розмежування в межах Луганської та Донецької областей, на 100% забезпечені індивідуальними медичними засобами для надання першої медичної допомоги, засобами знезараження води «Акватабс».

Медичні працівники у своєму арсеналі мають медичні військові тактичні сумки, укомплектовані, окрім іншого, кровоспинним засобом Celox у гранулах, бинтом Quikclot Combat Gauze або Z-складеним гемостатичним матеріалом.

Про гроші

Видатки на медикаменти та перев'язувальні матеріали у 2014 році – 15 млн 240 тис. грн, з них витрати на закупівлю лікарських засобів та медичних виробів становили:

- + на придбання дезінфекційних засобів – 800 тис. грн;
- + ліків – 5 млн 200 тис. грн;
- + виробів медичного та хірургічного призначення – 770 тис. грн;
- + інструментів і медичних, хірургічних та стоматологічних приладів на 1,2 млн грн;
- + закупівлю гемостатичних засобів (гранули Celox та бинт Quikclot Combat Gauze) – 1 млн 786,8 тис. грн;
- + оплату медичних послуг, наданих особовому складу Держприкордонслужби лікувальними закладами інших військових формувань, – 1 млн 100 тис. грн;
- + закупівлю витратного медичного майна (стоматологічний матеріал, лабораторний посуд, медичні гази, рентгенплівку, різноманітні хімічні продукти тощо) – загалом 3 млн 273,3 тис. грн;
- + придбання фармацевтичних препаратів та перев'язувальних матеріалів – 1 млн 100 тис. грн.

Видатки на купівлю обладнання і предметів довгострокового користування – 8 млн 234,3 тис. грн, а саме:

- + три системи ультразвукових діагностичних, у тому числі одна – нового покоління експертного класу;
- + 14 апаратів штучної вентиляції легень марки «Ювент» та «Бриз», з яких чотири – транспортні апарати для використання у реанімаційних автомобілях;
- + пересувна цифрова рентгівська система – інтраопераційний апарат з цифровою обробкою зображення;
- + 1 фіброгастроскоп та 1 відеогастроскоп;
- + 25 електрокардіографів та 10 дефібриляторів для потреб медицини первинної ланки;
- + 8 ультракомпактних моніторів для спостереження за вітальними функціями пацієнта.

За рахунок асигнувань, виділених додатково з резервного фонду держбюджету, придбано санітарно-евакуаційний транспорт на 6 млн 380 тис. грн, а саме: три медичні БТРИ, два автомобілі «Кугуар», що обладнані медичним устаткуванням для евакуації та надання невідкладної медичної допомоги.

- Отримано 8 автомобілів швидкої медичної допомоги, у тому числі:
- згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України два автомобілі екстреної медичної допомоги передано зі сфери управління Міністерства охорони здоров'я України;
 - за рахунок благодійної допомоги медичних організацій Республіки Польща – чотири реанімобілі, Німеччини – два реанімобілі.

Усього в зону АТО передано 16 одиниць санітарної техніки.

Отримано міжнародної технічної, гуманітарної та благодійної допомоги від урядових та неурядових організацій, фізичних осіб на суму понад 7,7 млн грн:

- + 8 автомобілів екстреної медичної допомоги на суму 2,2 млн грн;
- + комплектів медичного устаткування для реанімобілів на суму 1,5 млн грн;
- + індивідуальних аптечок медичного захисту на суму 1 млн грн;
- + медикаментів, обладнання і предметів довгострокового користування на суму 3 млн грн.

У зоні проведення АТО станом на 30.07.2015 перебувають:

- + 23 лікарі;
- + 23 фельдшери;
- + броньований санітарно-евакуаційний транспорт – три бронетранспортери «Святий Миколай», два броньовані медичні автомобілі КрАЗ-«Кугуар».

Усього в зону АТО передано 16 одиниць санітарної техніки.

З метою надання практичної стоматологічної та хірургічної щелепно-лицьової допомоги особовому складу підрозділів Держприкордонслужби на ділянці відповідальності Донецького прикордонного загону та оперативно-військового відділу «Велика Новосілка» впродовж липня ц.р. працював пересувний стоматологічний кабінет Центрального клінічного госпіталю Державної прикордонної служби України на базі шасі ЗІЛ-5301 з лікарсько-сестринською бригадою.

«Золота хвилина»

Ситуація в Криму, а потім на сході країни змусила прикордонних медиків у максимально стислі терміни, у березні 2014 року, сформувати «дорожні карти» медичного забезпечення, де прописано тактику та

Для реагування на зміни медичної обстановки в межах ділянок держкордону на лініях розмежування сформовано лікарсько-фельдшерські бригади штатних медпунктів, оперативно-бойових комендатур та мобільних застав.

порядок надання медичної допомоги з моменту поранення до повного одужання для кожного прикордонного загону. Надалі, уже враховуючи реалії та недоліки, проводилося корегування «маршрутних карт поранених». При цьому київський, львівський та одеський госпіталі були приведені до функціонування в умовах особливого періоду, виконання завдань в умовах правового режиму воєнного стану. Крім цього, за потреби можливе перепрофілювання одеського санаторію «Аркадія» на госпіталь для легкопоранених.

Для реагування на зміни медичної обстановки в межах ділянок держкордону на лініях розмежування сформовано лікарсько-фельдшерські бригади штатних медпунктів, оперативно-бойових комендатур та мобільних застав, які цілком забезпечені медичним майном та ліками для надання долікарської та першої лікарської медичної допомоги.

Завдяки заходам щодо стабілізації життєвих показників, враховуючи і найбільш ефективно надання першої допомоги – так звані «золоту хвилину», «золоту годину» – оперативно прийнятим рішенням про етапну евакуацію поранених до найближчих та безпечних лікувальних закладів із задіянням рейсів санітарної авіації, не зафіксовано жодного випадку смерті особового складу на етапах евакуації, вдалося запобігти розвитку ускладнень наслідків поранень.

Активна співпраця з волонтерами та громадськими організаціями щодо широкого впровадження для особового складу, задіяного у зоні проведення АТО, курсів тактичної медицини та курсів надання медичної допомоги, теж сприяє позитивним результатам.

Чимало зроблено і для психіатричної та психологічної підтримки персоналу Служби. А саме: в організаційно-штатну структуру Центрального клінічного госпіталю у Києві введено відділення неврозів, запроваджено обов'язкові попередні та періодичні психіатричні огляди з урахуванням переліку протипоказань щодо окремих видів діяльності. Також за підтримки Інституту психології ім. Г.Ф. Костюка запроваджено тренінги, діалоги медичного персоналу, осіб, які перебувають на лікуванні та спеціалістів-психологів. А ще організовано лікування хворих з психіатричною патологією у спеціалізованих закладах охорони здоров'я.

Усвідомити і виправити

На початку проведення АТО мала місце низка недоліків у порядку надання медичної допомоги, зокрема, відсутність уніфікованих індивідуальних засобів медичного захисту, броньованого санітарного транспорту для вивезення поранених, травмованих з поля бою, моральна і фізична застарілість медичного комплектно-табельного оснащення. Не було стаціонарних лікувальних закладів Держприкордонслужби у зоні проведення АТО, у тому числі військово-польових госпіталів на модульній основі з комплектацією медичною апаратурою та технікою, медичний персонал цивільних закладів охорони здоров'я був необізнаний з особливостями лікування бойової патології. Під час першого та другого етапів часткової мобілізації медичний огляд військовозобов'язаних у військоматах практично не проводився. Медичні служби були неспроможні цілком забезпечити потреби органів та підрозділів.

Слід сказати, що медичний огляд військовозобов'язаних та таких, що зараховані до команд, планово не проводився протягом останніх двадцяти років. Однією з причин цього можна вважати реформування в галузі Міністерства охорони здоров'я, Міністерства оборони та скорочення штатної чисельності військових комісаріатів.

Також немає забезпечення медичними імунобіологічними препаратами для профілактичних щеплень, профілактики та лікування дифтерії, правця, сказу, ботулізму, газової гангрені (вакцини, анатоксини, сироватки). Так само відсутні сироватки проти отрути павука каракурта та гадюки звичайної. На жаль, промисловість України зазначених препаратів не виробляє.

Аби певною мірою виправити становище, формується необхідний резерв медичного майна. І першочергово – індивідуальних засобів медичного захисту. Вперше за останніх п'ять років за рахунок виділених урядом коштів медичні служби комплектуються медичною апаратурою та технікою переважно подвійного призначення, а також сучасним медичним і санітарно-технічним обладнанням на модульній основі, що забезпечує їхню автономність та мобільність.

Про систему підготовки медичних кадрів

З 2008 року Міністерством оборони відмовлено у прийомі до Української військово-медичної академії МО на навчання слухачів за державним замовленням у складі єдиної системи військової освіти. Цей крок Міноборони аргументує відсутністю її цільового фінансування (оплата підготовки військових фахівців у ВВНЗ здійснюється лише для потреб ЗСУ).

У медичних коледжах в єдиній системі військової медичної освіти не готують фахівців за державним замовленням, зокрема фельдшерів з присвоєнням сержантського військового звання.

Відсутність єдиної системи військової медичної освіти за державним замовленням на сьогодні унеможливорює перспективне планування та своєчасну підготовку (перепідготовку) медичних кадрів. При цьому система підготовки медичних кадрів на базі Української військово-медичної академії МО на сьогодні в державі є безальтернативною.

”

Ситуація в Криму, а потім на сході країни змусила прикордонних медиків у максимально стислі терміни сформувати «дорожні карти» медичного забезпечення.

Необхідні проекти

З метою медичного забезпечення особового складу органів Держприкордонслужби для подальшої участі в АТО необхідно створити впродовж 2015 – 2016 рр. два госпіталі на 100 ліжок у Харківській та Херсонській областях. Надалі для посилення системи медичного забезпечення сектору безпеки і оборони слід передбачити створення мобільних польових госпіталів п'яти регіональних управлінь на модульній основі з комплектацією медичною апаратурою та технікою.

До того ж, треба забезпечити медичні підрозділи, госпіталі (мобільні госпіталі, виїзні лікарські бригади) сучасним медико-технічним і санітарно-технічним майном, пневмо- або каркасним наметовим фондом, обладнати функціональні підрозділи (перев'язувальні, операційні, лабораторії тощо) в модулях або контейнерах на автомобільних шасі.

Наостанок варто згадати і про те, що для своєчасної евакуації та надання медичної допомоги персоналу в місцях виконання службово-бойових завдань Держприкордонслужбі дуже бракує ще десяти санітарно-евакуаційних броневих автомобілів та п'яти реанімобілів для госпіталів, а також літака або вертольота санітарної авіації, оснащеного спеціальним обладнанням.

У цей важкий для всієї України час робота наших прикордонних медиків заслуговує особливої уваги і вдячності. Такі реалії: хтось задоволений їхньою роботою, а хтось ні. Однак як би там не було, вони – молодці. Незважаючи ні на що, ці люди самовіддано працюють у тих умовах, які є, не шкодуючи сил, рятуючи життя, як уміють і чим уміють. Вони працюють над собою, з кожним днем здобуваючи новий досвід в умовах війни.

Редакція журналу висловлює вдячність за підготовку матеріалу спеціалісту управління охорони здоров'я Олександрів КУРІЧКУ

zshym.livejournal.com

«У ВІЙНУ»

Військові конфлікти, що виникають по всьому світі як гриби після дощу, вже не надто дивують. Однак, коли бойові дії розгортаються у власній країні, зовсім поруч, а чоловіків у камуфляжі помічаєш довкола все частіше, варто замислитися над тенденціями сучасних війн і їх наслідками. Не таємниця, що нинішні війни значно помолодшали. Якщо свого часу сини полків були скоріш винятком, то нині десятирічних хлопчаків з автоматом у руках все частіше можна помітити у випусках новин. Останнім часом з'являються повідомлення про те, що сепаратисти на сході України залучають дітей до розвідувальної діяльності, вербують у свої лави неповнолітніх. Чому так відбувається і як поводитися військовослужбовцям, побачивши дитину зі зброєю, читайте далі.

ГЕРОІКА ЧИ БІДНІСТЬ

Протягом 2013 року у 23 зонах збройних конфліктів по всьому світу до участі у бойових діях залучалися сотні тисяч дітей. Добровільно чи силоміць вони вступають до лав озброєних формувань чи навіть національних армій, виконуючи різноманітні функції: розвідників, кухарів, носильників, кур'єрів. Та найстрашніше, коли діти-солдати стають безпосередніми учасниками бойових дій або навіть живими бомбами. Причини очевидні: діти не викликають підозр супротивника: малолітній хлопчик чи дівчинка легко пройде, обвішаний вибухівкою, там, де дорослого неминуче затримують. Так само ніхто не зверне уваги на дитину, що нібито грається на узбіччі дороги, а насправді як досвідчений розвідник уважно вивчає маршрут і графік руху військових колон, запам'ятовує особливості

охорони та інженерного забезпечення. Зібрана таким шпигуном інформація дозволяє здійснювати результативні засідки і напади на транспорт супротивника.

Глибші ж причини цього феномена війни можна знайти у мирному часі. Більшість завербованих дітей – вихідці з бідних родин. Тож однією з причин великої кількості дітей-солдатів є той факт, що здебільшого збройні конфлікти виникають у нерозвинутих країнах, де рівень бідності

ООН ЗАФІКСУВАЛА ВИПАДКИ ВЕРБУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ДІТЕЙ 7 НАЦІОНАЛЬНИМИ АРМІЯМИ І 50 ЗБРОЙНИМИ ГРУПАМИ, ЯКІ ВОЮЮТЬ У СИРІЇ, ЦЕНТРАЛЬНОАФРИКАНСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ, ПІВДЕННОМУ СУДАНІ ТА 11 ІНШИХ КРАЇНАХ.

надто високий, або в країнах у стані кризи. Це також означає, що діти не мають доступу до нормального виховання й освіти, таким чином вони легко піддаються впливу та обману з боку дорослих. Трапляються випадки, коли добровільне або примусове вербування до війська стає єдиною можливістю вижити – отримати їжу, одяг, захист – особливо це характерно для сиріт, але трапляється, що діти-солдати навіть утримують свою родину.

Якщо ж говорити про дітей-добровольців, то ці прояви найчастіше спостерігаються в африканських державах або країнах Сходу, де хлопчики зазвичай з дитинства знають основи військової справи, мають навички володіння вогнепальною і холодною зброєю, а виховання покликане зростити дух воїна з раннього віку. Вочевидь, психологічний фактор враховують і злочинні вербувальники, адже діти стають більш ефективними і дисциплінованими солдатами, ніж дорослі: вони хоробрі, слухняні, не ставлять зайвих запитань і не бунтують, їх легко покарати. Деякі діти-солдати навіть сприймають війну як гру, вони у захваті від вивчення зброї, будівництва укріплень і розвідувальних вилазок. У дітей, а особливо підлітків, захоплює дух від власної значущості і

серйозності подій. Та й фінансовий аспект для вербувальників є вагомим аргументом. За даними Міжнародної організації праці, у Центральній Африці 94% малолітніх «воїнів» взагалі не отримують грошової винагороди.

Діти дуже чутливі до зовнішніх впливів, тож перебуваючи в середовищі, де панує культ війни, вони стають фанатичними прибічниками ідеї, здатними піти на смерть заради перемоги. Так, у деяких регіонах, таких як Палестина, Боснія і Герцеговина, Косово і Північна Ірландія, ненависть до іншої нації супроводжує життя малечі від раннього дитинства. Залишається лише сподіватися, що протистояння України і Росії та окупація Криму не стануть джерелом агресії маленьких українців, росіян, кримських татар. Слід зазначити, що такий ідейний войовничий дух прививає не лише родина, але й надто активне нагнітання ситуації засобами масової інформації, що прямо чи опосередковано пропагують війну і насилля.

«ЛЕВЕНЯТА САДДАМА» ТА ІНШІ

Використовувати чутливість дітей до сприйняття «високих» ідей придумали не релігійні фанатики, а військові стратеги. На Сході, де традиційною є висока повага до старших, наставники-терористи з легкістю переконують слухняних підопічних, що в боротьбі за «високу мету» підходять усі засоби. Діти вірять їм, ідуни на смерть заради Аллаха, свободи, незалежності, забираючи із собою десятки інших життів. Таких маленьких смертників свого часу готували спецслужби Іраку з підлітків 10-16 років у воєнізованій організації «Левенята Саддама», що налічувала близько 8 тис. дітей. На думку експертів, в Афганістані, Палестині, Косові, Сирії та інших «гарячих» точках вербувальники діють індивідуально, разом з тим цьому сприяє загальна атмосфера в зоні конфлікту. Так, більшість палестинських дітей у секторі Газа постійно перебувають під впливом шкіл, мечетей і громадських зібрань, де звучать

заклики до самопожертви «заради незалежності». Бідність, героїзація шахідів, слова священнослужителів, що смертник потрапляє у рай, роблять дітей легкою здобиччю. І ось обвішана гранатами дитина вже прямує до ворожого поселення або блокпоста... За таким самим принципом з дітей-сиріт готували смертників албанці в Косові і чеченці в Грозному.

Проте існують випадки, коли діти були організаторами повстань і надихали дорослих своєю завзятістю. Прикладом такого явища стали близнюки з етнічної групи карен Джоні і Лютер Хту, які створили партизанський рух у М'янмі 1997 року. А тоді їм було лише по 12 років! Їхня «Армія Бога» налічувала сотні партизанів-послідовників, які поклонялися маленьким воїнам і вважали їх невразливими. Обидва брати досі живі: Лютер мешкає у Швеції, а Джоні – у таборі для біженців у Таїланді, неподалік від місця, де вони здалися у 2011 році, коли військову диктатуру замінив цивільний уряд. Брати готові знову розпочати боротьбу, якщо їхній народ зазнає утисків.

СИН ПОЛКУ І ЮНИЙ БАРАБАНЩИК

Діти, які взяли в руки зброю не з примусу, а за покликом серця – не рідкість. Пригадаймо, скільки юнаків дописали собі рік-два, аби піти на фронт під час Великої Вітчизняної війни. Неможливо їх засуджувати за це, адже вони відстоювали свою землю, життя своїх близьких. Часто малолітніх воїнів підштовхувала жага помсти за родину, за близьких. З XVIII ст. у кожній військовій частині царської армії Росії служили юні барабанщики, а на кожному кораблі – неповнолітні гардемарини. Історія ВВВ знає численні приклади героїзму і стійкості дітей-солдатів. Як правило, це були діти-сироти, які втратили батьків або загубилися під час бойових дій; діти командирів, які вважали, що тримати дитину біля себе безпечніше, ніж лишити в тилу; маленькі відчайдухи, що втекли на фронт і добралися на передову. За даними Центрального архіву Міністерства оборони РФ на фронтах Великої Вітчизняної воювали 3500 юних фронтівиків у віці до шістнадцяти років. Звичайно, більшість виконували господарські завдання, але були й розвідники, танкісти, піхотинці, юнги і навіть льотчик. Чотирнадцятирічний пілот Аркадій Каманін у боях здобув прізвисько Літунок. А самим юним сином полку, мабуть, був шестирічний Сергій Алешков, котрий врятував командира під Сталінградом. Під обстрілом хлопчик покликав допомогу і разом з бійцями відкопував командира полку та офіцерів із заваленого бліндажа. За це був нагороджений медаллю «За бойові заслуги». Юний розвідник ефрейтор Віктор Жайворонок ще в 1941 році під містом Миколаєвом пішов у партизанський загін, а в 1943 році приєднався до однієї з частин Червоної Армії, що штурмувала Дніпропетровськ, воював на 2-му Українському фронті. За участь в боях з фашистами на югославській землі він був нагороджений орден Червоної Зірки.

НЕ СЛІД ПЛЕКАТИ ІПЮЗІЙ, ЩО Й З ІНШОГО БОКУ ОКОПІВ ТАК САМО ПОВАЖАЮТЬ ПРАВИЛА. ТОЖ УКРАЇНСЬКІ ВІЙСЬКОВИКИ МАЮТЬ БУТИ ГОТОВІ ПОБАЧИТИ СВОЇМ СУПРОТИВНИКОМ ДИТИНУ ЗІ ЗБРОЄЮ.

Проте в тій війні був ще один приклад, вражаючий цинізмом і підступністю. Після чотирьох років війни гітлерівська Німеччина почала відчувати дефіцит солдатів, тому восени 1943 року почалось створення військового формування Гітлерюгенд. Призов було оголошено для 14–16-річних хлопчиків. Підрозділам, фактично, дітей доручали прикривати відступ військ вермахту, виконувати диверсійні дії в тилу, а в останні дні війни вони стали «гарматним м'ясом» у вуличних боях. Ніхто не шкодував маленьких воjakів, які, навіть не усвідомлюючи цього, вчинили психічний удар по армії союзників. Адже навіть після кількох років війни солдати не настільки зачерствіли, щоб спокійно стріляти в дитину.

ДИТИНА ПІД ПРИЦІЛОМ

Оскільки діти на війні стали майже звичним, хоча й ганебним явищем, постає питання: як поводитися військовослужбовцю, коли перед ним з'являється дитина-солдат, з гранатою чи з автоматом. Це супротивник чи жертва збройного конфлікту? Ворог чи мирне населення? На перший погляд, відповідь проста: забрати зброю і відвести малого до представництва гуманітарної місії для подальшої реабілітації. Однак діти досить не передбачувані. І як розібрати дитину, яка стріляє? Не сприймаючи таких дітей як небезпеку чимало військовослужбовців загинули чи зазнали поранень. Крім того, у більшості випадків після таких зустрічей військові переживають тривалі депресії і посттравматичні стресові синдроми, зокрема, якщо їм доводилося захищатися і вбивати дітей-солдатів. Так, під час війни в Іраку траплялися випадки, коли на стороні багдадського режиму проти американських військових виступали діти 10–14 років. Іноді військові гинули, навіть не побачивши, хто в них стріляє. Та навіряд чи вони стріляли б у відповідь по маленьких терористах. Після цих випадків

американське військово командування проводить спеціальні семінари з бойових дій проти дітей-солдатів. Так само 2001 року загин британських миротворців у західноафриканському Сьєрра-Леоне потрапив у полон, розгубившись, коли діти відкрили вогонь. Натомість у бійців спецпризначення вибору не було, їм довелося стріляти в дітей, аби звільнити миротворців. Наслідком стали серйозні психологічні проблеми. Тож, використання дітей-солдатів стало одним зі способів знизити моральний дух супротивника, і цей метод спрацьовує. Разом з тим, постає серйозна моральна дилема, яка просто шокує: чиє життя цінніше – дитини-солдата чи військовослужбовця. Чи повинен він захищатися? Чи є самооборона виправданням? На ці відповіді немає однозначної відповіді, адже будь-яке життя безцінне, незалежно від віку, національності, віросповідання людини зі зброєю.

У сучасній військовій справі є необхідність впровадження способів уникнення зустрічей з дітьми-солдатами. Рекомендується забороняти наближення дітей до блокпостів і розташування

військових частин, не пригощати їх, як часто трапляється. Якщо така небажана зустріч відбулася, увага акцентується не на ураженні, а на залякуванні, застосуванні несмертельного озброєння. Малолітніх вояків можна налякати звуками вибухів, пострілів, гуркоту гелікоптерів. Щоправда, слід розуміти, що й ці методи не завжди допомагають, адже на дітей, які пройшли фізичну і психологічну підготовку у тренувальних таборах терористів, такі чинники не діють, бо часто для них це лише гра.

ПОЗА ПРАВОВИМ ПОЛЕМ

У рамках міжнародного права дитина розглядається як об'єкт насильства і суб'єкт насильства. В період збройного конфлікту ці поняття суттєво відрізняються, зокрема ступенем захисту дітей і питанням застосування зброї. До дітей-суб'єктів насильства можливе обґрунтоване застосування зброї, оскільки вони розглядаються як безпосередні учасники збройного конфлікту. Натомість до дітей-об'єктів насильства – в жодному разі не застосовується зброя, оскільки вони є мирним населенням і визнані жертвами. Дітей захищає Конвенція ООН з прав дитини, прийнята 1979 року. Згідно з цим документом, дитиною є кожен, хто не досяг 18-річного віку. Важливим внеском у захист прав дітей став Факультативний протокол до Конвенції про права дитини, що вступив у силу 12 лютого 2002 року. Згідно з цим документом, мінімальний вік для обов'язкового призову на службу в

збройних силах збільшено з 15 до 18 років, а для добровільного найму – до 16 років. Крім того, відповідно до Римського статуту Міжнародного кримінального суду, набір і вербування дітей у віці до 15 років до складу збройних сил або їхня участь в активних бойових діях в рамках збройних конфліктів як міжнародного, так і не міжнародного характеру, є військовим злочином. Попри те, що статут був ратифікований 122 державами, порушення трапляються всюди, адже на війні діють свої закони. І не завжди порушниками міжнародних норм стають так звані країни третього світу. Зокрема, навіть у респектабельній Великобританії призов на добровільну службу здійснюється з 16 років, проте до 18-річного віку юні солдати не можуть брати участь у військових операціях. Попри це, за деякими даними, близько 20 солдатів у віці до 17 років були направлені в Афганістан та Ірак через помилки британського міністерства оборони. Як повідомляє видання The Independent, у збройних силах Великобританії 1,5 тисячі солдатів, котрим не виповнилося 18 років. Тож кожен четвертий новобранець – надто юний, аби брати участь у бойових діях. З одного боку, така позиція суттєво відрізняє цю країну від інших держав Євросоюзу. З іншого – третина військовослужбовців Британії приходять служити у віці 16 років, тож це соціальне явище і суспільство держави, на відміну від міжнародної спільноти, не сприймає його як щось виняткове.

У березні 2013 року Спеціальним представником і ЮНІСЕФ розпочато кампанію «Діти, а не солдати». Ця ініціатива створює позитивний імпульс, що сприяє зусиллям, направленим на те, аби до 2016 року забезпечити припинення і недопущення вербування і використання дітей урядовими силами безпеки.

ТИМ ЧАСОМ В УКРАЇНІ

Час від часу з'являються повідомлення, що на Донбасі воюють і неповнолітні. Російські ЗМІ показують героями підлітків, які підтримують сепаратистів зі зброєю в руках. Українські медіа, в свою чергу, демонструють добровольця, що не досяг навіть шістнадцятирічного віку. Такі випадки участі дітей у конфлікті на сході України не мають широкого розповсюдження. Поки що. Проте хаос війни призвів до того, що поняття моралі і законності стираються, а деякі діти стають учасниками бойових дій нарівні з дорослими і часто з їхньої згоди.

Офіційно ж наша країна дотримується усіх міжнародних норм щодо дотримання прав дітей. За рішенням РНБО України, з 2015 року буде відновлено призов, проте він буде здійснюватися навіть не з 18, як раніше, а з 20 років. Проте не слід плекати ілюзій, що й з іншого боку окопів так само поважають правила. Тож українські військовики мають бути готові побачити своїм супротивником дитину зі зброєю. **К**

Лара МИРСЬКА

ВІЙНА ДІТЯ

КАРИНА НАТАЛІ УСТЬЯНЦЕВО

**ВЕСНА
МИНУЛОГО
РОКУ.
НА ДОНБАСІ
ТРИВАЮТЬ
МАСОВІ АКЦІЇ
ПРОТЕСТУ
ПРИХИЛЬНИКІВ
ФЕДЕРАЛІЗАЦІЇ.
ПЕРШІ
СУТИЧКИ,
ПЕРША КРОВ
І ДИТЯЧИЙ
СМУТОК.**

– Мама, они жгут наш флаг! Остановитесь, так нельзя, – кричить шестирічний хлопчина, видершись на пам'ятник Олексію Стаханову. У дитини в очах сльози та повне нерозуміння, що коїться.

Сьогодні йому сім, а за вікном вже війна. Часті вибухи, свист ракет, від яких небо затягується червоною пеленою, навчили їх, тремтячи, лягати на підлогу у своїх домітках або ховатися по підвалах, де невідомо скільки доводиться чекати тиші.

Сучасні українські «діти війни» лише проходять етап соціалізації, формування внутрішнього «я» і зовнішнього, колективного «ми». Саме в цей період має розвиватися відчуття патріотизму, любов до Батьківщини, яку нахабно загарбують, позбавляючи молодше покоління майбутнього. Через це захист дитини, її прав від впливу військових дій та насилля, вимагає від влади вирішення низки питань, які мають стати частиною цілісної стратегії.

БІДА НОВОГО ПОКОЛІННЯ

Війна ніколи не зважала на чинник гуманізму. Вона завжди лишала по собі велику кількість жертв не тільки серед військових, але й серед мирного населення. Від конфлікту на Донбасі, за даними УГКП ООН, постраждало 5 млн українських громадян. За підрахунками ЮНІСЕФ, 1,7 млн (або 34% від усієї кількості) – це діти. Станом на 1 квітня 2015 року 42 дитини загинули та 109 – отримали поранення від мін і боеприпасів, що розірвалися у Донецькій і Луганській областях. За даними ВООЗ, станом на 1 травня в результаті військових дій на Донбасі загинуло 68 дітей, 176 – поранено.

Зважаючи на відсутність офіційних переговорів між Україною та сепаратистами, можна передбачити, що реальної кількості жертв серед дітей перевищує ці показники.

Молодше покоління України, через збройний конфлікт на Донбасі, отримує сьогодні найгірший вплив на особистий розвиток через багато чинників, які веде за собою війна. Серед них: фізична та психологічна травма, розвиток культури ненависті, знищення сімейних та соціальних зв'язків, загибель батьків та опікунів, зниження якості освіти та, як наслідок, рівня життя у дорослому віці. Найстрашніший негативний вплив на молодше покоління – створення зародків для продовження конфліктів або їх повторення.

ВУСТАМИ ДІТЕЙ

«Я очень хочу мира. Когда стреляют и я дома – мне не страшно, я сразу ложусь на пол и прикрываю голову руками. На улице в это время лучше не ходить, только если с Радой (собака), она большая, с ней спокойнее. Ополченцев нужно наказать, но это сделать сможет только Бог. Он отправит их в ад».

Ілья, 7 лет, Стаханов Луганская область

Потрібно чітко усвідомлювати, що головне завдання держави – не допустити збільшення статистики пораниених і загиблих дітей. Єдиний дієвий вихід – знизити їхню присутність у зоні військових дій. І для збереження людського потенціалу країни представники влади мають створити такі умови, за яких сім'ї з дітьми були б не лише зацікавленими у виїзді із зони окупації, але й мали б можливості до реалізації планів щодо переїзду.

Для цього мають бути прийняті належні законодавчі документи, які б змушували відповідні органи та посадових осіб здійснювати всі необхідні дії для вивезення дітей на безпечну територію України. Проте чинні нормативно-правові акти у сфері охорони дитинства розраховані на мирний час і не завжди спрацьовують у нинішніх умовах.

Єдиним нещодавнім досягненням народних депутатів є ухвалення законопроекту №2254, однією зі складових якого є розділ: «Діти у військових конфліктах».

– Законопроект відображає бажання допомоги дітям, які опинились у складних життєвих обставинах. Його мета – спростити процедуру відновлення документів дитини, якщо вони втрачені під час переїзду з окупованих територій. Також вводиться визначення такої категорії, як діти-сироти, переміщені з окупованих територій без документів (вони зможуть бути влаштовані у сім'ї громадян України) і запроваджується таке поняття як «сім'я патронажних вихователів» – родина, котра готова допомагати дитині, що не є сиротою, але через важкі життєві обставини опинилася у притулку, – прокоментувала народний депутат, Уповноважений Президента України з мирного врегулювання конфлікту на Донбасі Ірина Герасенко.

Саме місцеві органи влади ухвалюватимуть рішення, куди направляти гроші на утримання дитини: в притулок чи патронажну сім'ю.

ДІТИ АТО

Сьогодні Україна не контролює близько 45 тисяч квадратних кілометрів своєї території, складно визначити точну кількість дітей, які мешкають на цих теренах. Проте, враховуючи, що чисельність молодшого покоління серед

переселенців становить 17,2%, а співвідношення дітей, постраждалих через війну на Донбасі до всього населення – 34%, це підтверджує – багато сімей зі сходу, охопленого війною, не мають можливості переселитися.

Відповідно до соціологічного опитування, проведеного Київським міжнародним інститутом соціології, 41% сімей з дітьми, що проживають в окупації, хотіли б, але не можуть вивести дітей на безпечну територію з різних причин: відсутність достатніх коштів, наявність квартир, будинку, тварин, родичів похилого віку чи навіть чоловік-сепаратист, який примушує жінку з дітьми жити під обстрілами у підвалі. Через це значна частина патріотичного населення залишається на окупованій території.

Існує ще одна небезпека, на яку наражаються діти Донбасу, а саме наявність прихованого озброєння та вибухонебезпечних матеріалів. Унаслідок несанкціонованого користування зброєю в Україні постраждало 11 дітей (двоє з них загинули).

Держслужба з питань надзвичайних ситуацій повідомила, що протягом 2014 року спільно з ЮНІСЕФ виготовлено та розповсюджено у зоні АТО 50 тис. листівок щодо питань мінної безпеки для батьків і дітей. У травні 2015 року ДСНС разом з ОБСЄ виготовила 5 тис. примірників Правил щодо поведінки населення у разі виявлення підозрілих об'єктів та вибухонебезпечних предметів. Ці матеріали розповсюджуються у зоні АТО. Тим не менше, випадки ураження дітей мінами, попри усі заходи, тривають і до сьогодні.

Також актуальними для дітей АТО є проблеми антиукраїнського вектору виховної роботи у школах, вдома, у ЗМІ та інших комунікативних каналах. Навіть якщо Україна поверне Крим і відновить Донбас, наше суспільство наражається на небезпеку глобальної проблеми реінтеграції. Адже сотні тисяч дітей, які залишились проживати в окупації, сьогодні виховуються на антиукраїнських засадах. У багатьох з них батьки підтримували самопроголошені рес-

ВУСТАМИ ДІТЕЙ

«Я люблю папу, маму, сьр, мячик, яйцо, круглое солнышко. Я очень скучаю по своей собачке Люсе и котику Тигрику. Они на даче с бабушкой и дедушкой. У нас там война, поэтому мы уехали. Война — это когда стреляют военные. Но бабайка их заберёт в лес, посадит в мешок, и они уже никогда не найдут дорогу обратно».

Вика, 4 года, Краматорск

публики або воювали на боці так званих «ДНР» та «ЛНР», деякі з них загинули під час бойових дій. Такі діти відчувають ненависть до України. Аналогічні настрої спостерігаються серед дітей із західної України, тільки вже стосовно всього, що коїться на Донбасі. І хто знає, до чого призведе ця вже недитяча ворожнеча у майбутньому.

ДІТИ ВПО

Ще одна дуже велика категорія дітей зі специфічними проблемами, яка сформувалась через російську агресію, – це діти внутрішньо переміщених осіб (діти ВПО). Усвідомлюючи значні загрози, які містить війна та анексія, на території, контрольовані Україною, почали прибувати біженці з Криму та Донбасу. Станом на кінець липня 2015 року, за даними ООН кількість ВПО становила 1млн 401 тисячу переселенців, з них – 150 тис. 481 дитина (17,2%). Тобто в середньому 330 дітей, втративши власні домівки, прибувають на мирні українські терени щодня з моменту, коли так звані «зелені чоловічки» почали «віджимати» Крим в Україні.

Сім'я переселенців отримує подвійну травму. По-перше, необхідність нівелювати вплив стресу, пов'язаного з проживанням у місці бойових дій. По-друге, стрес, пов'язаний з необхідністю адаптації в нових умовах.

Через постійну зайнятість вирішенням матеріальних проблем у таких сім'ях дорослі починають обходити увагою своїх дітей та відповідно обмежувати час для спілкування. Криза відбувається не лише зі зміною зовнішнього світу, але й через кризу в сімейних ролях, прискорене дорослішання дитини, що призводить до ще глибшого стресу.

Саме тому одним з нагальних питань, що постають сьогодні, є необхідність надання психологічної допомоги дитині.

Відповідно до листа Міністерства від 17 листопада 2014 року до квітня цього року мала бути розроблена навчальна програма для підвищення кваліфікації працівників психологічної служби з навичок кризового консультування та подолання психотравмуючих подій, в тому числі й тих, що пов'язані з військовими діями. Та в цілому, через низку чинників, сьогодні освітні психологи та соціальні працівники, які працюють з дітьми переселенців, більшою мірою оперують попередніми розробками, які стосуються роботи із сім'ями, що опинилися у складних життєвих обставинах, напрацюваннями громадських організацій та окремих дитячих психологів. На жаль, це питання недостатньо розроблене, тому що у свідомості українця, незалежно від місця його проживання, ще не сформувалось розуміння важливості фахової психологічної допомоги, яка дозволить зняти напруження у його житті.

Під час адаптації дітей переселенців, варто враховувати різний ступінь життєвих стресів, тобто пережитого людиною. Адже частина переселенців організовано виїхала із зони окупації до того, як розпочалися військові дії у її населеному пункті, а частина – вибиралась з-під обстрілів. У деякого на окупованій території лишилися рідні чи загиблі. Вирішенням таких проблем має стати створення сприятливого соціально-психологічного клімату, як у навчальному закладі, так і вдома.

Місто Стаханов Луганської області, територія підконтрольна бойовикам. Зоряний вечір, невдовзі – комендантська година. У порожній маршрутці, просякнутій денним спекотним повітрям, від родичів їдуть додому жінка із семирічним сином. На одній із зупинок приєдналися до пасажирів троє чоловіків в однострої. Виглядали вони неохайно, і поводитися досить нахабно. На героїв і захисників своєї землі вони схожі не були. На материнському обличчі промайнула неприємність. Помітивши це, чоловіки пішли на хитрість.

– Мальчик, в твоєй семье не любят ополченцев, говорят, что мы плохие? – поцікавився один з них.

Довго не думаючи, хлопчик відповів:

– Нет, я и сам это знаю.

– Вот тебе парень 5 русских рублей, папа дома просверлит дырочку, протянет через нее ниточку и оденет тебе на шею. Будешь носить, как оберег.

У відповідь троє невідомих почули різку відмову. Батько з сім'єю давно не живе, згадуючи про нього, вони змогли зачепити хлопчиська за живе, проте переконати дитину чорним підкупом їм не вдалося.

Ця історія сталася з тією ж дитиною, яка кричала, що не можна нещадно палити державний прапор. Вже сьогодні він зник бачити крізь вікно своєї кімнати, як подібні особини чоловічої статі, не завжди тверезі, озброєні, іноді з гучними піснями їздять містом на БТРах. Часто він чує звуки вибухів, а вночі тремтить разом з віконними рамами, не прокидаючись – звук. І хто знає, куди впаде наступна ракета. Так і живуть – одним днем.

Дітей не підкупити й не обдурити, вони краще розрізняють добро і зло, правду й кривду. Тому усім батькам Донбасу слід мати на увазі, що не потрібно нав'язувати свою думку дітям про те, що відбувається довкола. Прислухайтеся до малечі, й збагнете істину, адже вони, часом, розумніші за дорослих! Не можна дозволяти «гравцям у криваву війну» забирати у дітей Батьківщину і майбутнє. Молодшим поколінням Донбасу потрібно займатися, влада має терміново налагоджувати комунікативну систему з батьками, опікунами, родичами й навіть бойовиками, задля покращення життя дітей, котрі не винні у розв'язаній війні. Необхідно «кувати залізо, поки гаряче». Можливо, ще не пізно.

Одне з найважливіших питань, які турбують переселенців з дітьми – це медична допомога. За статистикою Держслужби з надзвичайних ситуацій, діти потребують її більше, ніж дорослі.

Станом на 1 червня 2015 року за медичною допомогою звернулись 259 тис. 137 переселенців (29,7% від усіх ВПО). З них 98 тис. 416 – діти. Тобто медичної допомоги потребували 65,4% від усіх дітей ВПО.

Український інститут дослідження екстремізму провів моніторинг згадувань у ЗМІ проблем, які стосувались внутрішньо переміщених осіб. Так, із 754 матеріалів щодо переселенців, розміщених протягом січня – травня 2015 року на 10 топових Інтернет-ресурсах, у 374 з них вдалось чітко виокремити якісні та кількісні проблеми, безпосередньо пов'язані з ВПО. З них лише у 7% – згадування стосувались дітей переселенців. Основне питання, яке по-

ставало у матеріалах, – це грошове забезпечення біженців (53% від усіх згадок) та статистична інформація (27%). Незважаючи на поширені чутки щодо причетності переміщених осіб до злочинної діяльності, ця тема порушувалась лише у 4% повідомлень.

Тим не менш, держава має застосувати усі можливі важелі для подолання ворожнечі у суспільстві щодо переміщених мешканців Донбасу, особливо серед офіційних представників влади. Терпимість до переселенців має закріплюватись через усі можливі інститути держави та громадянського суспільства. Адже певні невдоволення від дорослих проєктуються на рівні спілкування у дитячих колективах.

Варто зазначити й низький рівень матеріального забезпечення ВПО та їхніх дітей. З 1 жовтня була запроваджена допомога, призначена на проживання та оренду житла, у розмірі 884 гривні на особу. Загальний обсяг на сім'ю не може перевищити 2400 гривень на місяць.

Безумовно, увага щодо захисту прав дітей ВПО має бути збільшена. Насамперед, йдеться про фінансування обслуговування біженців шляхом грошової допомоги з державного бюджету, а не використання коштів, які спрямовувались винятково на локальних жителів. Це усуватиме підстави для конфліктів між прибулим та корінним населенням і покращить ставлення органів місцевої влади до внутрішньо-переміщених осіб.

ВУСТАМИ ДІТЕЙ

«У меня дома стреляют бандиты, они чёрные. Я их очень боялась, потому что спала ночью, а они шумели. Чтобы я больше не боялась, мама и я со старшим братиком уехали. Тут мне нравится, но хочется домой. Там моя собачка Чара, мы с ней любим играть палочкой. Я ей бросаю, она бегаёт и приносит. Я ещё от Чары охраняю урожай, потому что она не понимает, что кукурузка вкусная и может её лапами выкопать. Мне очень хочется к папе, и чтобы не стало бандитов».

Настя, 4 года, Славянск

АБИТУРІЄНТИ

За даними Міністерства освіти, 45% дітей на звільнених територіях Донецької та Луганської областей здобувають позашкільну освіту.

Минулий рік показав, що за випускників в умовах жорсткої конкуренції та низки внутрішніх проблем іде справжня війна. Так, у минулому році РФ заявила, що кримчанам будуть створені пільгові місця у вишах Росії. Відтак до вишів країни-окупанта вступили 1400 кримчан. При тому, що на ЗНО в Україні зареєструвались лише 300 учнів.

У 2015 році в Криму (разом з м. Севастополем) випустились понад 14 тис. школярів і лише 5,9% з них планували вступати до українських вишів.

Окупаційна влада Криму постійно створює штучні перепони для залучення молоді до навчання в українських вишах. Наприклад, цього року на півострові відмовились від викладання української мови у випускних класах, яка є обов'язковим предметом для вступу на всі спеціальності в Україні.

Для отримання можливості вступу до ВНЗ та професійно-технічних закладів освіти випускники, які мешкають в окупації, можуть продовжити навчання на території України за всіма передбаченими формами, а саме – дистанційною та екстернатом. У будь-якому випадку, для отримання українського документа про середню освіту чи для вступу до ВНЗ випускник з окупованих територій або стає біженцем, або вимушений декілька разів перетинати лінію розмежування.

Зважаючи на відсутність пасажирського сполучення між окупованими та контрольованими Україною територіями, низький рівень до-

ходів населення, особливо того, яке проживає у зоні, де відбувались бойові дії, Україна фактично втратила випускників з неконтрольованої нею території. Таким чином, українська молодь від початку свого дорослого життя вважає Україну байдужою до себе. Тобто відсутність належних умов для вступу випускників шкіл на вільній території України змушує навіть патріотично налаштовану частину населення залишатись на окупованій території.

Потік випускників з Донбасу може й надалі зменшуватись ще й завдяки українофобії. Так, у школах Донецька активно проходить популяризація антиукраїнської ідеології та насилля.

Під час таких випадків необхідно застосувати усі можливі важелі для доступу населення на окупованих територіях до об'єктивної інформації. У тому числі – створити спеціальні канали інформування, споживачами яких є населення з антиукраїнською позицією.

Також задля поліпшення ситуації варто залучати абітурієнтів зі звільнених територій. Саме ці діти виступатимуть локомотивом проукраїнської ідеології на території їхнього постійного проживання під час навчання у вишах.

ВУСТАМИ ДІТЕЙ

«Я хочу, чтобы не было войны, чтобы в наш город не стреляли злые дяди. Хочу вернуться в свой город. Хочу, чтобы сбывались все мечты. Хочу покататься на паровозе и корабле. Очень хочу двухколёсный велосипед, как у меня дома».

Денис, 7 лет, Славянск

Дієву пропозицію щодо спрощення отримання документа про освіту, пропонує Український Інститут Дослідження Екстремізму. А саме – запровадити загальноосвітнє тестування для випускників, яке б включало оцінювання з предметів, які не викладають на окупованій території. Водночас, це змогло б стати єдиним екзаменом для виставлення оцінок у шкільний атестат та використовуватись як бали ЗНО.

Спрощена система оцінювання давала б, по-перше, розуміння перспективності навчання в українських вузах, а по-друге, значною мірою ускладнювала б проведення антиукраїнської виховної політики, яка здійснюється на окупованих територіях.

У цілому, блокада окупованих територій, в тому числі і її правова складова, мають виходити з недопущення жодних ознак блокади гуманітарної.

ДІТИ ПРИКОРДОННИКІВ

Для дітей правоохоронців проблем стосовно вступу до нової школи чи дитячого садочку немає. На сьогоднішній день єдине невирішене питання – це житло.

– Виплата коштів прикордонникам-переселенцям на утримання сім'ї є недостатньою, – говорить секретар громадської Ради Антоніна Птиця. Договір оренди на піднайом житла місцеві жителі укладати не хочуть, побоюються податкової, уникають відповідальності. Ті офіцери, які отримують 7-8 тис. гривень на місяць, можуть собі дозволити зняти квартиру і платити за неї готівкою. Проте, молодшому персоналові, – зазначає секретар, – від заробітної плати в 3 тис. гривень, дуже складно віддати 1800 за житло, навіть у селі.

Усебічно намагаються допомагати сім'ям прикордонників-переселенців працівники по роботі з персоналом та місцева влада. Вони влаштовують дітей у школи, дитячі садочки, купляють зошити, книжки, рюкзаки тощо. Що стосується дозвілля, цього року керівництво Азово-Чорноморського регіонального управління організувало відпочинок для всіх охочих дітей правоохоронців, враховуючи переселенців. Хто мав потребу і можливість – відправляли дітей відпочивати у Мелітополь, Херсон чи Бердянськ. За словами Антоніни Птиці, батьки здебільшого радіють безкоштовному оздоровленню своїх дітей на західній Україні.

Взимку за запрошенням Бещадського відділення прикордонної варти Республіки Польща у Перемишлі та Підкарпатського окружного відділення Польського червоного хреста, 42 дитини прикордонників зі сходу вже отримали безкоштовне оздоровлення у місті Ряшев (РП). Молоді учасники зимового відпочинку каталися на санках у Бещадах, відвідали підземелля у Ряшеві, фабрику скла у Кросно та гідроелектростанцію у Соліні. Проживання та харчування, теплий одяг і взуття для них було безкоштовне.

Крім того, нещодавно 32 дітям сумських прикордонників – учасників АТО – пощастило відпочити на Прикарпатті. Ця поїздка організувалася під егідою Сумської обласної організації Товариства Червоного Хреста України та за підтримки Злученого Українсько-Американського

Допоміжного Комітету. Протягом двох тижнів діти брали участь у культурно-просвітницьких заходах, спортивних змаганнях, для малечі були заплановані оглядові екскурсії до Івано-Франківська та Дрогобича.

Варто зазначити, що активну участь в організації відпочинку брали волонтер від громадської організації «Самооборона Сумщини» Валентина Мишакова та командир загону першої допомоги «Волонтер» Надія Ямненко.

– Ми отримуємо позитивні відгуки від дітей, а це найголовніше як для батьків, так і для нас, – зазначає Антоніна Птиця. К

ВУСТАМИ ДІТЕЙ

«Боже, я хочу к маме, но я не могу к ней поехать, потому что там идет война. Боже, сделай так, чтобы не было войны».

Даниил, 13 лет, Мариуполь

**Тебе бы жить еще и жить!
Судьба решила все иначе...
Как воин, ты ушел служить,
Как самый дорогой,
ты навсегда остался с нами.**

(Тетяна Петрів)

Зв'язку з Ігорем не було три доби. До цього вони спілкувалися щодня, зазвичай увечері, буквально по хвилині. Першим телефонував він, потім практично завжди вимикав мобілку через «прослушки». Востаннє набрав якраз тоді, коли дружина колола пацієнтці знеболювальне і не могла відповісти. За лічені секунди її пальці швидко натиснули бажаний номер, але Ігор уже був поза зоною...

Тетяна сиділа у робочому кабінеті і раз по раз намагалася додзвонитися то до чоловіка, то до його товаришів. Ні з ким не було зв'язку. У відкрите вікно дмухнув вітерець, разом з яким спонтанно навіяло запах крові. Серце мимоволі заколотилося: щось сталося...

...Довга дорога через лісову просіку. І нарешті - Орша-нець. Невисока з променистими очима привітна господиня квартири чекає на мене. Заходжу до кімнати, і перше, що кидається у вічі - плакати зі світлинами коханого чоловіка і тата. «За двадцять три роки спільного життя зібралось дуже багато фото, - розповідає Тетяна Володимирівна. - Ніде на них немає Ігоря сумного, він скрізь посміхається. Навіть у труні лежав спочатку серйозний, а коли я його довго цілувала, він знову почав усміхатися...».

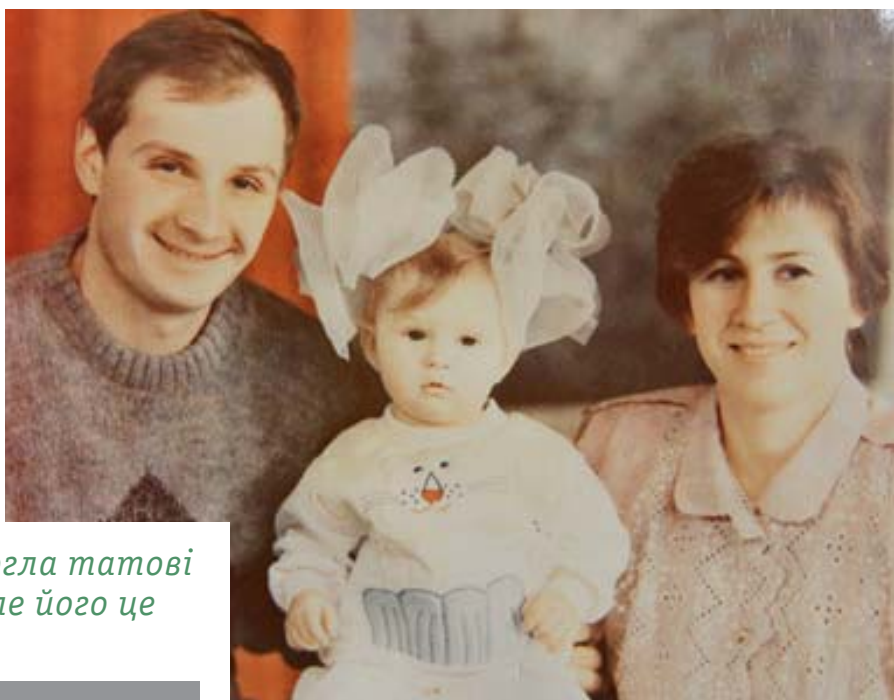
ЩАСТЯ — У ДОВІРІ

**«ВОТ ПОТОМУ-ТО МИЛА МНЕ
ВСЕГДА ВОЛОГДА-ГДА-ГДА...»**

Молоді познайомилися у жовтні 1990 року в Польщі. Таня поїхала туди працювати за вільним наймом, а Ігор служив там у 76-му гвардійському танковому полку Північної групи радянських військ.

– А як у коханні зізнався? – запитую.

– В коханні!? Тю! Просто сказав: «Виходь за мене заміж». І все! Та найцікавіше не зізнання, а те, як поїхав свататися до моїх батьків. Ми недовго зустрічалися, усього з чотири місяці. Ігор жив у гарнізоні, а я – у місті. У нас була спільна компанія приятелів, де ми час від часу бачилися. Потім вирішили, що нам вже пора піти на побачення. Напередодні Нового року Ігор вирушив у відпустку в Карелію до батьків. Незабаром надіслана ним телеграма приголомшила мене: «Таню, їду знайомитися з твоїми батьками». Телефоную йому додо-

Будучи дитиною, Іринка могла татові хоч на голову видертися, але його це нітрохи не бентежило.

му, запитую: «Ігорю, ти хіба насправді зібрався?». Гарздз, кажу, пиши телефон моєї сестри Іри. З Ірою вони до того не були знайомі, та знайшли один одного у Вологді, щоб далі відправитися у гості до майбутньої тещі. Всі спочатку думали, що це Ірин наречений. Він же був такий молодий і красивий! (Проте я теж була нівроку!). З батьками Ігор одразу знайшов спільну мову і залишився у них погостювати. Я навіть тоді обурилася, адже готувалася до спільної з ним зустрічі Нового року, а він, замість того, щоб приїхати, надіслав мені вітальну телеграму з підписом: «Мама, Тато, Іра, Ігор». Та потім з'ясувалося, що залишився він не дарма: з моєю мамою вони обговорили деталі весілля та розробили план для нашого аргументованого виїзду з Польщі: вона від нашого імені мала подати заяву в сільраді і надіслати необхідні довідки. Вона все так і зробила.

Молодята вирішили відзначити весілля на нейтральній смузі, тому що в село, де живуть батьки, всім далеко їхати, і в Карелію, до рідних Ігоря, – теж не близький світ, а у Вологді, де працювала Таня до укладання контракту за кордоном, – найзручніше. Приїхали, подали заяву до загсу за три дні до одруження.

– Після весілля того ж дня через Ленінград їхали на «медовий тиждень» у Карелію до батьків Ігоря. До речі, мій свекор, що народився на Львівщині у селі Орів Стрийського району, теж військовий, служив на той час у Карелії в танкових військах. Зайшли у ленінградський місцевий ресторан, у якому весь персонал в уніформі – з метеликами, а Ігор був у весільному костюмі і також з краваткою-метеликом. Якісь відвідувачі підходять і звертаються до нього: «Товаришу офіціанте, ось тут, на столику, забули номерок, ви не віддасте?..». «Ні, не віддам, тому що взагалі-то я – жених!».

Відпочивши у родичів Ігоря, молода родина повернулася до Польщі. Ігор їздив до дружини зі служби за 60 км щодня. Незабаром його перевели в Україну, – три військові частини передислокувались із Польщі під Черкаси. Танкова дивізія розташовувалася у чистому полі, на місці Оршанця. Там, де зараз стадіон, стояли машини і намети. Оскільки до чоловіка їхати не було змоги, Тетяна ще залишилася на деякий час у Польщі. За кілька місяців здали казарми, куди поселили солдатів,

Молоді познайомилися у жовтні 1990 року в Польщі. Таня поїхала туди працювати за вільним наймом, а Ігор служив там у 76-му гвардійському танковому полку Північної групи радянських військ.

побудували чотири тимчасових будиночки-котеджі. До речі, ці будиночки, розраховані на п'ять років експлуатації, справно стоять вже 23 роки, люди у них живуть і донині. Взимку, коли Тетяна приїхала до чоловіка, жили на квартирі, а навесні, у квітні 1992 року, молодята переселилися у п'яту, уже капітальну, новобудову.

– Пам'ятаю кожен камінчик, який закладався тут. Коли в Оршанець переїхали, моталися до Черкас у лазню, у нас гарячої води не було. Можна,

звичайно, було і кип'ятильником нагріти ванну. Вранці вмикаєш – увечері ванна готова. Потім зробили-таки баню і у нас.

Коли Оршанську частину в 1992 році перевели в розпорядження прикордонного відомства, прапорщик Ігор Петрів дав присягу українському народові. У 1994 році здобув освіту в Інституті прикордонних військ України, повернувся в навчальний центр лейтенантом. Ігор також отримав спеціальність юриста у Східноєвропейському університеті.

Після закінчення медучилища Тетяна Володимирівна трудилася медсестрою в «операційних» пологових будинках. Зараз працює анестезисткою в Черкаському пологовому будинку.

«...ЖИТТЯ – ЗА ДОНЬКУ»

Хоча за специфікою своєї професії Тетяна щодня спілкувалася з вагітними, про своє цікаве положення не здогадувалася. А чоловік точно визначив!

– Я ще навіть не зрозуміла, що вагітна, а Ігор вже знав! І сказав, що відчуває, що у нас народиться дівчинка. Я стверджувала, що за всіма моїми прогнозами у нас буде син. «Мені байдуже продовження прізвища. Я не знаю, може, у тебе й буде син, а у мене точно буде дочка!».

Сімя протягом місяця не давали імені дитині – не могли дійти згоди, бо молодий батько дуже хотів назвати доньку Танечкою, як кохану дружину.

– Ігорю, а як же мене зватимуть, весь час мамою, чи що? – непокоїлася Тетяна.

Перебирали імена і вирішили назвати Ірою, на честь сестри, вона чудова людина.

– Поїхав чоловік реєструвати доньку, повернувся і каже: «Танею назвав!». У мене мову відібрало. Виявилось, Ігор тоді жартував...

Будучи дитиною, Іринка могла татові хоч на голову видертися, але його це нітрохи не бентежило. На плакаті, що прикрашає стіну невеличкої кімнати у квартирі Петрівих, під фото, де вони стоять з донькою обнявшись, написані слова, в яких втілене ставлення батька до дочки: «В беде не бросишь, в горе не предашь, за дочь жизнь свою отдашь». Навіть колеги підмітили і жартували, що, коли Ігор розмовляв з Іринкою, у нього неначе з'являвся ореол, і він розпливався, як пластилін, від щастя.

– Навіть у телефоні у нього записано – «Іринка-донечка», а я просто – «Дружина». Мене він теж любив, тільки, знаєте, коли народилася доця, він дещо переключився. Подзвонив у пологовий будинок і довго-довго розмовляв з моїм лікарем Ніною Андріївною. Після чого вона дивувалася: «Тань, а щось не зовсім розумію, як Ігор до тебе ставиться. Дізнавшись, що жива-здорова, про тебе в розмові забув, зате довго і прискіпливо розпитував про дитину: які в неї пальчики, губки, очки, волоссячко...». На що я їй відповіла: «Ви не розумієте, він мене вже любить, а це ж – його дочка!».

У доньки з татом були дуже теплі довірливі відносини. Вони, щоправда, іноді могли довго сперечатися, при цьому кожен стояв на своєму. І тут уже «на арену» виходила мама, щоб їх примирити. Коли Ірочка вступила до інституту, Ігор Олексійович допомагав їй робити реферати, курсові, попри те що іноді йому доводилося сидіти ночами. Навіть по телефону консультував стосовно диплому, будучи в зоні АТО.

– Донька у нас також, як і батько, правознавець, у цьому році отримала диплом магістра у Національній Академії управління в Києві. Що буде потім – життя покаже.

ПРО КОХАННЯ

Ірина якось недавно прочитала листи того періоду, коли тата перевели в Оршанець, а мама залишалася в Польщі.

– Мам, я навіть не знала, що наш тато такий романтик! Листувався щодня!

– Так, приходив зі служби і писав. Не писав тільки тоді, коли заступав у наряд...

Ігор Олексійович неодмінно влаштовував дружині сюрпризи. Навіть квіти принісши, просто так, чи до свята, він не став би одразу дарувати. Ну як так Таня побачить, що він їх приніс! Він приховував букет у сусідів або ж залишав на роботі. Тихенько вставав зрання і підносив дарунок так, щоб це було несподівано приємно!

Хоча Ігорю була притаманна весела вдача, в душі він залишався дуже серйозною і відповідальною людиною. Для родини він не був багатослівним, не обіцяв золотих гір і зірочки з неба, був реалістом. Своїм характером привернув і численних друзів.

– Завжди спілкувалися великою компанією. Пам'ятаю, як вирішили одного разу суто родинною прогулятися, не встигли вийти, як десяток людей довкола зібралася.

Між Танею та Ігорем панувала цілковита довіра. Коли Ігор вирушав з дому у службових справах, ніколи не було такого, щоб без чоловіка життерадісна і товариська Таня не могла піти на дні народження чи в гості. Траплялося, їздили з донькою у відпустку самі. «Лише подзвони і скажи, де ти, решта не має значення...», – просив Ігор.

Гармонійними відносини в родині були завжди, ну, звичайно, не без того, щоб посваритися і пограти у мовчанку.

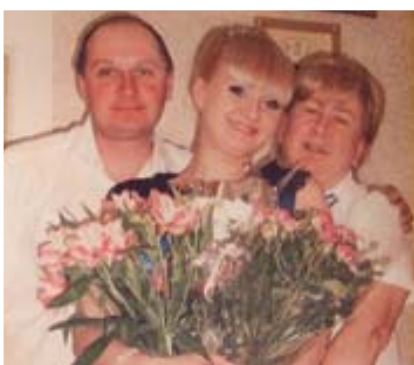
– Дитина виросла, почала самостійне життя. Що нам ділити, про що сваритися? Про те, що хтось не туди поставив тарілку або прийшов невчасно? Це такі дрібниці життя, що на них не звертаєш уваги. І навіть тоді, коли починали жити разом, це було не головне...

ЩИРИЙ ДРУГ

– Беріть діток і приїжджайте до нас в Оршанець, підемо на природу, на шашлик! – щиро запрошує Тетяна Володимирівна. Так чудово в тутешньому лісі! У нас і стіл є, і дрова на балконі заготовлені, і м'ясо – в холодильнику. Навіть якщо буду на роботі, спробую відпроситися!

На природу сім'ями з дітьми ходили цілий рік. Навіть сніжною зимою. Санки, лижі і – уперед. Дітлахи дядька Ігоря обожнювали, приставали до нього, як липучки: каталися з ним на гірці, валялися в пухнастому снігу. Потім багаття розбивали – дрова завжди були в запасі. Гаряча картопля з духовки, сосиски і сальце з димком! А що ще треба дітям для гарного настрою!?

– Співробітниця з пологового будинку до мене частенько приїжджали. Мінус двадцять, а Ігор варить їм кашу на морозі! Який би не був у нього настрій, ми могли навіть з ним не розмовляти, це не впливало ні на що. «Ігорю, я, певна річ, розумію, що ми з тобою посварилися, але до нас приїжджають дівчата...». І він з нами із задоволенням ішов. А якось недавно був випадок. Приїхали до мене

подруги. «Ігорю, гайда на природу?!», – просили вони. «Дівчата, ви що, з неба впали! Зараз дванадцята ніч!.. Ну, якщо дуже кортить, пішли!». Свічки поставили – м'ясо засмажили. І чудово провели час за душевними розмовами. І нам було байдуже, що довкола непроглядна темрява!

«У МЕНЕ ТАМ ЩЕ СПРАВИ...»

Майор Ігор Петрів прослужив 27 календарних років. В оршанському навчальному центрі був старшим викладачем групи спеціальної вогневої підготовки. Коли почалася війна на сході нашої країни, як висококваліфікований фахівець, фанат своєї справи, знаючи практично всю стрілецьку зброю, він відправився туди у першому складі ММГ. Коли полковник Ігор Момот знову комплектував групу для виконання спецзавдань, то з усього складу, близько 50 осіб, поїхали лише 6 офіцерів-добровольців. Серед них – і Ігор Петрів.

– Ігорьок був з-поміж нас найстарший, найдосвідченіший зброяр з кафедри вогневої підготовки, тому ми його жартома називали «Металолом». Коли потрібно було кудись на завдання їхати, запитували: «Ну що, «Металолом», не розвалишся, доїдеш до позиції?». Він дуже обурювався: «Синки, я ще вас «попакую» і доведу!». Ігор був настільки відкритою й щирою душою людиною! Одне питання було в мене до нього: «Навіщо йдеш на такий ризик, адже є вислуга, звання, статус?». На що він відповів: «А хто, як не ми?», – згадає старший прапорщик Олег Іващенко.

– Група вперше поверталася з АТО 17 червня минулого року, я саме була на похороні Миколи Зайцева. А потім колону зустрічала, що прямувала в Оршанець. Як же я могла дорогою додому не перехопити його! Та мить зустрічі для нас була, напевно, найбільш довгоочікуваною, хвилюючою і неповторною за все наше спільне життя! А також сюрпризом для Ігоря – він був упевнений, що чекаю його вдома.

У той самий час Ірина їхала з Києва додому в потязі й плакала, бо не встигала привітати тата з прибуттям. Та, відчувши це, Ігор Олексійович набрав доньку з маминого телефону. Люблячий батько запевнив, що все буде гаразд, бо колона прямувала досить повільно, до того ж воякам ще треба було здати зброю. Стрімголов дівчина мчала з букетом і сумками, і, кинувши речі біля під'їзду, таки встигла на ту вистраждану і довгоочікувану зустріч.

Коли сім'я сіла вечеряти, Тетяна запитала:

- Ігорю, ти вже відстрілявся?
- Ні, 5 липня їду знову, у мене там ще справи.
- Ти ж три місяці там пробув!..
- Ти що, не розумієш? Хто бійців вчитиме?!
- Нашій донечці молодий чоловік освідчився... На сімейній раді вирішили до татового від'їзду

Хоча Ігорю була притаманна весела вдача, в душі він залишався дуже серйозною і відповідальною людиною. Для родини він не був багатослівним, не обіцяв золотих гір і зірочки з неба, був реалістом. Своім характером привернув і численних друзів.

зібратися всі разом. Мала приїхати Іра, вона саме захищала диплом, і батьки Юри, – для офіційного сватання.

Напередодні знаменної події Тетяна Володимирівна поїхала в місто за покупками, домовилися з Ігорем, що він її зустріне. Приїхала – руки обриваються, дзвонить чоловікові, той не відповідає. Хтось із хлопчаків допоміг донести продукти додому. Зайшла в квартиру, а чоловік, понуривши голову, сидить у кімнаті. Поруч – спаковані сумки.

– Ігорю, ти куди?!

– Прощай, любя, ми їдемо не в неділю, а сьогодні. Через 50 хвилин...

Хлопців, які везли своїх поранених товаришів у бойовій охороні, чекали сепаратисти. Вони знімали відео, яке одразу виклали в Інтернет. Вибухівка була закладена для двох машин. Перший БТР пішов різко в поле. Другий їхав за ним на відстані 20 метрів. І раптом сталося два вибухи. Два фагуси спрацювали одночасно. Від БТРа, з якого витягли тяжкопоранених бійців, майже нічого не залишилося.

...Ігор Петрів помирав на руках у своїх товаришів, до вертольота він не дотягнув.

– Шок після його смерті не проходить. Люди казали, через рік стане легше. Нічого такого! З часом у пам'яті навіть яскравіше відтворюються картинки з нашого спільного щасливого життя.

*Ты по жизни нас вел и себя не жалел,
Ты так рано ушел, ты так много успел...
И не верит никто, что тебя с нами нет,
Что ушел в небытие Муж, Отец, Человек.
Любим тебя, гордимся тобой,
и в памяти нашей ты вечно живи!*

Ігор Олексійович похований в Героїмівці, неподалік навчального центру ДПСУ. Посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня за особисту мужність і героїзм, проявлені у захисті територіальної цілісності України. А також посмертно – медаллю «Ветеран служби». На жаль, її він не отримав за життя, після першого повернення з АТО, через бюрократичні перепони. У селі Руська Поляна на честь майора Петріва названо вулицю.

– Нещодавно відвідали з донькою рідню на Західній Україні. У Стебнику і у Львові живуть родички мого свекра, люди дуже гостинні. Тоді ж завітали і в село, і навіть будиночок, де народився тато Ігоря. Там такі гарні старовинні альбоми зберігаються! Після їх перегляду у нас з найстаршою сестрою свекра народилася ідея: намалювати генеалогічне дерево, щоб діти і онуки знали своїх предків! К

Записала Тетяна Філіпенко

ЮРІЙ ХАРЧЕНКО: «Маємо надію, що ми об'єднались не даремно»

Колишніх прикордонників не існує. Цей вислів перевірений роками і цілком виправданий. Так, група ветеранів, яким не байдужа честь «зеленого кашкета», не змогла залишитись осторонь від страшних подій на південно-східних кордонах нашої країни. Завдяки єдності інтересів та спільній реалізації своїх прав і свобод, цілковито на добровольчих засадах, вони створили громадську організацію «Всеукраїнський союз Захисників Кордону Батьківської Землі» (ГО «ВСЗКБЗ»), якій нещодавно виповнився рік. За період її існування виконано чимало роботи щодо інформування органів законодавчої та виконавчої влади про реальний розвиток подій у зоні АТО, надано фінансову і матеріальну допомогу прикордонникам. Також члени організації беруть активну участь у пошуку зниклих безвісти правоохоронців. Докладніше – у нашій розмові з одним з керівників організації Юрієм Харченком.

– Юрію Вікторовичу, розкажіть будь ласка, про історію створення «Всеукраїнського союзу Захисників Кордону Батьківської Землі», чия це була ідея?

– На початку березня 2014 року, після анексії Криму, зібралися близько 30 колишніх прикордонників, які не могли нехтувати проблемами поступової втрати кордонів держави та чорного піару ві-

та законодавчі норми щодо відкриття Всеукраїнської громадської організації. Після цього, примножуючи сили, шукали представників у кожній області, причому не обов'язково це мав бути генерал чи полковник. На чотирьох засновників розподілили всі області України, окреслили зону відповідальності кожного і, по можливості, взяли допомагати прикордонникам.

“ Сьогодні представники організації входять до керівництва Громадської Ради при Адміністрації ДПСУ та активно співпрацюють з іншими правоохоронними органами України. Члени організації беруть активну участь у пошуках прикордонників – учасників АТО, місцезнаходження яких невідоме.

домства. На той час ми писали листи-звернення до РНБО, ДПСУ, КМУ, СБУ з інформацією про реальний розвиток подій на території АРК, про початок збройної агресії на сході України, ініціювали зустріч з керівництвом Держприкордонслужби України, під час якої пропонували допомогу, хотіли поділитися досвідом, однак почуті не були.

Не отримавши підтримки, дехто з нашої групи (Олександр Лебідь, Володимир Тунік, я та Ігор Кривенко), вирішили закріпити наш союз офіційно. Залучивши до справи офіцера управління правового забезпечення ДПСУ, ветерана-прикордонника, полковника запасу Сергія Ігнат'єва, за три місяці ми пройшли всі юридичні аспекти

Сьогодні на Запоріжжі нашу організацію очолює колишня дружина командира Бердянського загону, прикордонник Олена Подоплелова. Завдяки їй ми розширились на всю область. На Дніпропетровщині керує офіцер Володимир Щипчинський, з яким ми разом служили на Далекому Сході. В Одесі працює юрист Олег Засядьвовк, він активно допомагає ветеранам АТО, їхнім сім'ям і місцевому шпиталю. У Харкові – Сергій Вознюк, самодостатня і поважна людина на пенсії, за власні кошти купує все необхідне: продукти, одяг, обмундирування та розвозить все це бійцям у зону АТО на власному автомобілі. На Закарпатті наш підрозділ очолює Павло Данілов, який знає всі проблеми цього регіону.

На перших організаційних зборах ми помітили певні недоліки у системі, проте робота виконувалась. Нам тільки рік, а встигли ми чимало. Кожен із керівників організації має свій бізнес і обов'язки щодо нього. Завдяки секретарю правління Ярославу Ключі та виконавчому директору Оксані Солод ми чітко вибудовуємо стратегію своїх дій. Сьогодні представники організації входять до керівництва Громадської Ради при Адміністрації ДПСУ та активно співпрацюють з іншими правоохоронними органами України, міжнародними та вітчизняними інституціями. Члени організації беруть активну участь у пошуках прикордонників – учасників АТО, місцезнаходження яких невідоме. На початку вересня минулого року через правозахисні структури України нам вдалося звільнити з полону чотирьох військовослужбовців Держприкордонслужби, котрі під час бою в районі міста Новоазовськ Донецької області потрапили до рук сепаратистів. Завдяки зусиллям Володимира Щипчинського був звільнений В. Тимошенко.

– Я так розумію, що ГО «ВСЗКБЗ» не займається збиранням благодійних коштів?

– Ми ні копійки не взяли з жодного нашого обласного представництва. Якщо у когось з нас виникає можливість допомоги власними силами, ми це робимо. Так, ми маємо членські внески, проте це не ті гроші, на які можна щось придбати. Те, що на сьогоднішній день зроблено або придбано – за власні кошти.

– За рік існування організація надала допомогу українським прикордонникам на суму майже 2,5 млн гривень. Розкажіть докладніше, на що саме витрачено ці кошти?

– Здебільшого це спецодяг та екіпіровка для військовослужбовців у зоні АТО, медикаменти та обладнання для Центрального клінічного госпіталю ДПСУ.

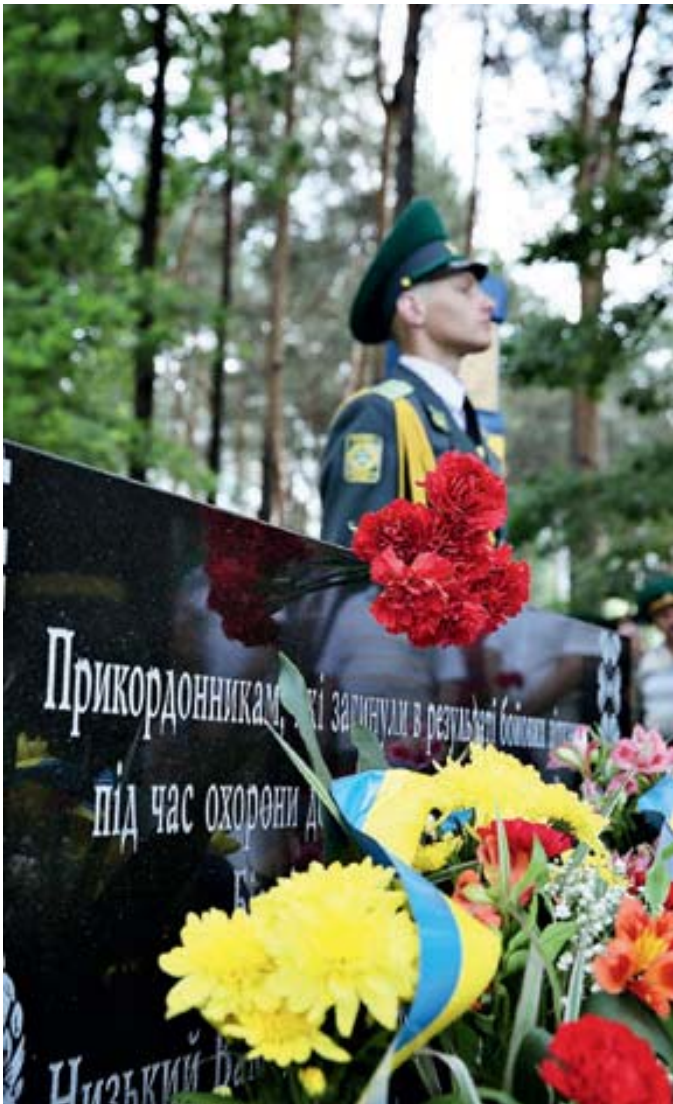
Один з наших керівників, полковник запасу, а зараз заступник директора науково-токсикологічного центру ім. Академіка Медведя Міністерства охорони здоров'я Володимир Тунік долучився до спільного проекту з Технічним ліцеєм НТУУ «КПІ» щодо підтримки прикордонників. Так, разом з маскувальними сітками взимку минулого року, представникам Мобільного прикордонного загону в Бортичах урочисто передали 10 спальних мішків (української розробки) та 7 комплектів термобілизни від ліцеїстів. Спальники унікальні своєю варіацією, фактично три в одному. Вони витримують міцні морози, а також можуть слугувати плащ-накидкою під час руху на броні й носилками для поранених.

Окрім цього, шляхом залучення сторонніх суб'єктів до допомоги підрозділам у зоні АТО, Володимир Тунік організував придбання на Житомирському бронетанковому заводі санітарно-евакуаційної ма-

шини на базі БМП-1, вартістю 1,2 млн гривень. У серпні минулого року ми вирішили подарувати її морській піхоті ЗСУ, вони потребували її найбільше.

Що стосується Центрального клінічного госпіталю ДПСУ, то, поспілкувавшись з начальником травматологічного відділення, ми визначили, якого обладнання і медикаментів не вистачає, а також як наша організація може у цьому допомогти. Велика потреба була у металофіксаторах для лікування переломів кінцівок у бійців. Зі слів лікарів, під час подій на Майдані на увесь Київ їх було тільки чотири комплекти. При першій же нагоді мені вдалося привезти з країни Далекого Сходу, де маю власний бізнес, 21 комплект таких металофіксаторів та інше медичне обладнання на суму понад 400 тис. грн.

Також для лікування поранених бійців нами передано аквадистилятор електричний №ДЕ-25 та 20 упаковок Артифрину (знеболюючий засіб). Окрім металофіксаторів я привіз ще відповідні пластини, які використовують при лікуванні поранених кінцівок та багато інших спеціальних металевих виробів.

До Дня прикордонника, на прохання начальника Центрального клінічного госпіталю Михайла Карнауха, ми допомогли збудувати дах каплички, розміщеної на території шпиталю, освячення якої провів заступник Патріарха Київського і всієї України.

“ 64 прикордонники поклали своє життя за незалежність та недоторканність кордонів України. 27 травня відбулось урочисте відкриття Пам'ятної плити. Ми зробили добру справу і тепер, як це не сумно, у столиці нашої держави з'явилось ще одне місце, куди кожен може прийти і вшанувати сучасних героїв-прикордонників, підтримати їхніх рідних і близьких.

– Річницю заснування організації ви відзначили встановленням пам'ятної плити загиблим прикордонникам на сході України, у Парку культури та відпочинку «Перемога» у Києві. Хто розробляв стелу та яких зусиль довелося докласти для реалізації задуманого?

– 64 прикордонники поклали своє життя за незалежність та недоторканність кордонів України. Поки живе пам'ять, живе і людина. Саме тому, за підтримки Адміністрації ДПСУ, 27 травня, напередодні свята, відбулось відкриття Пам'ятної плити загиблим на сході України прикордонникам.

ХАРЧЕНКО ЮРІЙ ВІКТОРОВИЧ

У прикордонних військах з 1982 року: Далекосхідний прикордонний округ – начальник застави; Західний прикордонний округ – комендант прикордонної комендатури; Львівський прикордонний загін – заступник начальника штабу, начальник відділу охорони кордону. Начальник штабу ОКПП «Бориспіль». Звільнився у 1997 році з Національної гвардії України заступником командира бригади.

Граніт ми замовляли у Житомирі, напис творили самі, орнамент також, навіть декілька разів усе переробляли. Спочатку хотіли встановити великі брили, на котрих були б написані прізвища усіх загиблих, проте, як виявилось, для написання одного слова на граніті потрібно отримати низку юридичних дозволів, що займає багато часу, а ми хотіли встигнути до Дня прикордонника. Думаю, рано чи пізно обов'язково зробимо поіменно увіковічення кожного із загиблих героїв.

27 травня відбулось урочисте відкриття Пам'ятної плити. Ми зробили добру справу і тепер, як це не сумно, у столиці нашої держави з'явилося ще одне місце, куди кожен може прийти і вшанувати сучасних героїв-прикордонників, підтримати їхніх рідних і близьких. Це місце, куди можна привести своїх дітей і онуків та розповісти про честь, мужність і любов до своєї Батьківщини.

– Чи допомагає організація сім'ям загиблих прикордонників?

– Так. Зокрема, ми продовжуємо допомагати чим можемо сім'ї генерал-майора Ігоря Момота. До 28 травня вручили нашу Почесну відзнаку «Захиснику кордонів батьківської землі» його дружині Надії Момот, з якою ми підтримуємо постійний зв'язок і допомагаємо по можливості. У травні цього року Олександр Лебідь разом із генерал-майором Сергієм Треусом на концерті пам'яті Андрія Кузьменка у столичному Палаці спорту вручили Почесну відзнаку «Захиснику кордонів батьківської землі» батькові Кузьми. Андрій мав безпосереднє відношення до розробки цієї нагороди і, щоб увічнити пам'ять про загиблих і самого Андрія Кузьменка, ми звернулися з клопотанням щодо цієї відзнаки. Згодом отримали дозвіл і швидко затвердили положення про право нагородження.

Нещодавно ми вручали цю Почесну відзнаку українському волонтеру Олексію Мочанову та литовській художниці Беаті Куркуль, а також ще чотирьом бійцям із Чопа, які героїчно себе проявили у зоні АТО. Наша організація і надалі клопотатиме перед Головою служби про нагородження гідних військово-службовців-прикордонників, котрих, можливо, вчасно не помітили чи належно не оцінили.

Додам кілька слів про нашу участь у засіданні антикорупційного комітету, за головуванням Єгора Соболева. Як я зазначав, ми писали листи до багатьох органів влади, викриваючи неправні дії посадових осіб Держприкордонслужби. За цими листами неодноразово ініціювали засідання комітету, на яких були присутні наші представники. Не можу сказати, що все одразу вирішується, проте сподіваємось, що ми об'єдналися марно. **К**

Спілкувалася
Наталія УСТЬЯНЦЕВА

Оборона держави – справа честі кожного патріота. Україна – багатокультурна і мультиконфесійна держава, тож до її захисту одразу стали представники усіх християнських конфесій: православні, католики, протестанти. Разом з тим в Україні мешкають близько мільйона мусульман, більшість – корінне населення. Усі вони вважають українську землю своєю батьківщиною – і ті, що народилися тут, і ті, кого гостинно прийняли на берегах Дніпра як вимушених мігрантів. Самі прибічники Аллаха відзначають надзвичайну толерантність українців до представників інших культур і віросповідань. На відміну від багатьох інших держав, мусульмани в Україні не є чимось чужорідним, а повністю інтегровані в суспільство. Вони одружуються з українськими жінками, їхні діти виховуються в українських школах. Тож не дивно, що нині мусульмани захищають цілісність України в зоні АТО поруч з побратимами християнами. Слід зауважити, що найбільші мусульманські громади зосереджені в Криму та на сході країни, тож мусульмани з тимчасово окупованих територій, втративши домівку, нині служать у Збройних силах, Національній гвардії, Прикордонній службі і боронять свою батьківщину зі зброєю у руках. Про підтримку українського війська мусульманськими громадами «Кордону» розповідає муфтії Духовного управління мусульман України «УММА» Саїд Ісмаїлов.

Віра в Україну

– Пане Саїде, розкажіть, будь-ласка, як мусульманська громада та ісламські релігійні організації підтримують мусульман, які воюють за Україну?

– Зауважу, що наше Духовне управління мусульман України «УММА» – єдина мусульманська громада, яка взяла на себе обов'язок допомагати ЗСУ. Ми відправляємо гуманітарну допомогу, перш за все, мусульманам, тому що для них, скажімо, некоректно звертатися, наприклад, до церкви. Вони приходять по допомогу до мечеті і вважають за потрібне шукати допомоги в одновірців. Зимом ми допомагали теплим одягом, ліками, їжею. Особливо на початку війни, коли забезпечення армії було у незадовільному стані, до нас зверталися мусульмани, а ми відправляли продукти харчування усім – і мусульманам, і християнам. Так само наше управління надає духовну підтримку. Найчастіше ми відправляємо допомогу через християнських капеланів, і зазвичай саме вони нас інформують про потреби наших віруючих. Скажімо, греко-католицький капелан повідомляє, що у частині, якою він опікується, служать троє мусульман, які потребують духовної підтримки. Таким

чином, цей священник звертається до мене, і ми відправляємо Коран, духовну літературу, якщо є необхідність, направляємо імама. Більшість мусульман знайшли нас саме так – через християнських капеланів.

Крім того, нами було організовано декілька донорських акцій, коли ми влаштовували у стінах ісламського культурного центру здачу крові саме для поранених бійців. Кожного разу близько тридцяти осіб здавали кров для поранених українських військовослужбовців. Також наші вірні відвідують поранених у шпиталях незалежно від їхнього віросповідання, передають їжу, подарунки. Чим можемо – допомагаємо. Оскільки ми не бізнесова, а релігійна організація, то наша допомога – це духовна література, здача крові, одяг, ліки та продукти.

– Нині особливо актуальна робота духовних осіб у війську. Чи є серед мусульман капелани?

– Звичайно у мусульман є аналог капеланської служби, але в Україні капеланської служби як такої поки що немає. Навіть ті священники, які допомагають зараз нашим вій-

ськовим, знаходяться майже на нелегальному положенні. Я багато співпрацюю з капеланами київського патріархату, з греко-католиками, протестантами. Вони розповідають, як потрапляють до військових частин – лише на безпосередній довірі командира і солдатів. Попри те що нібито прийнята певна нормативна база, насправді ще нічого не працює. Ми також зверталися до Міноборони щодо питання капеланства. Нам відповіли, що є Рада з капеланства, але поки що і діючі капелани, і ті, що планують працювати, наразі не оформлені. Звичайно, є винятки. Зокрема, я спілкувався з отцем Андрієм, який працює капеланом з 2006 року, він зауважує, що з тими, хто були оформлені капеланами до початку війни, ситуація краще, а ті, хто приєдналися зараз, – усі на нелегальному положенні. Так само мусульманські капелани не оформлені, але виконують свій релігійний обов'язок для військовослужбовців-мусульман. Так сталося, що більшість мусульман України мешкають або в Криму, або на Донбасі, тобто найбільші спільноти локалізовані або на тимчасово окупованій території, або там, де триває війна. Таким чином, більшість мусульман, які захищають Україну у лавах Збройних сил, походять з цих регіонів. Тобто у них на окупованих землях лишилися будинки, родини, близькі люди. І якщо сепаратисти дізнаються, що родичі місцевих мешканців служать у ЗС України, то можуть бути відповідні негативні наслідки, тому більшість мусульман, які служать в українському війську, приховують це. Адже були випадки, коли ті, про кого дізналися, ледве встигали забрати свої родини з небезпечної зони. Ми працюємо з мусульманами у війську, але більшість з них не публічні, приховують не лише ім'я та прізвище, але й обличчя. Я як імам знаю їх, навіть знаю з якого села чи міста ця людина, але це таємниця. Більшість мусульманських громад залишилися на окупованій території. Імами, чії релігійні громади, мечеті знаходяться на лінії збройного конфлікту, фактично виконують функції капеланів. Якщо поранений або вбитий мусульманин, вони виконують усі обряди, виїжджають для надання духовної і матеріальної допомоги іншим, що служать у лавах ЗС. Проте частіше мусульмани-військовослужбовці самі приходять до найближчої мечеті, бо насправді їх мало, у більшості військових підрозділів – по три – п'ять, максимум ми знайшли – близько двадцяти осіб. Тобто немає сенсу прикріплювати імама до військового підрозділу, де лише три мусульманина. Працюємо по потребах, якщо є необхідність – імам виїжджає.

Коли забезпечення армії було у незадовільному стані, до нас зверталися мусульмани, а ми відправляли продукти харчування усім – і мусульманам, і християнам.

– Чи є можливість підтримувати тих вірних, хто лишився на окупованій території в Криму?

– Справа у тому, що в Криму Росія вже встановила суворий контроль і демонстрація тісних зв'язків з мусульманськими громадами материкової України може викликати небажану увагу до тих мусульман, які лишилися на окупованій території. Їм там і так непереливки, а тут ще ми втручатимемося. Тому, що стосується Криму, ми майже ніяк не можемо вплинути на долю тамтешніх мусульман. А на окуповані регіони Донбасу ми, принаймні, можемо надсилати гуманітарну допомогу у вигляді грошей та їжі. Перевезенням, на свій страх і ризик, займаються волонтери.

– Згідно зі звітом комітету з прав людини ООН, у Криму перереєструвалися за російським законодавством тільки 12 релігійних громад з 1567 релігійних організацій. Чи є інформація про порушення свободи віросповідання у східних регіонах?

– Поки що таких помітних утисків як, скажімо, у Криму, на територіях Луганської і Донецької областей немає, тому що ситуація дещо інша. Статус цих територій остаточно не вирішено. Щоб там не казали, а в Криму росіяни повністю закрили для нас доступ, встановили тотальний контроль над нашим півостровом. Невідомо, як складеться з Донбасом, але поки що з мусульманськими громадами нічого не відбувається. к

Спілкувалася ЛАРИСА СОВА

ГЕРОЇ У ФАРБАХ

З цих картин на нас дивляться зосереджені, серйозні погляди досвідчених воїнів, з них споглядають усміхнені хлопці, які зовсім недавно вдягнули камуфляж і зелений кашкет, а поряд із-за батьківської спини жартівливо визирає дитина. Усі ці картини протягом місяця зможе побачити кожен у терміналі D столичного аеропорту «Бориспіль». Організатори слушно вирішили, що буде символічно відкрити виставку робіт литовської художниці Беати Куркуль за кілька десятків метрів від кордону. Адже майстриня створила серію графічних зображень саме про прикордонників, зокрема про тих, хто захищають Україну в зоні проведення АТО.

У заході урочистого відкриття виставки взяли участь Голова Державної прикордонної служби України Віктор Назаренко, представник посольства Литви Гвідас Керушаускас, виконуючий обов'язки генерального директора аеропорту «Бориспіль» Євген Дихне, гості, волонтери. Зокрема Валентина Охлопкова, якій власне належить ідея проведення виставки й активізація проекту. А також безпосередньо самі прикордонники, які стали героями картин, зокрема капітан III рангу Олексій Косюков та старший прапорщик Роман Думяк.

Під час виставки у присутніх була можливість ознайомитися з творчістю художниці та поспілкуватися з нею. Варто зазначити, що українські прикордонники – улюблена тема майстрині, адже деяких героїв своїх сюжетів вона знає особисто і створювала картини саме для них. Зокрема, прикордонників Красної Талівки та ОБПК «Скеля», Донецького прикордонного загону та Маріупольського загону морської охорони. Графічні зображення пройняті любов'ю до України та захопленням героїзмом охоронців кордону.

Окрім творчості, разом з чоловіком Миколою Авдєєвим пані Беата займається також і волонтерською діяльністю та допомагає прикордонникам, які зараз беруть участь в антитерористичній операції.

Під час заходу Голова Державної прикордонної служби Віктор Назаренко зазначив, що йому дуже приємно, що саме героїчні дії прикордонників надихають художницю на створення таких яскравих творів та подякував пані Беаті за її творчість, присвячену зеленим кашкетам.

**УКРАЇНСЬКІ ПРИКОР-
ДОННИКИ – УЛЮБЛЕНА
ТЕМА МАЙСТРИНІ,
АДЖЕ ДЕЯКИХ ГЕРОЇВ
СВОЇХ СЮЖЕТІВ ВОНА
ЗНАЄ ОСОБИСТО І
СТВОРЮВАЛА КАРТИНИ
САМЕ ДЛЯ НИХ.**

«Герої цих творів – не уявні образи, а діючі військовослужбовці. Споглядаючи ці картини, наступні покоління рівнятимуться на цих хлопців і братимуть приклад саме з них», – додав Віктор Назаренко.

У свою чергу, пані Беата подякувала прикордонникам за їхню стійкість і відвагу у захисті українських рубежів, завдяки чому у багатьох українських містах люди живуть мирним життям. Крім того, художниця висловила вдячність представникам ДПСУ за

можливість представити роботи у формі виставки. Коментуючи цей мистецький захід, пані Беата підкреслила, що ця подія по-своєму унікальна ще й тому, що виставки художників комп'ютерної графіки трапляються дуже рідко. Представники цього жанру мистецтва все ще відстоюють своє право називатися художниками нарівні з традиціоналістами. Тож майстриня була приємно вражена значною увагою з боку адміністрації ДПСУ.

Графічні картини, на яких закарбований подвиг кожного прикордонника, нагадують усім, хто прилітає чи відлітає з київського аеропорту, що Україна бореться і не здається, що кожен, хто носить зелений кашкет, готовий боронити свою землю попри всі труднощі, що їх підтримують безліч людей по всій

Україні і за її межами, і це надає наснаги і дарує надію.

Звертаючись до громади, що зібралася на відкритті виставки, литовська художниця зазначила:

– Я бажаю, щоб Україна та її народ з честю пройшли це випробування, щоб війна нарешті закінчилася, і ми всі змогли б повернутися до відновлення втраченого і подальшого розвитку. **К**

Леся МЕДВЕДЕНКО

МАРІЯ МАТІОС:

«Відчуваю відповідальність за хлопців, яким допомагаю»

Українська письменниця (поетеса, прозаїк, публіцист), яка незмінно входить до п'ятірки сучасних письменників нашої країни, яких дійсно читають, вже тривалий час опікується важкопораненими прикордонниками. Завдяки їй врятовано не одне життя. Народний депутат України VII, VIII скликань, заслужений працівник культури Марія Матіос легко знаходить час і бажання допомогти бійцям і не розуміє, як можна бути байдужим до своїх захисників. Наша розмова відбулася саме під час її чергової поїздки до Донецького прикордонного загону.

– Маріє Василівно, Ви часто відвідуєте прикордонників, опікуєтесь тяжкопораненими. Розкажіть про останню поїздку до правоохоронців.

– Так, в міру можливості намагаюся приїхати до хлопців, чимось допомогти. Цього разу я хотіла побачитися з лікарем, який врятував безліч життів прикордонників, підтримати його морально. У Маріуполі я провела зустріч з великою кількістю людей. Мене цікавило, як працює нова система субсидій, побутові реалії їхнього життя у прифронтовому місті. У першу чергу, ті, хто живуть там під обстрілами, є відважними людьми. Не побувавши у фронтівій чи прифронтовій зоні, зрозуміти місцеве населення досить складно.

– Звідки Ви берете сили, натхнення не тільки на творчу, але й громадську діяльність?

– Це не натхнення і не робота. Я, чесно кажучи, не знаю, як це назвати, покликання, мабуть. Не розумію, як можна залишатися байдужим до молодих хлопців, які, не шкодуючи свого здоров'я та життя, стоять на передовій, захищаючи нашу з вами Батьківщину. Багато з них отримують численні тяжкі поранення. Це горе для родини та для усієї країни. Повторюся ще раз, що таким хлопцям потрібно допомагати – коли словом, коли фінансово. Я вважаю, що найкраща робота – це досягнення результату (показує фото поранених бійців).

Одному з прикордонників родом із Луганщини, якого ми відправляли на лікування до Ізраїлю, я подарувала своє фото у прикордонній формі з надписом: «Юрочка, погранці не здаються ні на границе, ні в больниці». Пізніше, він прислав мультимедійне повідомлення, тримаючи цю фотографію, а медсестри розповіли, що він з нею не розлучається. Це і є для мене найбільшою вдячністю, найвищою та найціннішою похвалою. А як інакше? Як я можу вчити своїх читачів любити, співчувати, допомагати? Як я можу нав'язувати цей світогляд, якщо сама його не сповідаю? Я відчуваю відповідальність за тих хлопців, яким допомагаю. З кожним підтримую зв'язок і радію, що змогла дати імпульс для бажання жити.

– Яким, на Вашу думку, є розуміння української трагедії у суспільстві?

– Знаєте, мабуть, той, хто сам відчув, що таке фізичний біль, пережив глибоку втрату, пройшов крізь тяжкі випробування, той

зрозуміє бійців і їхні сім'ї й не залишиться від них осторонь. На Водохреща, будучи в Трьохізбенці, я вперше потрапила під обстріл із «Градів». Саме тоді прозирає справжня сутність людини, починаєш розуміти найголовніше – на все воля Божа. У мене немає жодного бажання займатися популізмом, піаром чи схожими речами. Памятаю, якось на одному з блокпостів командир був здивований, побачивши мене з «китайськими торбами» без ешелонів автомобілів, охорони й телекамер. Пізніше він розповів, що більшість публічних людей приїжджають у фронтону зону для подальшого висвітлення у ЗМІ.

– Як Ви сприймаєте проросійськи налаштованих людей?

– Тут не можна стверджувати однозначно. Люди висловлюють думки, сумніви. Вони потребують того, аби їм пояснили речі, яких вони не розуміють. Насправді прихильники федералізації стикаються з іншим, можливо, і протилежним від того, що їм кажуть. Відповідно, виникає сумнів щодо конфлікту реальності й конфлікту віртуального сприйняття. Впевнена, якщо бути ближчими до таких людей, налагоджувати комунікацію, вникати у їхні проблеми, то світогляд проросійськи налаштованих людей зміниться.

– Маріє Василівно, чи впізнають Вас бійці під час поїздок? І як реагують на Вашу появу?

– Ви знаєте, не було ще такої поїздки, під час котрої не знайшлося б 2 – 3 хлопці, які б не запитали, чи не привезла я із собою книг. Немає більшої похвали для мене, як для письменника. Це свідчить про інтелігентність і культуру людей, які свідомо пішли на війну.

– Чи перекликаються історії ваших книжкових персонажів з власним реальним життям?

– Інколи лякаюся цього. Нещодавно поглянула на свою книжкову полицю і, проаналізувавши, побачила багато написаних сюжетів, котрі сама ж зараз переживаю. Протягом останніх 2 – 3 років опинилася в абсолютно дзеркальних ситуаціях.

– Чи плануєте Ви у майбутньому публікації, які будуть описувати нинішні події в Україні?

– Ніколи не загадую наперед, не люблю мріяти і планувати. Люблю просто писати, після чого доповідати про цю роботу читачам і прихильникам. Коли прийде час, і Бог мені продиктує ті слова, які в мені поки зріють, ростуть, нуртують, тоді народиться, можливо, нова книга і нове слово. К

Спілкувалася Світлана САВЧУК

НА ВОДОХРЕЩА, БУДУЧИ В ТРЬОХІЗБЕНЦІ, Я ВПЕРШЕ ПОТРАПИЛА ПІД ОБСТРІЛ ІЗ «ГРАДІВ». САМЕ ТОДІ ПРОЗИРАЄ СПРАВЖНЯ СУТНІСТЬ ЛЮДИНИ, ПОЧИНАЄШ РОЗУМІТИ НАЙГОЛОВНІШЕ – НА ВСЕ ВОЛЯ БОЖА.

XII МІЖНАРОДНА СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВИСТАВКА

ЗБРОЯ ТА БЕЗПЕКА

ПРОВОДИТЬСЯ ЗГІДНО З РОЗПОРЯДЖЕННЯМ
КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Міністерство внутрішніх справ України

Міністерство оборони України

Міністерство економічного розвитку
і торгівлі України

Служба Безпеки України

Державна прикордонна служба України

Державна служба експортного
контролю України

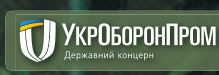
Державна служба України
з надзвичайних ситуацій

ОРГАНІЗАТОР:

Міжнародний виставковий
центр

СПІВОРГАНІЗАТОР:

МІЖНАРОДНИЙ ВИСТАВКОВИЙ ЦЕНТР

Україна, 02660, м. Київ, Броварський пр-т, 15

М "Лівобережна"

+38 044 201-11-63

zbroya@iec-expo.com.ua

www.iec-expo.com.ua, мвц.укр

tech-expo.com.ua

22–25
вересня
2015 р.

Генеральний інформаційний партнер:

Генеральний медіа-партнер:

Технічний партнер: *RentMedia*